

İFADE'ALMA KAVRAMI VE İFADE ALMANIN AMACI

1.1 İfade alma kavramı
1.2 İfade almanın amacı

1. BÖLÜM: İFADE ALMA KAVRAMI VE İFADE ALMANIN AMACI

1.1 İfade Alma Kavramı

Soruşturma ile ilgili olarak mağdur, şüpheli veya muhbir durumundaki şahısların suç hakkında bildiklerini, gördüklerini ve duyduklarını açıklamalarına ifade denir (Erdoğan, 2006).

İfade alma, suçun meydana gelmesiyle birlikte, suçla ilgili her türlü bilginin elde edilmesi amacıyla, suçla ilgisi olan ve suç hakkında bilgi sahibi olanların ne bildiğinin öğrenilmesi faaliyetidir (Kapusuz, 1999: 16).

İfade alma, soruşturmacının işine yarayabilecek bilgilere sahip olduğu sanılan kimselerle yapılan görüşmedir (Şenel, 1977: 99).

01 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na ve Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'ne göre; ifade alma, şüphelinin kolluk görevlileri veya Cumhuriyet savcısı tarafından soruşturma konusu suçla ilgili olarak dinlenmesini ifade etmektedir (CMK Madde 2; YGAİAY Madde 4).

İfade alma kavramı, kanuni tanımı ile sadece şüphelinin dinlenmesini içermektedir. Ancak pratikte “ifade alma” kavramının, aynı zamanda bilgi alma faaliyeti için de kullanıldığı görülmektedir. YGAİAY'nin 4'üncü maddesine göre; bilgi alma; “Bir suçun tespiti ve aydınlatılmasına yönelik olarak, henüz suç işleme şüphesi altında bulunmayan kişi veya tanık veya mağdurun dinlenmesini ve tutanağa geçirilmesini” ifade eder (Dönmezer ve Yenisey, 2004: 39).

Bu açıklamalar ışığında ifade almayı, suça katılan kişilerle (örneğin, mağdur, tanık, şüpheli) kriminal taktik esaslarına göre planlanarak hazırlanıp yürütülen bir görüşme olarak tanımlamak mümkündür (Demirbaş, 1996: 23). İfade alma işlemi bu yönüyle planlı bir çalışma, polisin ön hazırlığını gerektiren suç soruşturma sürecine ilişkin bir kolluk faaliyetidir.

Sorgu kavramı ise ifade almadan farklı ve onu da kapsayan daha ileri bir aşamayı ifade etmektedir. Hakimin ortaya çıkan şüpheyi aydınlatmak üzere sanığı dinlemesine, onun bilgisine başvurması faaliyetine “sorgu” denilmektedir (Şafak, Bıçak, 2002: 225).

01 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren CMK'ya ve YGAİAY'e göre; sorgu, şüpheli veya sanığın hakim veya mahkeme tarafından soruşturma veya kovuşturma konusu suçla ilgili olarak dinlenmesini ifade etmektedir (CMK Madde 2, YGAİAY Madde 4).

1.2 İfade Almanın Amacı

Genel olarak ifade almanın amacı, bir konuyla ilgili bilgi toplamak olsa da görüşmelerde takip edilen hedeflere göre değişkenlik göstermektedir. İfade almaya konu olan olayların ve dinlenen kişilerinin özellikleri de bu değişkenlikten etkilenmektedir. İşlenmiş suç olaylarının aydınlatılmasında, yeterli fiziki doküman ya da tanıklık yapacak bireyler bulunmadığında, şüphelinin hukuki kurallar çerçevesinde ifadesinin alınması büyük önem taşımaktadır.

Şüphelinin ifadesinin alınması, soruşturmanın çok önemli bir aşamasıdır ve bu konuda profesyonelce davranılması gerekir. Olası suç ortaklarını zararsız duruma getirebilmek için gerçeği öğrenme, kanıt toplama ve suçluyu adalete teslim etmek temel amaçtır. Bunun yerine getirilmesi için birçok amaç oluşturulabilir. Bazı bilgiler, nitelikleri itibarıyla, ancak ifade alma esnasında elde edilebilmektedir. Örneğin ifadesi alınan şüphelilerin niyetleri, gerekçeleri, motivasyonları, duyguları ve itirafları bu süreçte daha çok anlaşılır. Bu bağlamda ifade almada aşağıdaki amaçlara ulaşmak hedeflenmiştir. Bunlar:

- a. Suç hakkındaki gerçeği ve suçu işleme yöntemini öğrenmek,
- b. Şüphelinin, suçluluğunu kabul etmesini ya da itiraf etmesini sağlamak,
- c. Suç olayının gerçekleşme şekli ve suçun işlendiği şartları oluşturan tüm unsurları elde etmek,
- d. Soruşturmacıların, kullanılabilir mantıklı sonuçlara ve yargılama sürecinde davayı yürütmeyi sağlayacak sağlam bilgileri elde etmelerini sağlamak.
- e. Suçu çevreleyen olayları ve şartları tarif etmek.
- f. Maddi kanıtları ortaya çıkarmak, (örneğin; çalınan mallar, belgeler, silahlar, uyuşturucu gibi)
- g. Şahıs tarafından kendini savunmak için sunduğu delili onaylayan ya da geçersiz kılan unsurları kontrol etmek

- h. Suçludan, olası suç ortaklarının isimlerini elde etmek
- ı. Üstü kapalı bir kabullenme elde etmek ve bu sayede şüphelinin suça ne şekilde karıştığını anlamak.
- i. Sözlü ya da yazılı itirafları toplamak.
- k. Haksız olarak suçlanan birini, suçlanmasını sağlayan olayları açığa çıkararak, suçsuzluğunu göstermek.

2. BÖLÜM İFADE ALMANIN ÖNEMİ VE İŞLEVİ

- 2.1. İfade alma işlemlerinin önemi ve işlevi
- 2.2. Türkiye’de polisin suç soruşturma sürecindeki yeri

2. BÖLÜM: İFADE ALMANIN ÖNEMİ VE İŞLEVİ

2.1 İfade Alma İşlemlerinin Önemi ve İşlevi

İfade almanın amacı, meydana gelen olayın aydınlatılması, gerçeğin ve doğrunun ortaya çıkarılmasıdır. Gerçeğe ulaşmak bakımından ifade alma işleminden elde edilen bilgilerin doğru bilgiler olması ve ifade alma işlemlerinin doğru bilgiyi elde etmeye yönelmesi gerekmektedir.

Bu amaca ulaşmak için şüphelinin konuşmasını ve soruşturmaya konu olaya ilişkin açıklamalarda bulunmasını sağlamak, soruşturma işlemlerini yürüten polis bakımından öncelikli amaçlardandır. İfade alma işlemleri ile polis, olayın meydana geliş şekline, ifadesi alınan kişilerin olayın içindeki konumlarına ve olaya ilişkin bilgiyi öğrenme tarzına göre olay hakkında farklı şekillerde bilgi sahibi olacaktır.

İfade almanın diğer bir amacı daha bulunmaktadır. Bu amaç, şüphelinin savunmasına hizmet etmektir. Bu iki yönlü ilişkide polis maddi gerçeğe ulaşmak isterken şüphelinin açıklamalarına ihtiyaç duyacak, aynı zamanda şüpheli de açıklamalarıyla kendisini savunacak ve kendi açıklamalarını bir savunma aracı olarak delil niteliğinde ileri sürecektir (Kapusuz, 1999: 32).

İfade alma işlemleri, olayın aydınlatılmasının da önemli bir aracıdır. Çünkü şüpheli, sadece bir usul nesnesi değil aynı zamanda bir ispat aracıdır. Yani şüphelinin beyanları maddi anlamda bir delil aracı olup delil değerlendirmesi çerçevesinde mahkemenin bilgi kaynakları arasında yer alır. İfade alma kavramının, yeni CMK ve TCK'ya uygun olarak yürürlüğe konulan YGAİAY ile birlikte kapsamı daraltılmıştır. Ayrica CMK 43'e göre de polisin olayla ilgili bilgisine başvurduğu şüpheli dışındaki kişileri "tanık" olarak sıfatlandırması ortadan kalkmıştır.

CMK yürürlüğe girmeden önce olayla ilgili bilgisine başvuru tanık, müşteki, suçtan zarar gören vb. herkesin şüpheli gibi ifadeleri alınmaktaydı. Ancak 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren YGAİAY, yeni bir kavram olarak "bilgi alma" kavramını kabul etmiştir. Bilgi alma ise "bir suçun tespiti veya aydınlatılmasına yönelik olarak, müşteki ve suçtan zarar gören ile suç işleme şüphesi altında bulunmayan diğer kişilerin dinlenmesini ve tutanağa geçirilmesini ifade etmektedir. Soruşturma evresinde somut olayla karşı karşıya kalan kolluk görevlisi, olaya ilişkin bilgisi, görgüsü olan kişileri tanık sıfatıyla dinleyemeyecek, ancak olayın aydınlatılması amacıyla bu kişilerin beyanına başvurabilecektir.

Gerçeği araştırmanın amacı her zaman bir itirafı sağlamak değildir. İtiraf bazen kuşku ile karşılaşılır ve mahkemede bu durum hep konuşulur (Eldefonso; Coffey ve Sullivan, 1972: 181). İtiraf ifade alma işlemleri sırasında kendiliğinden olmalıdır. Ülkemizde incelemelerde bulunan İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi Komitesi de (CPT) bir raporunda şüphelinin ifadesinin alınmasının önemli bir görev olduğunu, bunun özel bir eğitim gerektirdiğini, bu tip bir ifade alma işleminde en önemli amacın ise "soruşturma içerisinde problemlerle ilgili gerçeği bulmak için tam ve güvenilir bilgiyi elde etmek olup,

zaten suçlu olduğu varsayılan birinden itirafını duymak için yapılmaması gerektiğini” vurgulamıştır (AB-Türkiye Mali İşbirliği Proje Fişi, 2002).

Soruşturma başlangıcında var olan bazı şüphelerin giderilmesi ya da şüphelerin desteklenmesi ve gerçeğe ulaşılması ancak şüphelinin doğru ifade vermesi ile mümkündür.

Bu nedenle, ifade almanın işlevi şüphelinin her ne pahasına olursa olsun itirafını sağlamaya yönelik olamaz. Şüpheliye isnat edilen fiilin bildirilmesinden sonra şüphelinin meramını anlatabilme ilkesinin sonucu olarak kendisini bu yolla savunabilmesi mümkün olmaktadır. Bunun sonucu olarak, ifade almada şüphelinin itirafını sağlama değil, şüphelinin de savunması vasıtasıyla gerçeğe ulaşma amacı söz konusudur. Böylece, şüphelinin meramını anlatabilme hakkı ve kendisini etkili bir biçimde savunabilmesi, ifade almanın öncelikli amacıdır.

Bu yönüyle şüpheli ifadeleri, soruşturma evresinde polisin temel bilgi kaynakları arasında yer alır (Thomas, 2005).

Sonuç olarak ifade almanın amacı, öncelikle şüpheliye savunma hakkı tanımak, aynı zamanda maddi gerçeğe ulaşmak ve olayı aydınlığa kavuşturmadır. Bu nedenle, şüphelinin yaptığı açıklamalar doğruya yaklaştığı ölçüde hem kendisini savunmak açısından hem de olayı aydınlatmak açısından önem taşımaktadır (Kapusuz, 1999: 33).

İfade almanın ya da ifadenin iki önemli fonksiyonu vardır. Birincisi, alınan ifadenin sonucu olarak yeni esaslı gerçeklerin tespiti ve araştırılan olayla ilgili karar verilmesidir. Bu şekilde, soruşturulan olayla ilgili olarak tespitler ve araştırma şekillenebilecektir. Örneğin, olaya karışmış başka kişiler varsa, onların tespiti ve yakalanması mümkün olur.

İkincisi, yapı taşlarına benzer deliller olarak alınan ifadeler, savcılığın iddianameyi hazırlamasında ispata yarayacak ve suç isnadına esas teşkil edecek; yargılama aşamasında ise delillerin değerlendirilmesine dayanak oluşturacaktır (Demirbaş, 1996: 75).

Şüphelinin savunmasına ve olayın aydınlatılmasına hizmet eden ve olayla ilgili kuvvetli şüphelerin doğrulanması sırasında ortaya çıkan yeni gerçekler ve bu konuda şüphelinin yaptığı açıklamalar, ayrıca bunların ileriki aşamalarda delil olarak kullanılması ve ispat vasıtası olması tamamıyla ifade almanın temel işlevleri arasında yer almaktadır.

Polisçe alınan ifadeler vasıtasıyla yönlendirilen soruşturmanın sonucunda savcılık iddianamesi, ulaşılan deliller ve bilgiler üzerine şekillenmekte ve bu temel üzerine bina edilmektedir.

Soruşturmada şüphelinin ifadesinin alınmasının sebebi belli şüpheler üzerine olayın araştırılması ve şüphelinin olayla ilgili bilgi ve görgüsünün veya olayla bağlantısının ortaya çıkartılmasıdır. Bu işlem yapılırken başlangıçta var olan şüphelerin kesinlik kazanması ve doğrulanması arzu edilir.

Yine bu konuda özetle belirtmek gerekirse soruşturma sırasında ifade

alma vasıtasıyla elde edilen bilgiler ve şüpheli beyanları kovuşturma evresi için önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Kovuşturma esnasında hakimın yapmış olduğu sorgulamada genellikle yeni gerçeklere ulaşılmaz. Yeni gerçeklere ulaşılması ya da yargılamanın mecrasının farklılaşması ancak şüphelinin polisteki ifadelerini reddi ile mümkündür. Soruşturmada elde edilen gerçekler muhakeme esnasında delil değerlendirilmesi hususunda yegâne bilgiler olarak varlık gösterirler (Kapusuz, 1999: 35).

2.2 Türkiye’de Polisin Suç Soruşturma Sürecindeki Yeri

Polis, rolünün gereğini yerine getirirken zaman zaman çatışan ya da fikir birliği temsil eden durumlar ortaya çıkar. Örneğin; polis bir suç olayında suçlunun tutuklanması mı yoksa ona ateş edilerek durdurulması mı gerektiği konusunda karar yetkisini kullanır. Polis elbette bu yetkisini kullanırken durumu çevreleyen koşullarla ve bu koşullarda neler yapması gerektiği konusunda mantıksal bir değerlendirme yapar sonra uygulamaya koyar (İçli, 2004: 472). Polisin yaptığı değerlendirme ve bunun sonucundaki uygulaması olumlu veya olumsuz karşılanabilmekte, başarılı veya başarısız olarak yorumlanabilmektedir.

Toplumsal polisten beklediği çok çeşitli ve zor görevler vardır. Polis kendisinden beklenen bu görevleri yerine getirirken sıklıkla çelişkiye düşer. Vatandaşın desteğini her zaman elde edemez ve suçu tümüyle önleyemez, suçu önlemek için yaptıklarının standart bir ölçüsü yoktur (İçli, 2004: 474). Suçla mücadele ederken dayanak olarak göstereceği standartlar bulunmadığı için olumsuz sonuçlanan uygulamaları nedeniyle eleştirilmekte hatta başarısız bulunmaktadır.

Polis aynı zamanda görevinin etkinliği ve vatandaşların kişisel hakların korunması arasında da ikilem yaşar. Günümüzde etkinlik ve yasallık arasındaki ikilem özellikle önem kazanmıştır (İçli, 2004: 475).

Ülkemizde yeni yürürlüğe giren CMK ile birlikte hazırlık soruşturması ve son soruşturma kavramlarının yerini soruşturma ve kovuşturma kavramları almıştır. Buna göre ceza muhakemesi süreci soruşturma ve kovuşturma olmak üzere iki evreden oluşmaktadır.

CMK’nın 2’nci maddesine göre “soruşturma”, kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphelisinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi; “kovuşturma”, iddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evreyi ifade etmektedir. Buna göre kendisine suç isnat edilen kişinin sıfatı da farklılık taşımaktadır. Soruşturma evresinde suç şüphesi altında bulunan kişi “şüpheli”dir. Kovuşturmanın başlamasından itibaren hükmün kesinleşmesine kadar suç şüphesi altında bulunan kişi ise “sanık”tır.

Soruşturmada yetkili organlar, savcı (CMK m. 160-161), adli kolluk görevini yürüten kolluk birimleri (CMK m. 164-165 ve PYSK m. 2) ve kısmen de bazı işlemler bakımından sulh ceza hakimidir. Soruşturmanın sonuçlandırılması bakımından soruşturmanın başı olan Cumhuriyet savcısının en büyük yardımcısı emrinde görevli olan adli kolluk hizmeti yürüten kolluk görevlileridir (İçli, 2004: 477).

Soruşturmada kendisine önemli görevler düşen makamlardan biri olan genel kolluk, kanunların ihlal edilmesini önleyen ve ihlal edenlerin de cezalandırılması için onları delilleri ile birlikte savcılığa teslim eden kurumdur (Erdoğan, 2006). Genel kolluğun, Emniyet Teşkilatı Kanunu'na (ETK) göre en önemli ve görev alanı itibarıyla da Türkiye'de en büyük parçası Polis Teşkilatı'dır. Bu nedenle Kanun'un ilgili bölümlerinde polis yürüttüğü görevler itibarıyla kısımlara ayrılmıştır .

Soruşturmanın yürütülmesinin tamamen polisin ya da Cumhuriyet savcısının elinde olmasına göre pek çok yapısal model ortaya çıkmaktadır. 1 Haziran 2005 tarihinden önceki dönemde Türkiye'de kanuna göre savcılığın, fakat gerçekte polisin soruşturmanın hakimi olduğu model geçerli iken bu tarihten itibaren savcılığın hakimiyetini daha da artırdığı ve soruşturmanın savcı eksenli yürüdüğü yeni bir modele geçilmiştir. Savcı, teorik olarak soruşturmayı idare eder ve araştırmalardan sonuç çıkarır. Soruşturmanın ilk aşaması olan suç işlendiği izlenimi veren bir halin bulunup bulunmadığını belirlemenin özünü teşkil eden ve ayrı bir tekniği gerektiren bilgi edinme ve araştırma ise bir kolluk faaliyeti olarak kolluk tarafından yürütülür.

Uygulamada ise görünen odur ki; savcının soruşturmayı idare etmesi teorik bir kavram olarak kalmakta, soruşturma polise havale edilerek, savcı sadece polisin yaptığı araştırmaların sonucuna göre, masa başında kamu davası açılmasına veya takipsizliğe karar veren bir sonuç çıkarma makamı haline gelmiş bulunmaktadır (Kapusuz, 1999: 11). Mevcut iş yükü bakımından da savcının Kanunun beklediği nitelikte ve yapıda bu işlemleri yerine getirmesi mümkün görülmemektedir. Kısacası soruşturma işlemleri halen çoğunlukla savcının talimatları çerçevesinde polis eksenli yürümektedir.

Suç soruşturmasının arkasındaki temel varsayım insanların mükemmel olmadıkları ve yaşamları süresince sık sık veya zaman zaman hata yaptıklarıdır. Suç işledikten sonra soruşturmacılar tüm şüphelilerin arkalarında onları fail olarak belirlemek için bazı şeyler bırakacaklarına ve bunun onların soruşturma sürecinde işe yarayacağına inanırlar (İçli, 2004: 478). Bu çerçevede uygulamada polisin ve kolluğun öne çıkmasının bir sonucu da araştırma ve bilgi edinme için polisin yetkilendirilmesidir. Suçun aydınlatılması ve şüphelinin ikrarı polisin elde ettiği veya edeceği bilgilere bağlıdır. Bu nedenle polis, hem teknik anlamda bilgi edinme ve delil elde etme şansına sahip olmalı, yani kriminalistik konusunda bilgi sahibi olmalı ve hem de şüphelinin ikrarını sağlayacak hukuki yetkiye, yani ifade alma yetkisine sahip olmalıdır (Kapusuz, 1999: 11).

Soruşturmanın uygulamada büyük ölçüde kolluğun elinde olduğu, savcının sadece kamu davası açan veya takipsizlik kararı veren bir tasdik makamı durumuna geldiği bir durumda, polisin bilhassa ifade alma konusunda yetkili ve yükümlü olması, soruşturulan olayın eksiksiz ve gerekli bilgiler elde edilmiş olarak kovuşturma evresine taşınması bakımından büyük öneme sahiptir (Kapusuz, 1999: 12).

Suç faillerini meydana çıkaracak ipuçlarının araştırılması i şinin bir dedektif-

lik işi olduğunu unutmamak gerekir. Bu durum karşısında, ilk zamanlar, savcının soruşturmayı isterse kolluğa yaptırabileceği kabul edilmekle araştırma sorununun çözülmesine çalışılmıştır. Yasa koyucunun tutumu da budur. Ancak kendisine savcının bir çeşit yardımcısı payesi verilen kolluğun bu araştırmayı nasıl yapacağı düzenlenmemiştir (Erdoğan, 2006).

Polis, çoğunlukla ifade alma işlemini, suçun araştırılması ve tespitine ilişkin savcıdan aldığı direktif üzerine yapar. İfade alma işlemi için savcıya intikal etmiş bir suç olduğu izlenimi veren bir durumun bulunması gerekir.

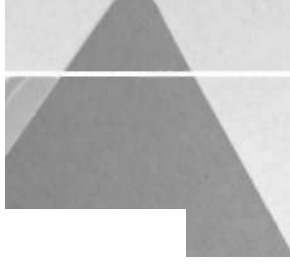
Karşılaştırmalı hukukta bu konuda değişik modeller bulunmaktadır. Bunların ilki, soruşturma veya onun önemli kısmının polisin elinde olduğu modeldir: İngiltere de polis, soruşturmanın hakimidir; polis, soruşturma ve delillerin toplanmasından tek başına sorumludur. Aynı durum ABD de geçerlidir. Burada da polis, hazırlık aşamasında savcılıktan bağımsız delilleri toplar. Danimarka'da da 1978' den beri polis makamları (şüphesiz Adalet Bakanlığının denetimi altında), polis işleri denilen basit olaylarda davayı açarlar ve diğer olaylarda soruşturmalarının sonuçlarını dava açmak üzere savcılığa devrederler. İkinci modelde, savcılığın bireysel olaydaki talimatıyla bağlı olmak üzere, polisin asli bir yetkisi şeklinde ortaya çıkar. Fransız polisi cumhuriyet savcısının talimatlarını soruşturma faaliyetlerinde dikkate almak suretiyle kendi yetkisine sahiptir. Üçüncü model de Almanya ve Türkiye'de ki sistemdir. Kanuna göre savcılığın, fakat gerçekte polisin soruşturmanın hakimi olduğu sistemdir. Hollanda'da da bu sistem geçerlidir. Dördüncü model ise, 1989 reformundan sonra İtalya'da geçerlidir. Burada, adli polis kendi inisiyatifi, ihbar veya adli makamların talimatıyla soruşturmaya başlar. Bunun yanında savcılığın kovuşturma hareketleri öngörülür. Bu sistem, Anglo-Amerikan ve Kara Avrupası sistemlerini bağdaştırmayı denemiştir (Demirbaş, 1996: 8).

Kolluk savcının isteği veya emri üzerine araştırma yapmakta ve suçla ilgili bilgi edinmektedir.

Bu durumda, polisin araştırması ve bilgi edinmesi yoluyla ilerleyen soruşturmada, bilgi edinme yollarından birisi de şüphelinin ifadesi ve ikrarıdır. İşte, şüphelinin ikrarını sağlama ve soruşturmayı bu yönde ilerletme işi uygulamada polisin görevi haline gelmiş olup, bunu sağlamada polis ifade alma işlemlerine başvurmaktadır. Polisin ifade alma işlemlerindeki yeri, soruşturmanın başlangıç safhasında, savcının talimatı üzerine olayın araştırılması ve konu hakkında bilgi toplanması faaliyetine dayanmaktadır. Polisin ifade almadaki önemi ise, suçu araştırın polisin bilgisine, delil elde etmedeki başarısına, savcı yardımcısı olarak görev yaparken ne kadar hukuki davrandığına, kriminalistik bilgisine ve elde ettiği bilgileri değerlendirme yeteneğine bağlıdır (Kapusuz, 1999: 13).

•ADE ALMADA ALGILAMA, İLETİŞİM VE POLİSİN TOPLUMDAKİ ROLÜ

^ İFA DE A LMA DA ALGILAMA , İLETİŞİM ^./ *j* VE POLİ SİN TOP LUMDAKİ R OLÜ

3.1 Algılama

3.2 İletişim

3.3 Polisin toplumdaki rolü

3. BÖLÜM: İFADE ALMADA ALGILAMA, İLETİŞİM VE POLİSİN TOPLUMDAKİ ROLÜ

3.1 Algılama

3.1.1 Giriş

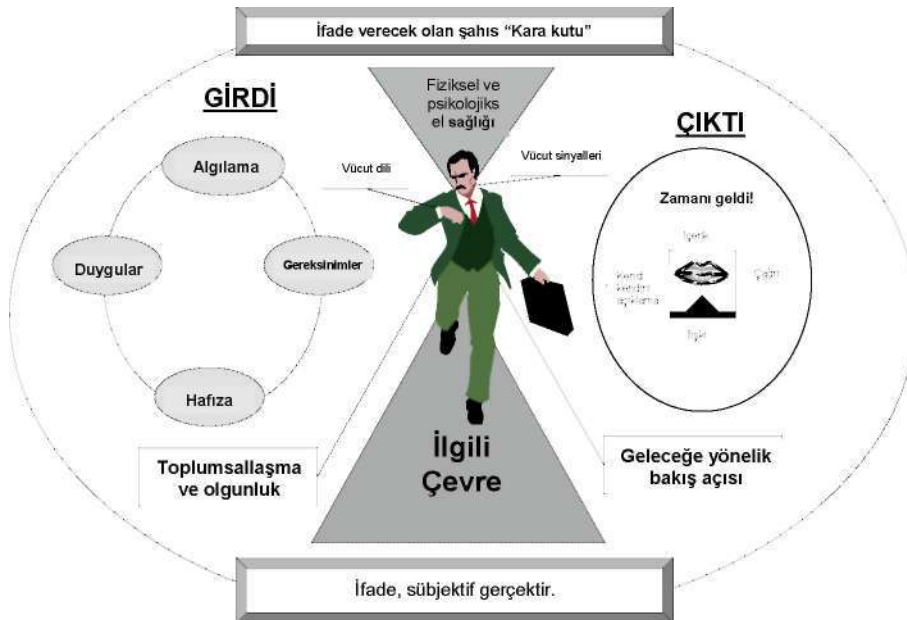
İfadesi alınan şahıslarda verilen her ifadenin kendine ait bir içyüzü bulunmaktadır.

Herkes, yani fail, mağdur ve şahit de dahil olmak üzere, yalnızca direkt olarak olaydan etkilenmez.

- ^ Nasıl,
- ^ Neyin,
- ^ Ne kadar güçlü,
- ^ Ne kadar net,
- Algılanıp algılanmadığı,
- ^ Şahsi aktif eşirme,
- ^ Uyarının türü,
- ^ Kendi öğrenme süreçleri ve deneyimleri,
- ^ Gereksinimler, arzular, çıkarlar,
- ^ Beklentiler ve
- ^ Hafıza

ile yakın bağlantıda bulunmaktadır.

Sonuçta verilen ifadenin güvenilirliği, bu (şahsi) etkilene faktörlerine bağlıdır.

İfade alan her polis, ifadesini aldığı şahsın algıları ile ilgili yapacağı her bireysel kayıta ve bunu işlerken, çoğu zaman bilinçsiz bozukluklara, değişikliklere, ilave etmelere ve hatalara yenilebileceğinin bilincinde olmalıdır.

Duyu organlarımızla, sürekli çevremizden değişik kaliteye sahip ve farklı anlamlar taşıyan uyarılar alırız. Bu uyarılar farklı şiddetlerle bilinçaltımızda algılanır ve farklı netlikte tekrar çağırılabilir.

Aynı durum, örneğin bir trafik kazasının akışı, nesnel olarak yalnızca bir olay meydana geldiği halde, iki tanık tarafından farklı anlatılır. Her bir tanık tarafından gerçek ve nesnel realitenin algılandığı ve bu nedenden ötürü de tam olarak, ayrıntılı ve bire bir aynı şekilde ifade edildiği sanılabilir.

Tek bir olayın akışı mevcuttur – yine de iki farklı ifade oluşmaktadır.

Ta nıklardan biri yalan mı söylüyor yoksa yaşananla ilgili her birinin kendine göre, sübjektif bir gerçeği mi var?

Her bir gözlemcinin bir olayı aynı şekilde algılayıp tekrar yansıtmaması gerekmez mi?

Yine de farklılıklar neden oluşuyor ve nesnel gerçekten oluşan bu tür sapmalar nereden kaynaklanıyor olabilir?

Çift katlı evlerden oluşan bir sitede bulunan bir evin dış duvarına (komşunun arsasına bakan cephede) bir merdiven yaslanmış durumda. Saat gece 01:00'i geçmiş. Merdivenin üst kısmı, küçük bir pencerenin dibine kadar ulaşıyor. Bu pencerenin yalnızca pervazları açık.

Merdivenin en üst basamağında iki bacak görülüyor.

Bedenin üst kısmı, pervaz tarafından örtülü durumda ve kaldırımdan seçilemiyor.

Düşünün, bu sahne filme alınmış ve farklı insanlara (farklı şahsi kariyere, eğitime, mesleğe, deneyime, görüşe sahip) birbirinden bağımsız olarak gösterilmiştir.

Bu nesnel gerçek (film olarak sabit ve akışı hep aynı olduğundan) farklı gözlemciler tarafından nasıl algılanır ve işlenir? Bu sahne nasıl yansıtılır? Nasıl bir ifade verilir? Sizin fikrinize göre olay ne.....?

.....bir hırsızlık çabası.....ev sahibinin 15 yaşındaki oğlunun eve geç geldiğini örtbas etmek için gösterdiği ümitsiz çaba.....aşık gencin sevgilisini etkileme ve ona yakın olma çabası.....ev sahibinin, anahtarını yazlıkta unuttuğu, evde kimsenin olmadığı ve yedek anahtarı da bulunmadığı için eve girme çabası.....veya ne.....???

Tek bir nesnel durum, farklı sübjektif yorumlara neden olmaktadır.

Bu yorumlar, ilgili gözlemcinin eğitim süreçlerine, deneyimlerine, önyargılarına, anlayışına vs. bağlıdır.

Buna benzer durumlarla mesleki açıdan daha önce karşılaşmış olan (deneyim !) üstelik bu bölgede sık sık hırsızlık olduğunu bilen (bilgi, ön bilgi) bir polis memuru – bundan etkilenecek – bu durumu, merdiveni son haftalarda birçok kez algılamış ve bu esnada bir erkekle bir bayanın fısıldayarak konuştuğunu duymuş olan bir gazete dağıtıcısından farklı değerlendirecektir.

Algılaması, geçmişte buna benzer durumları hatırlaması sayesinde etkilenebilir.

Gazete dağıtıcısı, bütün olaya başka bir ön bilgiye, başka bir deneyime ve farklı bir bilgi seviyesine sahip olduğu için, polis memurundan değişik bir anlam verecektir.

Gerçekte ise ev sahibi yalnızca kötü kapatılmış, rüzgâr nedeniyle gürültü yapan ve uykusunu kaçıran pervazları sabitlemeye çalışmıştır.

Tek ve aynı durum – bir gözlemci için doğrudan doğruya bir hırsızlık denemesi mevcutken, diğer gözlemci için bu sevgilisini gizlice ziyaret eden bir gençtir. Hiçbiri yalan söylemiyor, her ikisi de görünüşe göre muhakkak nesnel gerçeği kendi algıladığı gibi iddia ediyor.....”çünkü kendi gözlerimle gördüğüm ve kendi kulaklarımla duyduğum, (doğrusu: benim gerçeğimdir) gerçektir!”

İnsana ilişkin algılama, çevrenin resimsel bir sureti değil, sübjektif bir süreçtir.

Duyu organlarımıza isabet eden uyarıların hepsi gerçekten işlenip kabul edilmez.

Daha çok uyarıların arasından bir ayıklama yapılır.

Tarafımızdan kabul edilen ve algılanan uyarı materyalleri,

- ^ Uyarının türüne
- ^ Aktifl eşirme ve dikkate
- ^ Kendi eğitim süreçlerimiz ve deneyimlerimize
- ^ Anlayış ve ön yargılarımıza
- ^ Gerekçe, arzu ve çıkarlarımıza
- ^ Tecrübelerimize

bağlıdır.

3.1.2. Seçici ve Yapıcı Algılama

Mesleki özgeçmiş, belirli alanlarda daha hassas bir algılamaya yol açar - bu yalnızca polislerde böyle değildir.

Algılama seçicidir

Bir durumun olası algılama boyutlarının tümünün arasından, bizim için bir anlamı olan - bu suretle de bize esaslı ve önemli görünen bir algılama seçeriz.

*Şoförün kaza yaptıktan sonra kaçtığı bir trafik kazasında tanık, aracın plakasını, kaçtığı yönü ve aracın binek araç mı kamyon mu olduğunu aklında tutar ve bunu bu şekilde de yansıtır. Bu durumda, bir sürü başka boyut da algılayabilirdi: renk, marka ve tip, hasarlar, cinsiyet, yaş, araç kullanıcısının görüntüsü, diğer araçların duruş biçimi, kaçış yönü, yaya-
ların durdukları yer, trafik lambası vs. – ancak bunlar kendisi tarafından hariç tutulmuş ve kendisi için önemli olmadığı için algılanmamıştır.*

Algılanmaya müsait her şey, gerçek anlamda algılanmaz.

Her zaman önemin değerlendirmesine bağlı olarak aradan bir seçim yapılır.

Saldırıya uğramış olan emekli için, failin yanı başında park etmiş olan aracının markası, tipi ve plakasının anlamı yoktur ve önemli değildir. Algılamasını ister istemez tehlike durumuna ve kendini korumanın olasılıklarına yöneltir:... etrafta bana yardımcı olabilecek kimse var mı,... sokakta kimseyi görmedim,...yanımızdan hiç araba geçmedi ,...kimse camdan dışarıya bakmadı.

Bu durumda park edilmiş ve içinde kimsenin bulunmadığı bir araç onun için önemli değildir. Konsantrasyonu ve dikkati, kendini korumaya yöneliktir.

Algılaması, bu amaca uygun uyarılara yönelmiştir.

Bu boyutta onun için failin görünüşü ve davranışı daha az –tehlike durumundan kaçmak ise daha öncelikli bir anlam taşıyor olmalıdır. Aklında failin konuşma şeklini, şivesini, vücut yapısını, konuşma hatasını, ifadesini, görünüşünü, kıyafetini, ırkını ve menşesini, yaşını ve cinsiyetini, dikkat çeken özelliklerini ve özel belirtilerini tutmak önem teşkil etmiyordur.

Polis bu tür durumlarda müdahale ettiğinde, çoğu zaman faille direkt temasta bulunmuş olan mağdurun neredeyse hiç detaylı ve kapsamlı tanımlama yapamıyor olmasını anlayamamaktadır.

Yüzleştirmeler de çoğu zaman gerekmez.

Buna karşılık, olayda kendileri de mağdur durumuna düşmemiş olan – bu nedenle de (cinai bir suçun mağduru olmadan) direkt strese maruz kalmamış olası tanıklar, çoğu zaman daha kesin tanımlamalarda bulunabiliyorlar.

Bir yüzleştirme durumunda da, büyük olasılıkla bir faili tekrar tanıma ihtimalleri bulunuyor.

Bunun açıklaması ise, apaçık ortada. Daha önce de değinildiği gibi, mağdur kendini acilen koruma güdüsü ile bir stres yaşıyor ve algılarını bu motivasyona uygun şekilde seçiyor.

Bu durumun sübjektif önemsiz boyutları (örneğin park edilmiş araç, failin görüşünü) hariç tutuluyor. Güvenli bir mesafeden dikkatle – belki de çığlık şeklindeki bir imdat çağrısından özellikle aktif hale gelmiş – olayı izleyen tanıklar, mağdurdan farklı bir motivasyona sahiptirler.

Onlar için durumun farklı boyutları, mağdura oranla daha önemlidir.

Herhangi bir şekilde (intikal eden polislere) olayın aydınlatılmasında yardımcı olmak isteyen bir tanık, failin kaçış yönünü, boyunu ve kıyafetini ve de park edilmiş aracın olası varlığını, olayın içinde bulunan mağdurdan daha fazla aklında tutar. Algılamasının hassasiyeti bu motivasyondan dolayı (“...tanık olarak benden faili tarif ediyor olabilmem beklenir...”) desteklenmiştir.

Ancak burada tanığın / bilgi veren şahsın, soru soran yasayı uygulayan organa karşı, faili tam olarak veya yeterince uzun süre gözlemleyemediği halde, kendisini tanımlayabilmeye sorumlu hissetmesi tehlikesi de bulunmaktadır.

(“...Kaldırımda iki kişiyi gördüğümü söylediğim halde, onların erkek mi kadın mı olduğunu bile söyleyemezsem, ne duruma düşerim?... Gerçekten inandırıcı mıyım?... Her şeyi, güven içinde bulunduğum evimden izlediğim halde, çok heyecanlı olduğum için kimseyi tanımlayamayacağımı söylersem, polis şimdi hakkımda ne düşünür?...”).

Bir tanık algılamasının ifade gücünün değerlendirmesinde, bu boyutun da dikkate alınması gerekmektedir.

(Tanıkların, bilgi veren şahısların, mağdurların “kendilerini sorumlu hissetme” hatası).

Algılama ayrıca hafızamızla tamamlanmaktadır.

Algılama yapıcıdır-
nesnel doneleri aşar ve bizi sonuca yanlış yönlendirir

Özellikle polisler bugüne kadar edindikleri mesleki deneyimlerden dolayı, daha kolay sohbet etme eğilime yeltenirler.

Bu ise, diğer insanlardan farklı amaçları iddia ediyorlar, belirli davranış şekillerini yorumluyorlar, mevcut algılama boşluklarını dolduruyorlar, görünüşe göre “mantıklı” bağlantılar kuruyorlar ve zararsız durumlarda bile suça ilişkin davranış biçimlerinin neticesini çıkartıyorlar anlamına gelmektedir.

Bunun tersine (bir polis için görünüşe göre mantıklı ama çoğu zaman da yanlış!) bu tür sonuçlar, “ortalama halktan” otomatik olarak beklenmemelidir (“...o iki adamın dikkatli bir şekilde binaları izlemeleri size tuhaf gelmedi mi?... Aman, amaçları ne olmuş olabilir ki?... O iki adamın hayran hayran mimariyi incelemek yerine, hedefli bir şekilde kendilerine hırsızlık yapabilecekleri uygun bir ev aradıkları dikkatinizi hiç mi çekmedi!..”).

Buna tamamlayıcı olarak da, aşırı tehlike durumlarında (=Stres) dikkatimin ve algılamamın ister istemez (geniş kapsamda istemsel denetlememizin dışında) güçlü bir şekilde durumun tehlikeye ilişkin boyutlarına sınırlanabileceğine de (“tünel bakışı” denilen boyut) işaret edilmesi gerekiyor.

Bunun neticesinde de, suça ilişkin bir olayın (= Stres / Korku) mağdurlarının verdikleri fail tanımlamalarının neden çoğu zaman tam olmadıkları da açıklanmaktadır. Mağdurun yaşadığı korku ne kadar yoğunsa, bu tanımlamanın doğruluğunu o kadar etkilemiş olacaktır.

Önem teşkil eden fail tanımlamaları, yaralıdan çok yaralanmamış mağdurlardan beklenebilir.

3.1.3. Algılama Çarpıklıkları

Algılamaların doğruluğu ve onların anlatımı, benzer durumların örtüşmesinden de etkilenebilir.

Süpermarket’te çalışan bir kasiyer, bir müşteri hakkında anlatacağı detaylı algılamayı veya önemli detayları, belirli bir süre sonra hatırlamakta zorluk çekecektir.

Ortaya çıkan hafıza hataları, bir iş günü esnasında birbirine geniş ölçüde benzeyen aynı türden olayların çokluğundan kaynaklanır. Birbiri üzerine “örtüşürler”.

Aynı durum kendini polislerin tanık sıfatıyla mahkeme ve resmi daireler önünde çoğu zaman aylar sonra verdikleri ifadelerde belli eder. Memurlar bu süreçte birbirinden özünde fazla farklılık göstermeyen (örneğin sakin trafikte rutin mesleki eylemler, kırmızı ışığa riayet edilmediği için ceza kesme, vs.) birçok benzer durumla karşılaşmış ve algılamışlardır).

Polislerde benzer durumların algılanması nedeniyle mesleklerine bağlı olan örtüşme, o tarihle doğrudan olayla karşı karşıya kalmış olan özel kişilerde olduğundan (bu özel kişinin benzer materyali bulunmuyor, bu süre zarfında bu tür örtüşen birçok olayla deneyim yaşamamış) daha sık ortaya çıkabilir.

3.1.4. Özet

Algılama, çevrenin resimsel bir tespiti değildir.

- ^ Objektif gerçek (gerçekten nasıl meydana geldiği) nesnel faktörler tarafından (ön bilgiler, beklentiler, anlayış, deneyim, vs.) etkilenir, düzeltilir ve bozulur.
- ^ Her uyarı algılanmaz - algılama seçicidir. Algılama bozuklukları, detayların atlanmasına yol açabilir (seçici algılama)
- ^ Bölük pörçük algılamalar, benzer olayların hatırlanması ile toparlanır ve tamamlanır - algılama yapıcıdır ve sonuçlandırmanın süreçlerini de içerir. Algılama bozuklukları, detayların eklenmesine yol açabilir!

Bu nedenle tanık ifadeleri, üzerinden zaman geçtikçe daha da “ahenkli” olacaktır. Bu, bilinçli bir şekilde yalan söylenmeden, çelişen bilgilerin atlanması ve eksik verilerin tamamlanması anlamına gelmektedir.

- ^ Mağdurda bir suça ilişkin eylemin yol açtığı korku büyüdükçe, tanık ifadesi ekseriyetle o oranda hatalı ve eksik olur. Korku ve kızgınlık gibi güçlü duygular, bilgilerin algılanmasını ve anlatılmasını engellerler. Tam tersine, anlamlı olaylar uzun süre sonra dahi doğru ve gerçeğe yakın bir şekilde anlatılabilirler.
- ^^ “Kendini sorumlu hissetme” tehlikesi (Mağdurların, tanıkların ve bilgi verecek şahısların, tahkikat yapan polis memurunun olası beklentilerine karşılık verebilme eğilimleri).
- ^ Yaşanan benzer olayların birbiri üzerine örtüşmesi, net anlatımı azaltabilir.

3.1.5. Kişinin algılanması

3.1.5.1. Giriş

Kişinin algılanması tanımı altında, diğer insanlar ve kendisi hakkında yapılacak değerlendirmenin tüm süreçleri anlaşılmalıdır (insanın karşısındakini ve kendi kendini algılaması).

Algılama süreçlerinin içinde kişinin algılanması süreci önemli bir faktör oluşturmaktadır.

Biz insanlar hangi kriterlere göre yargılıyoruz, hangi özelliklere göre fikrimizi oluşturuyoruz? Bu hüküm, bu fikir algılamamıza ve davranışımıza nasıl etki ediyor? Bunu yaparken hangi hatalara kapılabiliriz?

Bu konular, ifade alma işlemi için dikkate değer anlamlar taşımaktadır.

İnsanın karşısındakini ve kendi kendini algılaması, bilhassa ifade alan memur ile ifadesi alınan şahıs arasındaki paslaşmada dikkate alınmalıdır:

Kendimi nasıl görüyorum - karşımdaki beni nasıl görüyor - ve tersi?

3.1.5.2. İlk İzlenim

Bir insanın yorumu ve bunun üzerine yapılacak yargılama, algılayan şahsın “ilk izlenimi” tarafından çok güçlü bir şekilde etkilenir ve saptanır.

Burada işlenen ise, yalnızca duyu organlarımızla algıladığımız izlenimler değildir.

Bir insandan kazandığımız ilk izlenim, öncelikle kelimelerden oluşmayan sinyaller tarafından etkilenir.

Bunlar...

- ^ Dış görünüş ve kıyafettir
- ^ Yüzün şeklidir
- ^ Beden ve endamdır
- ^ El kol hareketleridir
- ^ Konuşma biçimi ve ses tonudur.

Bu dış özellikler sayesinde, bir insanla ilgili ilk bilgileri kazanırız.

Bu insanın fikrimize göre nasıl “olduğunu”, nasıl davranacağını ve kendisine ne tür özellikler yakıştırılabileceğine dair sınıflandırır, düzenler ve yorumlarız.

Kişinin algılanmasında da, gözlemci tarafından seçim yapılır ve bu seçimlerden farklı sonuçlar çıkarılır.

Algılanabilecek tüm özelliklerden ve davranışlardan çoğu zaman gözlemcinin yargı oluşturmaları için gerekli gördüğü olanlar filtrelendir. Bunu yaparken de yalnızca birkaç özellik dikkate alınır.

Belki de daha fazla bilgi verebilecek olan diğer özellikler dikkate alınmaz.

Kişinin algılanmasında, “sonuç çıkarma” (kanuna aykırı sonuç çıkarma) olarak tanımlanan olgudan kaynaklı olarak bir tehlike oluşabilir. Birkaç gerçekten gözlenmiş olan dış özelliklerden, tespit edilmeyen veya hiç tespit edilebilecek gibi olmayan özelliklerin sonucu çıkarılabilir.

3.1.5.3. Değerlendirme Hatası

- ^ İnsanların, rol sahiplerine (mağdur, tanık, fail, doktor, avukat, işçi, vs.) olan temel eğilimlerine uygun olarak etkilendikleri “rol modeli” sayesinde, çoğu kez bizim duygularımız da bu insana yansır. Biçilen rol ile çoğu zaman belirli beklentilerle de (kıyafet, konuşma şekli, telaffuz, güvensizlik, ret, vs.) bağlantı kurulur.

- ^ Merhaba - Etkisi

İlk izlenim (daha çok olumlu veya daha çok olumsuz) çoğu zaman bilinçsizce henüz daha hiç tespit edilmemiş kişilik özelliklerine aktarılır. Bu aktarım ise belirgin bir işaret veya ön plana çıkan bir özellikte tespit edilir.

- ^ Mantıklı hata

Belirli özelliklerin / işaretlerin hep birlikte görüldüğüne dair yapılan yanlış (çünkü kontrol edilmeden) varsayımlar:

Üniversite’de okumuş olan, zekidir.

Hafifçe kızaran, güvensizdir de.

Sinirli olan, saygısızdır da.

- ^ Kendine göre, başkalarının eğilimine hükmetmek.

İnsanın kendisinin belirli durumlarda yaşadığı özellikler ve duygular, başkalarına da yakıştırılır. Bununla insanın kendisine ait farklı içyüzü çoğu zaman dikkate alınmaz (herkesin kendine ait bir geçmişi, eğitim süreci, deneyimi vardır.....).

Şahsi özellikler, başkalarının değerlendirmesinde etki eder.

^ Tezat prensip

Ortalama bir sporcu, performansı düşük bir grup sporcu arasında olduğundan, ortalamanın üzerinde performansa sahip bir grup sporcunun arasında, çok daha iyi değerlendirilecektir.

^ Benzetme prensibi

Tezat prensibe karşılık:

Aktif suçlulardan oluşan bir grubun içinde “onlarla faal olan” birine, grubun özelliklerini yükleme eğilimi vardır.

Konuşarak ifade edilmeden yansıyan sinyaller - farklı yoğunluklarla -

^ Eğilim veya ret

^ Hâkimiyet veya uyum

^ Aktiflik veya pasiflik

olarak yaşanır.

İlk izlenimin yanı sıra - tüm olası hata kaynakları ile birlikte - hükmün oluşması değerlendirmeyi yapanın

^ O anki şahsi duygusal durumdan

^ Bilgi aktarımının şeklinden ve yönteminden (dolaylı: telefon, resim, raporlar, yazılar... dolaysız: soru sorma, yüzleştirme, ifade alma, tanıtma...)

^ Ön bilgilerden (başkalarının fikri)

^ Değerlendirenin şahsi özelliklerinden (yaz, eğitim, meslek, sosyal sınıf, cinsiyet....)

^ Sosyo-psikolojik içyüzünden (Çevre/Durum)

^ Değerlendirme yapma seviyesinden

etkilenir.

Burada, bir tanığın belirli insanlar hakkında (fail, fiile iştirak eden, mağdur, olayla ilişkisi olmayanlar) verecekleri ifadeleri anlayabilmek için, kişinin algılanmasının içyüzlerini bilmek belirleyici olabilir.

^ Gerçekten hangi değerlendirme olasılıkları elimizde bulunuyordu?

^ Hangi algılamalar nedeniyle hüküm oluştu?

^ Bunu yaparken hangi hatalar meydana gelmiş olabilir?

^ Bu gerçekten gözlemlenebilir miydi?

^ Açıkça yorumlanan neydi?

^ Tahmin hangi işaretlere dayanıyor; yok sayılan veya olası ilave edilen neydi?

3.1.5.4. Alınan İfade İçin Önemi

Herhangi bir şekilde ifade alma işlemi ile faal olan her memur, “kendi kişiye yönelik algılamasının” bir insanın değerlendirmesinde ve tahmininde önemli bir rol oynadığının bilincinde olmalıdır.

Bu nedenle, bu kişinin algılanmasının sonuçta kendi algılamasını yönetmesi ve bu insana karşı olan davranışını önemli ölçüde etkilemesi mümkün değildir.

Tahmini fail, bir yaralama ile bağlantılı olarak soruşturma neticesinde araştırılıp bulunmuş ve ifade vermesi için karakola davet edilmiştir

Sanık ile o zamana kadar hiçbir şekilde direkt şahsi temas meydana gelmemiştir

Şu ana kadar elde bulunan tüm bilgiler, tanıkların, mağdurların ve bilgi veren şahısların verdikleri ifadelerden türemiştir

Ayrıca şahsına ilişkin dahili araştırma tedbirleri (Polise ait elektronik veri işlem sisteminden elde edilen bilgiler, resim dosyasın incelenmesi, farklı makamlara sorma) alınmıştır

Yukarıda tasvir edilen tedbirler, sanık hakkında bir portre çizebilmek - bu insan hakkında bir ilk izlenim elde edebilmek için gerçekleştirilmiştir.

Sanık akademisyendir, 40 yaşındadır, evlidir, 16 yaşında bir oğlu vardır, şehir dışında bir sitede oturuyordur, para cezalarını ödemede gecikiyordur, göçmen temsilcisidir ve “Halk polisi izliyor” girişiminin üyesidir Bilgi veren şahıslar tarafından “çabuk sinirlenen insan” olarak tanımlanmaktadır ve dosyalarda bir yaralama vakasına (aile / akrabalarla kavga) ilişkin bir suç duyurusu ortaya çıkmıştır

Bu “kendi kendine edinilmeyen” bilgiler, tahkikatın ilk aşamasında ilgili şahsın ön yargılamasına yol açabilir.

Ancak buna karşılık karşımızda bulunan kişi hakkında kendi kendimize bir “Portre” çizmemiz daha mantıklıdır.

Gerçekte ise bu şahıs, farklı organizasyonlarda şahsi faaliyetleri ile çevresinde birçok düşman yaratmış olan, polise son derece yakın, sempatik bir insandır Ortaya çıkan suç duyurusu, duruşmada beraat ile sonuçlanmıştır çünkü bir intikam söz konusudur

“İlk izlenim” - çoğu zaman yanlışlıkla farz edildiği gibi - en iyisi ve en doğrusu değildir.

Verilen bilgiler fazlasıyla sık bir şekilde, eksik, yüzeysel, tek taraflı ve anılan değerlendirme hatalarını içermektedir.

İlk izlenimine güvenen herkes, çoğu zaman yanılır!

Dış özellikler, insanların arasında ilgili durumda ne olup bittiği hakkında önemli bilgiler verebilirler ancak bu özellikler hiçbir zaman “toplam şahsiyet” hakkında bir açıklama sunmazlar.

İki insan arasındaki sinyallerin anlaşılması ve değerlendirmesi, “iyi insan sarrafını” belli ederler.

İfadeyi alan polis memuru da, çoğunlukla bilinçli olarak, “karşısında bulunan” tarafından anlaşılıp değerlendirilen olumlu veya olumsuz sinyaller yansıtır:

(“...o beni çoktan yargıladı bile ...ona göre ben suçluyum ...aslında ne dersem diyeyim, fark etmez, yabancıları sevmediği açıkça belli oluyor ...işsizler onun için beladan başka bir şey değil ...önyargılı memurları sevmediğimi ona hissettireceğim ...ben de ukalalık yapabilirim ...onun kibirli laflarını reddettiğimi fark etsin “.)

“İnsan sarrafı” olarak anılan olgunun insanüstü yetenek ile ilgisi yoktur, insanların “içyüzünü anlamak”, daha çok

- ^ Dikkatle izlemeye ve dinlemeye
- ^ Gerekçeleri anlamaya
- ^ Bilgileri geniş kapsamlı toplamaya
- ^ İnsanlar arası sinyalleri doğru yorumlamaya

dayanmaktadır.

İnsan sarraflığı tanımından, psikolojik işaretlerden algılanan bağlamlardan, edinilecek sonuçlar olduğu anlaşılması gerekmemektedir!

3.1.6. Yalanlar

3.1.6.1. İşaretler

Aşağıda belirtilen davranış biçimleri, yalan söylendiğine işaret edebilir:

Sık sık

- ^ Yutkunması
- ^ Elini saçının içinden geçirmesi
- ^ Koltukta rahatsız bir şekilde oradan oraya kıpırdaması
- ^ Ellerin terlemesi
- ^ Göz kırpması
- ^ Göz temasından kaçınması

- ^ Çenesini ovuşturması
- ^ Kulak memesini çekiştirmesi
- ^ Sesinin çatallaşması
- ^ Aşırı açıklama yapması
- ^ Genel halinin heyecanlı olması
- ^ Çekingen cevap vermesi vs.

Cümle:

“...biri ifade verirken heyecanlıysa, yalan söylüyordur veya tam tersi : şayet ifade verirken sakinse ve sinirli değilse, gerçeği söylüyordur (o zaman suçsuzdur), her zaman doğru olmak zorunda değil ...”

Çünkü birçok kez,

- ^ Heyecanlı olduğuna dair görülebilen işaretler (sık sık yutkunması, sinirli bir şekilde gözlerini kırpması, terlemesi...) yalnızca “içyüzünün ortaya çıkacağına” dair korkudan değil, suçsuz yere zan altında bulunmaktan ve suçlanmaktan korkuyor olması olarak da yorumlanabilir. Bunun ötesinde ifadesi alınan şahsın, verdiği doğru ifadelere inanılmayacağına dair korkusu, görülebilen heyecan işaretleri ile de dışa vurulabilir.
- ^ İnsanların “semptomsuz” da yalan söyleyebilecekleri (kızarmıyorlar, ifade verirken heyecanlanmıyorlar, ayrıca dikkat çekmeden konuşuyorlar....)
- ^ Görünüşe göre tespit edilmiş olan duyguların nesnel izleniminin yalnızca dış etkenlerden (yüz, beden) türetildiğini - bu insanın yüzü ve bedeni sayesinde, gözlemci tarafından, gerçek duygu durumundan bağımsız olarak, bilinçsizce ilk izlenim uyandırılabilceği dikkate alınmaz.
- ^ Örneğin aşırı yapılan açıklamaları her zaman “yalan söylediğine dair işaret” olarak değil de, o insanın olağan ve sürekli konuşma şekli olabileceği şeklinde yorumlanmalıdır.

3.1.6.2. Değerlendirme

Yalan söylendiğini kanıtlama olasılığı için, uzun vadede gözlemlerken son derece dikkatli olmak ve sayısız değerlendirme kriterlerinden yararlanmak gerekmektedir. Bunu yaparken de bir insanın tüm kişiliği de dahil edilmelidir.

- ^ Ses tonundaki ve beden dilindeki değişiklikler (özellikle zararsız kısımlardan önem taşıyan ifadelere geçerken) yalan söylendiğine dair olası ipuçları olabilir.

Konuşarak ifade edilen ve konuşmadan ifade edilen sinyaller, çokanlamlıdır.

Ancak bunların toplam örneğinden, kesinlikle bir yalanın varlığına ilişkin işaretlerin sonucuna erişilebilir.

İnsani davranış biçimlerinin içyüzü hakkında bilgi, tehlikeler ve hata kaynakları hakkında bilgi, doğru anlama ve değerlendirme ve tek ve ilgili duruma

uygun davranış, diğer kriterlerin yanı sıra başarılı bir ifade alma işlemi için önemli bir esas teşkil etmektedirler.

3.2. İletişim

İnsanlar arasındaki iletişim (Latince: communicare, bir şeyi birlikte yapmak, bilgi vermek, paylaşmak), bir ifade alma işlemi esnasında belirleyici bir önem taşımaktadır.

3.2.1. Geleneksel İfade Alma İşleminde İletişim

Klasik ifade alma prensipleri aşağı yukarı şöyle:

- ^ İfade alma işlemi, ifade alan memurun disiplinli yönetimi altında gerçekleşmelidir.
 - ^ Soruları yalnızca ifadeyi alan memur sorar, ifadeyi veren değil.
- Bu “prensiplerle” ifade alma işlemi, zorlayıcı bir karakter kazanır.
- Bu esnada ifadeyi alan memur,
- ^ Kimin ne zaman konuşacağını
 - ^ Hangi konuşma konusunun kimin için açık olduğunu
 - ^ Belirli bir konuya nerede başlanacağı ve nerede bitirileceğini
 - ^ Hangi konuşma zemininin ve hangi ifade davranışının kabul edilebilir olduğunu
 - ^ Kimin ne zaman sonuçlar çıkarabileceğini ve sonuçta
 - ^ Ne zaman ve hangi olayların tutanağa alınacağını da
- tespit eder.

Bu yapılar eleştirel biçimde sorgulanacak olursa, aşağıdaki soru ortaya çıkar:

“Bu koşullar altında - bu atmosferde - gönüllü olarak, kim gerçeğe uygun ve kapsamlı bir şekilde ifadeye hazır olabilir?” -

Cevabı basit: ...”Herhalde neredeyse hiç kimse”...”

Böylelikle ifade alma davranışı, ifade verme psikolojisine ilişkin araştırma sonuçlarına göre olağanüstü bir çelişki oluşturmaktadır.

Bu nedenle alıştırmaların ve pratiklerin hedefi, ifade alma işleminde başarılı güncel iletişimin kurallarından ve yasallığından yararlanmaktır.

3.2.2. Çağdaş İfade Alma Yönteminde İletişim

Güncel deneyimlerden de bilinmektedir ki, sabırlı bir dinleyici olduğunda çoğu bilgiler ve detaylar öğrenilebilmektedir. Ancak bildirilen tüm detaylar bazen ilgilendirmeyebilir.

Bu nedenle, açıklama yapan şahsı becerikli sorularla veya açıkça ilgisizlikle (el kol hareketi ve mimik) ilginç konulara geçmesine çaba gösterilmelidir. Açıklama yapan şahsın bu uyarılmaya uyması ile görüşme bilgilendirici ve ilginç kalır.

Bu uyarılara uymazsa, dinlemeye karşı olan ilgi azalacaktır.

Buna göre bilgilerin değiş tokuşu, uzlaşılması, iletilmesi, araştırılması ve pazarlığı anlamınca iletişim meydana gelmezse, aşağıdaki ön koşullar gereklidir:

1. Açıklama yapanın ve dinleyenin, her bir diğerinin durumuna ve çevresine kendini adapte etme ve onun gerçeğini kavrama yeteneği ("Uygunluk").
2. Her zaman "Dinleyici" konumundan "Anlatan" konumuna ve tersine rol değiştirme olasılığını kullanarak "anlattırmak".
3. Konuyu değiştirme olasılığı ve - bununun sonucu - sohbete katılan her bir şahsın konuları başlatması ve onaylaması olasılığı.
4. Her bir anlatanın kendi sohbet partnerinden, söylediği her şey için kendini haklı gösterme şansını elde etme olasılığı.

r,r,r. İletişim Modelleri

Bu prensipler farklı modellerle ön plana çıkmaktadırlar.

Bu suretle insani iletişimde karşılıklı aktarılan her bilgi, aşağıdaki dört boyutla belirlenmiştir:

Konunun temeli
Dışarı soğuk

Kendi kendini
açıklama
Sağlığından
endişe ediyorum.

ANNENİN MESAJI

İkaz
Bir ceket giyin

İlişki
Senin için iyi olanı ben
kararlaştırım.

Bu mesajın nasıl anlaşılması gerektiği ve nasıl anlaşılabilceği – burada karşı soru sorma şansı verilmezse, gönderici ile alıcı arasında önemli farklılıklar bulunabilir.

Bu fenomen, "Dört – Kulak – Modeli" ile daha anlaşılır kılınabilir:

İfade alanlar dört kulak ile dinliyorlar veya yanlış dinliyorlar.

Üç benlik düzleminin ilişki ve iletişim bağlamına tercümesi

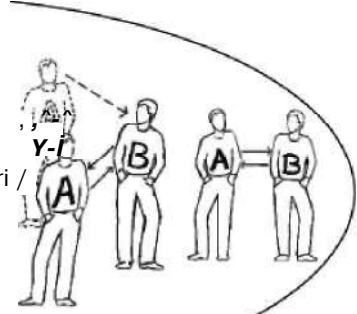
Ebeveyn benliği
- eleştirel yargılayan - moralize eden
- düşünceli, yardımcı, koruyucu
hayat bilgeliği, emir ve yasaklarla uyarıcı.

Yetişkin benliği

- Akılsallıkla yönetilen, partneri ile aynı düzlemde konuşan,
- Realitelerin olaylarını değerlendiriyor ve ebeveyn ve çocukluk benliğindeki içtepileri / duruma uygun olup olmadığına dair kontrol ediyor.

Kendini nesnel ve tespit edici ifade ediyor, bilgi rica ediyor, birliktelik yaratıyor.

Çocukluk benliği

- doğal: rahat, oyuncu ve spontane
- uyumlu: terbiyeli ve uysal
- asi: inatçı, kibirli ve ağlamaklı

İletişimde esas teşkil eden yasallıklar:

- ^ İletişim kurmamak mümkün değildir.
- ^ İnsanca iletişim iki dillidir: kelimelerle ifade edilen ve kelimelerle ifade edilmeyen (beden dili).
- ^ İlişki boyutu (nasıl), iletişimin içerik boyutunu (nasıl) belirler (bu esnada konunun zemini, ilişki zeminini tayin eder)

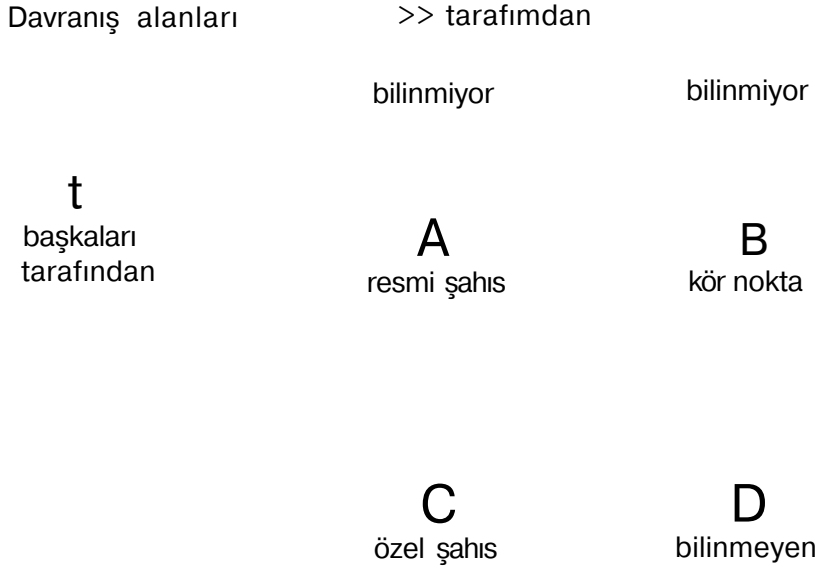
3.2.4. İfade Alan Memurdan Talepler

İfadeyi alan memur, soru sorulan şahsın kendini müdafaa duruşunu, çabalanın gerçeği ortaya çıkarmak için aşmalıdır.

Bunlar aşağıdaki koşullarda teşvik edilir veya engellenir:

- ^ Yetenek, empati (bir başkasının duygularını anlama), bilgiler, deneyimler, konuşma şekli, seçilen kelimeler, konuşmanın hızı ve konuşma melodisi
- ^ Zahmet etmek, güven uyandırmak, açıklama yapmaya ilgili olmak, nesnellik ve sabır
- ^ Olup bitenlere ruhsal katılım, verilen ifadeleri doğru sınıflandırma, değerlendirme ve bunlardan doğru sonuçlar çıkarabilme yeteneği
- ^ Yapılan hazırlığın ölçüsü ve esas hakkında bilgi
- ^ Bir kez adım atılmış bir yolu, tümüyle yeni bir tahkikat yönüne doğru çıkmak için terk etme hazırlığı

Yukarıda anılan alanlarda kendinizi şahsen geliştirmeniz için, dışarıdan da geri bildirim almanız veya kendi kendinize bunu yansıtmanız da gerekmektedir. Johari – Penceresinin grafik modeli (Joe Luft/Harry Ingham, Luft, J. (1971) ve kâğıtlar E. Heyn ve H.G. Schöpping'den, Antons, Grup dinamiğinin pratiği, 112), çabalanan değişiklikleri netleştirir.

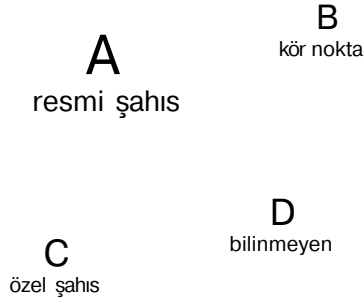

- A çeyreği:** Serbest faaliyet alanı, hem bir şahıs tarafından bilinen, hem de diğer insanlar tarafından algılanan resmi olaylar ve gerçekler.
- A çeyreği:** Serbest faaliyet alanı, hem bir şahıs tarafından bilinen, hem de diğer insanlar tarafından algılanan resmi olaylar ve gerçekler.
- B çeyreği:** Öz algılamamanın “kör nokta”sı, yani başkaları tarafından görülebilir ve anlaşılabilir olan, buna karşılık ilgili kişinin kendisinin farkında olmadığı davranışının o kısmı. Davranışlar ve artık bilinçli yapılmayan alışkanlıklar bunun içinde bulunmaktadır.
- C çeyreği:** Kişinin kendisi tarafından bilinen ve bilinçli olarak yapılan ancak başkaları tarafından bilinmeyen davranışların alanı. Burada söz konusu alanlar, başkalarının öğrenmemesi gerekenler olduğu için, bu alan aynı zamanda “Sakinme ve Gizleme” alanı olarak da tanımlanır.
- D çeyreği:** Ne şahsın kendi, ne de başkaları tarafından bilinen ve derinlik psikolojisinde “Bilinçsiz olan” olarak tanımlanan alanda hareket eden, süreçleri yakalar. Bu alan genelde eğitim grupları tarafından işlenmez.

Geri bildirimin ve kendinizi yansıtmanızın amacı, B ve C çeyreklerini küçült-

mek ve A çeyreğini büyütmeektir.

Bu da işlemek için ulaşılabilir olanın sınırlarının kaydırılması anlamına gelir ve hareket edenin serbest faaliyetinin genişlemesine paralel gider.

3.3 Polis Toplumdaki Rolü

Algılama konu alanı ile bağlantılı olarak, “Polis” organizasyonunun onu çevreleyen toplum tarafından nasıl görüldüğü de tartışılmalıdır.

Polis organizasyonunun toplumdaki yeri nedir veya hangi yeri almalıdır?

Polis kendini önce, ağırlık merkezi yasaları icra etmek olarak, mülki idarenin bir organı olarak mı, yoksa yasaları icra etmeye haiz bir güce sahip, ancak bu gücü polise ilişkin davranışların belirli yönerge ve orantılılık bakış açısı altında uygulayan, hizmete yönelik bir organizasyon olarak mı görüyor?

Demokratik bir toplumda, polise ilişkin davranışın yönergesi özellikle aşağıdakiler olabilir :

- ^ Eşite eşit davranmak
- ^ İnsan onuruna saygı
- ^ İnsan haklarının koruması

Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan “Avrupa Polis Ahlak Yasası” çerçevesinde de, polis teşkilatının bir “hizmet organizasyonu” olarak yapılandırılması tavsiye edilmektedir.

Bu polis teşkilatının sunduğu “ürün” ise, insan hakları esası üzerinde kurulu olan, toplumsal huzur, düzen ve güvenliğin korunması ile sınırlanabilir.

Bundan da “Polis” organizasyonunun, bir devlette kesinlikle insan hakları koruyucusu olarak görülebileceğinin sonucu çıkartılabilir.

İnsan haklarına uyma garantisi, merkezi devletsel bir sorumluluktur. Devlete ilişkin güç monopolü, normal durumlarda icra etmesi için polise devredilmiştir.

Polis teşkilatının hizmet organizasyonu olarak rol anlayışı, organizasyon içi disiplinin zayıflamasına ve güvenlik güçlerinin temel görevlerin ihmaline yol açmayacaktır (toplumsal huzurun, düzen ve güvenliğin korunması, cezai davranışların açıklanması, tehlikenin önlenmesi, vs.).

Polisten daha çok, hukuk düzeni tarafından kendisine tahsis edilen yetkileri, duruma yönelik ve orantılı bir şekilde birbirine ilişkilendirip uygulaması talep edilmektedir.

Bu duruma uydurulan davranış, beklenen uzmanlık bilgisinin yanı sıra, bir devletin polis memurunun sosyal ve hususi yetkinliklerinin eğitimi şart koşmaktadır.

Sosyal yetkinlik altında, özellikle sorunları olumlu şekilde idare etme yeteneği ve iletişim gücü anlaşılmalıdır.

Şahsi yetkinlik altında ise, özellikle kendi davranışını kendisinin yansıtmaları ve de biçimlendirme yeteneği, özgüven ve yük kapasitesi anlaşılmalıdır.

Bu yetkinlikler polislik mesleği adaylarını seçerken ve uygun eğitim için garanti edilmelidir.

Bu bağlamda, halkın polisi nasıl gördüğü son derece önem taşımaktadır (Polisi “Karşıdakilerin algılaması”).

Bu düşünce, birçok kez halkın polise karşı olan davranışını belirlemektedir. (özellikle hazırlık bakımından merkezi bir görev, yani cezai davranışların tahkikatı ve çözümü söz konusu olduğunda - “kendi” polisleri - ile işbirliği yapma konusunda).

Bu tür bir işbirliğine ulaşmak için, karşılıklı güvenin yapılandırılması ve korunması gerekmektedir.

Burada “Polis” organizasyonunun nereden başlayabileceği, küçük gruplar halinde ele alınacak aşağıdaki sorular, netleştirilebilir.

Grup çalışması:

Eğitmenin notu: her grup ilk baştaki üç soruyu tartışacak, dördüncü sırada tasvir edilen soru tüm gruplar tarafından ikinci soru olarak işlenecek:

- ^ Türk polisine kentsel halkın bakışı ne?
- ^ Türk polisine uluslararası kuruluşların (AB, UNO, NGO) bakışı ne?
- ^ Türk polisine ulusal ceza takip mercilerinin (mahkemeler ve savcılıklar) bakışı ne?
- ^ Türk polisi kendi kendine bakışı ne?

Grup çalışması

Eğitmenin notu: her grup ilk baştaki üç soruyu tartışacak, dördüncü sırada tasvir edilen soru tüm gruplar tarafından ikinci soru olarak işlenecek:

- ^ Türk polisine kentsel halkın bakışı ne?
- ^ Türk polisine uluslararası kuruluşların (AB, UNO, NGO) bakışı ne?
- ^ Türk polisine ulusal ceza takip mercilerinin (mahkemeler ve savcılıklar) bakışı ne?
- ^ Türk polisi kendi kendine bakışı ne?

BÖLÜM

İFADE ALMA İŞLEMLERİNİN ULUSAL VE ULUSLARARASI BOYUTU

- 4.1 Polisin ifade alma işlemlerinin yasal boyutu
- 4.2 İfade alma işlemlerinin uluslar arası boyutu
- 4.3 Türkiye’de polisin ifade alma işlemlerinin yasal boyutu
- 4.4 Polis’in yürüttüğü işlemlerdeki önemi

4. BÖLÜM: İFADE ALMA İŞLEMLERİNİN ULUSAL VE ULUSLARARASI BOYUTU

4.1 Polisin İfade Alma İşlemlerinin Yasal Boyutu

Bu bölümde uluslararası ve ulusal düzenlemelerin ifade alma işlemlerine ilişkin polise verdiği yetkiler ve polisin bu işlemleri hangi esaslar çerçevesinde yerine getirdiği incelenecektir.

İfade alma işlemlerinin hem uluslararası düzenlemelere hem de ulusal düzenlemelere ilişkin iki ayrı çerçevede ele alınması gerekmektedir. Bu iki ana çerçeve birbirini tamamlamakta hatta kimi zaman da birinin bıraktığı boşluğu diğeri doldurabilmektedir.

4.2 İfade Alma İşlemlerinin Uluslararası Boyutu

Polisin ifade alma işlemlerini ulusal yasaların dışında, uluslararası bir takım düzenlemeler de etkilemektedir. Polis sadece ulusal düzenlemeleri değil, uluslararası düzenlemeleri de göz önünde bulundurarak ifade alma işlemlerini yürütmek durumundadır.

4.2.1. BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, ülkemizin de diğer birçok dünya ülkesi gibi taraf olduğu uluslararası düzenlemelerin başında gelmektedir. Türkiye'nin 1949 tarihinde T.B.M.M.'nin kararı ile taraf olduğu Beyanname, suç soruşturma işlemleri başta olmak üzere birçok kolluk işlemini sınırlayıcı düzenlemeler içermektedir.

Beyannamenin 5'inci maddesinde "Hiç kimseye işkence yapılamaz, zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz ve ceza verilemez." denilirken; 9'uncu maddesinde de "Hiç kimse keyfi olarak yakalanamaz, tutuklanamaz ve sürgün edilemez." hükmü yer almaktadır.

Beyannamenin 10'uncu maddesi, "Herkesin, hak ve yükümlülükleri belirlenirken ve kendisine bir suç yüklenirken, tam bir şekilde davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından hakça ve açık olarak görülmesini istemeye hakkı vardır." hükmüne ve 11'inci maddesi de "Kendisine bir suç yüklenen herkes, savunması için gerekli olan tüm güvencelerin tanındığı açık bir yargılama sonunda, yasaya göre suçlu olduğu saptanmadıkça, suçsuz sayılır." hükmüne amirdir.

4.2.2. İşkence ve İnsanlık Dışı Ya da Onur Kırıcı Davranış Ya da Cezanın Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi

Sözleşmenin 1'inci maddesinde "İşkence ve gayri insani ya da küçültücü ceza veya muamelenin önlenmesi için bir Avrupa Komitesi teşkil olunacaktır. Komite, ziyaretler yapmak suretiyle, hürriyetinden yoksun bırakılan kişilere yapılan muameleyi, gerekli ise bu gibi kişilerin işkence ve gayri insani ya da küçültücü ceza veya muameleden korunmalarının kuvvetlendirilmesi amacıyla incelenecektir." hükmü yer almaktadır.

3.3.3. İşkence ve Başka Zalimane, İnsanlıkdışı veya Onur Kırıcı Davranış Ya da Cezaya Karşı (Birleşmiş Milletler) Sözleşmesi

Türkiye'nin 25 Ocak 1988 tarihinde imzaladığı ve 21 Nisan 1988 tarihinde bir beyan ve bir ihtirazi kayıtla onayladığı Sözleşmeye taraf olan Devletler;

Birleşmiş Milletler Antlaşmasında ilan edilen ilkelere uygun olarak insanlık aleminin tüm mensuplarının eşit ve vazgeçilmez haklarının tanınmasının, dünyada hürriyetin, adaletin ve barışın temelini oluşturduğunu düşünerek, bu hakların, kişinin haysiyetine bağlı olarak meydana geldiğini kabul ederek, Devletlerin Birleşmiş Milletler Antlaşması ve özellikle 55. madde gereğince İnsan Hakları ve Ana Hürriyetlerine saygıyı dünyada yaymak ve bunlara uyma yükümlerini düşünerek, hiç kimsenin işkence veya zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaya tabi tutulmamasını öngören, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 5'inci ve Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7'inci maddelerini dikkate alarak, Genel Kurul tarafından 9 Aralık 1975 tarihinde kabul edilen, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Tabi Tutulan Kimselerin Korunmaları Hakkında Beyanname'yi keza dikkate alarak kabul edilen İşkencenin Önlenmesine Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi bütün dünyada işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaya karşı mücadeleyi daha etkinleştirmeyi arzularak anlaşmışlardır. Sözleşmenin 1'inci maddesinde;

“ 1 . Sözleşme amaçlarına göre, “işkence” terimi, bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözetin herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatiyle uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırap veren bir fiil anlamına gelir. Bu yalnızca yasal müeyyidelerin uygulanmasından doğan, tabiatında olan veya arızı olarak husule gelen acı ve ızdırabı içermez.

Bu madde, konu hakkında daha geniş uygulama hükümleri ihtiva eden herhangi uluslararası bir belge veya milli mevzuata halel getirmez.” hükmüne yer verilmiştir.

4.2.4. BM Kanunu Uygulayan Görevliler Davranış Kuralları Normu (17 Aralık 1979)

BM Genel Kurulu kararıyla 17 Aralık 1979 tarihinde benimsenip, üye devletlerce uygulanması tavsiye edilen norm, 8 maddeden oluşmaktadır.

Normun, polisin ifade alma işlemleri ile ilgili olabilecek maddelerinden 2'inci maddesinde “Kanunu uygulayan görevliler vazifelerini ifa sırasında insan haysiyetini sayacak ve koruyacak ve bütün şahısların insan haklarını destekleyeceklerdir.” ifadesi, 5'inci maddesinde “Hiçbir jandarma ve polis işkence veya diğer zalimane, gayriinsanî veya küçük düşürücü davranış ve ceza uygulayamaz, bunu teşvik edemez veya buna müsamaha edemez ve hiçbir kanunu uygulayıcısı, amir tarafından verilen emirleri veya bir savaş durumunu veya

bir savaş çıkması tehlikesini, milli güvenliği tehdit eden bir tehlikeyi, iç politika istikrarsızlığı veya toplum açısından mevcut acil bir durumu, işkenceyi veya diğer zalimane, insanlık dışı veya küçük düşürücü davranışların veya cezaları haklı gösteren bir savunma olarak ileri sürümez.” ifadesi ve 6’ıcı maddesinde ise “Kanunu uygulayan görevliler gözaltına aldıkları şahısların sağlıkların tam anlamıyla korunmasını garantileyecek ve özellikle her gerektiğinde tıbbi ihtimam sağlamak için derhal harekete geçeklerdir.” ifadesi yer almaktadır.

4.2.5. Avrupa Polis Etiği Yönetmeliği

Polisin görevlerini nasıl yapması gerektiğini, yaptığı hangi davranışının etiğe uygun olup olmadığını belirlemeye yönelik hazırlanmış Yönetmelikte konumuz ile ilgili birçok hususa yer verilmiştir.

Madde 46: Polis soruşturmaları, en azından, gerçek (işlenmiş) veya işlenmesi muhtemel bir suç ile ilgili makul bir şüphenin üzerine bina edilmelidir.

Madde 47: Polis, bir suç ile itham edilen herkesin suçluluğunun bir mahkeme tarafından ispat edilene kadar masum kabul edilmesi prensibine göre hareket etmelidir. Yine, aynı şekilde, polis, bir suç ile itham edilen bir kimse- nin sahip olduğu belli asgari hakların, özellikle de, kendilerine yapılan itham hakkında hemen bilgilendirilmesinin ve savunmalarının kendi tercihlerine göre, kendileri tarafından bizzat veya bir avukatın hukuki yardımı ile yapılma- sının gereğini yerine getirmelidir.

Madde 48: Polis soruşturmaları objektif ve adil (dürüst) bir şekilde yürütme- lidir. Soruşturmalar, çocuklar, gençler, azınlıklar ve savunmasız kişiler gibi özel durumları olan grupların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yürütülmelidir.

Madde 49: 48’inci madde hatırdı bulundurularak, standart polis davra- nışlarına ve polis sorgulamalarına ilişkin bir rehber hazırlanması gerekir. Ha- zırlanan yönetmelikler, sorgulamaları yapılan şüpheli veya sanıklara adil bir sorgulama imkanı sağlamalı ve bu kişiler sorgulanma nedenleri ve diğer ge- rekli konular hakkında bilgilendirilmelidir. Polis sorgulamalarının sistematik olarak kaydı tutulmalıdır.

Madde 50: Polis, tanıkların özel ihtiyaçlarını bilmeli ve özellikle de tanıkla- rın tehdit altında olduğu durumlarda, onların korunmasına yönelik kurallara riayet etmeli ve soruşturma sırasında gerekli desteği sağlamalıdır.

Madde 51: Polis, suçun mağduruna, gerekli desteği, yardımı ve bilgiyi sağ- lamalıdır.

Madde 52: Polis, soruşturma boyunca, gerekli olan durumlarda gerekli açıklamaları yapmalıdır.

Madde 53: Kişilerin özgürlüklerin kısıtlanması mümkün kılan durumlar oldukça sınırlı tutulmalı ve işlem gözaltına alınan her bir kimsenin onuru, savunmasızlığı ve kişisel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Gözaltında tutulan herkes için kayıt tutulmalıdır.

Madde 54: Polis özgürlüğünü kısıtladığı kişilere özgürlüklerini kısıtlamanın nedenlerini ve onlara yöneltilen suçlamanın ne olduğunu derhal bildirmesi gerektiği ve yine kendilerine uygulanacak olan prosedür ve haklarının neler olduğunu hiç geciktirmeden hatırdta bulundurmalıdır.

Madde 55: Polis gözaltında bulunan kimselerin, güvenlik sağlık temizlik ihtiyaçları ile uygun beslenmelerini temin etmelidir. Polis nezarethaneleri, makul bir büyüklükte olmalı, uygun aydınlatma ve havalandırma koşulları ile dinlendirmek için uygun eşyaları sahip olmalıdır.

Madde 56: Özgürlükleri polis tarafından kısıtlanan kişiler, bu durumlarını, kendi tercihleri olan üçüncü bir şahsa bildirmek ve mümkün olduğunda ve tercih ettikleri takdirde, hukuki yardım alma ve bir doktor tarafından muayene edilmek haklarına sahiptir.

Madde 57: Suç işlemiş olma şüphesinden ayrı bir nedenden dolayı özgürlüğü kısıtlanmış olan kimseler, şüpheli olarak tutulan kimselerden ayrı bir yerde tutulmalıdır. Gözaltına alınan bayan ve erkekler gibi, yetişkinlerle çocuklar ayrı yerlerde bulundurulmalıdır.

4.3 Türkiye’de Polisin İfade Alma İşlemlerinin Yasal Boyutu

Polisin ifade alma işlemlerini düzenleyen ulusal yasaların ilgili hükümleri aşağıda ele alınmıştır.

1.1.1. Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası

“Kişi Hürriyeti ve Güvenliği” başlıklı 19’uncu maddede “Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir. ...

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçırmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hakim kararıyla tutuklanabilir. Hakim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

Yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar herhalde yazılı ve bunun hemen mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal, toplu suçlarda en geç hakim huzuruna çıkarılincaya kadar bildirilir.

(Değişik cümle:3/10/2001-4709/4 md.) Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırk sekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hakim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hakim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hal, sıkıyönetim ve savaş hallerinde uzatılabilir.

(Değişik:3/10/2001-4709/4 md.) Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir.

Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır.

Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir. ..." hükmü yer almaktadır.

"Suç ve Cezalara İlişkin Esaslar" başlıklı 38'inci maddesi;

"... Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.

Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz. Ceza sorumluluğu şahsidir." hükmüne amirdir.

1.1.2. Türk Ceza Kanunu (TCK)

Yeni yürürlüğe giren TCK'da işkence ve kötü muamele ayrı ayrı düzenlenmiştir. Eski TCK'da ayrı bir maddede düzenlenen "kötü muamele" yeni TCK'da kasten yaralama suçu kapsamına alınmış ve "kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle" ve "Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle" işlenmesi ağırlaştırıcı neden olarak öngörülmüştür.

Kanun'un 94'üncü maddesinde "işkence" ve 95'inci maddesinde "Neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış işkence" suçu düzenlenmiştir:

"İşkence"

Madde 94 - (1) Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Suçun;

a) Çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı,

b) Avukata veya diğer kamu görevlisine karşı görevi dolayısıyla,

İşlenmesi halinde, sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Fiilin cinsel yönden taciz şeklinde gerçekleşmesi halinde, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) Bu suçun işlenişine iştirak eden diğer kişiler de kamu görevlisi gibi cezalandırılır.

(5) Bu suçun ihmali davranışla işlenmesi halinde, verilecek cezada bu nedenle indirim yapılmaz.

"Neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış işkence"

Madde 95 - (1) İşkence fiilleri, mağdurun;

a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,

b) Konuşmasında sürekli zorluğa,

c) Yüzünde sabit ize,

d) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,

e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına, Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, yarı oranında artırılır.

(2) İşkence fiilleri, mağdurun;

a) İyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine,

b) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin yitirilmesine,

c) Konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına,

d) Yüzünün sürekli değişikliğine,

e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun düşmesine,

Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, bir kat artırılır.

(3) İşkence fiillerinin vücutta kemik kırılmasına neden olması halinde, kırığın hayat fonksiyonlarındaki etkisine göre sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) İşkence sonucunda ölüm meydana gelmişse, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

Kanun'un 86'ncı maddesinde ise kasten yaralama suçu düzenlenmiştir:

"Kasten yaralama"

Madde 86 - (1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(Ek fıkra: 31.03.2005/25772(Mükerrer) – 5328/4 Md.) (2) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması halinde, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(3) (Değışlanmak istediğı takdirde, kendisine baro tarafından bir müdafî görevlendirilir.

d) 95 inci madde hükmü saklı kalmak üzere, yakalanan kişinin yakınlarından istediğine yakalandığı derhal bildirilir.

e) Yüklenen suç hakkında açıklamada bulunmamasının kanunî hakkı olduğu söylenir.

f) Şüpheden kurtulması için somut delillerin toplanmasını isteyebileceğı hatırlatılır ve kendisi aleyhine var olan şüphe nedenlerini ortadan kaldırmak ve lehine olan hususları ileri sürmek olanağı tanınır.

g) İfade verenin veya sorguya çekilenin kişisel ve ekonomik durumu hakkında bilgi alınır.

h) İfade ve sorgu işlemlerinin kaydında, teknik imkânlardan yararlanılır.

i) İfade veya sorgu bir tutanağı bağlanır. Bu tutanakta aşağıda belirtilen hususlar yer alır:

1. İfade alma veya sorguya çekme işleminin yapıldığı yer ve tarih.

2. İfade alma veya sorguya çekme sırasında hazır bulunan kişilerin isim ve sıfatları ile ifade veren veya sorguya çekilen kişinin açık kimliği.

3. İfade almanın veya sorgunun yapılmasında yukarıdaki işlemlerin yerine getirilip getirilmediği, bu işlemler yerine getirilmemiş ise nedenleri.

4. Tutanak içeriğinin ifade veren veya sorguya çekilen ile hazır olan müdafî tarafından okunduğu ve imzalarının alındığı.

5. İmzadan çekinme halinde bunun nedenleri.

“İfade alma ve sorguda yasak usuller”

Madde 148 - (1) Şüphelinin ve sanığın beyanı özgür iradesine dayanmalıdır. Bunu engelleyici nitelikte kötü davranma, işkence, ilaç verme, yorma, aldatma, cebir veya tehditte bulunma, bazı araçları kullanma gibi bedensel veya ruhsal müdahaleler yapılamaz.

(2) Kanuna aykırı bir yarar vaat edilemez.

(3) Yasak usullerle elde edilen ifadeler rıza ile verilmiş olsa da delil olarak değerlendirilemez.

(4) Müdafî hazır bulunmaksızın kollukça alınan ifade, hakim veya mahkeme huzurunda şüpheli veya sanık tarafından doğrulanmadıkça hükme esas alınamaz.

(5) Şüphelinin aynı olayla ilgili olarak yeniden ifadesinin alınması ihtiyacı ortaya çıktığında, bu işlem ancak Cumhuriyet savcısı tarafından yapılabilir.”

1.1.4. Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu (PVSK) ve Tüzüğü

İfade alma konusu, polisin görev ve yetkilerini düzenleyen PVSK'nın 15'inci maddesinde ve Tüzüğü'nün 16'ıncı maddesinde olmak üzere birer maddede aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

“Madde 15- Polis; yaptığı tahkikat esnasında ifadelerine müracaat lazım gelen kimseleri çağırır ve kendilerine lüzumu olan şeyleri sorar.”

“Madde 16- Polis yaptığı tahkikat esnasında ifadelerine müracaat lazım gelen kimseleri çağırır ve kendilerinden lüzumlu olan şeyleri sorar. Tahkikat için ifadesine müracaat edilmesi lazım gelen eşhasın polis tarafından vuku bulacak davete icabet etmeleri ve ifade vermeleri mecburidir. Bu davete icabet etmeyenler hakkında Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 17 nci maddesi mucibince muamele yapılır.”

1.1.5. Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği (YGİAY)

Polisin soruşturma evresinde yerine getireceği ifade alma işlemleri bakımından bu işlemlerin nasıl yerine getirileceğine ilişkin ayrıntılı hükümler içeren temel düzenlemelerden bir tanesi adı geçen Yönetmelik'tir. Yönetmelik, CMK ve PVSK hükümlerine dayanarak hazırlanmıştır.

Yönetmeliğin;

“İfade Almanın Esasları” başlıklı 23'üncü maddesinde;

“Şüphelinin ifadesinin alınmasında aşağıdaki hususlara uyulur:

Şüphelinin kimliği saptanır. Şüpheli, kimliğine ilişkin soruları doğru olarak cevaplandırmakla yükümlüdür.

a) Kendisine yüklenen suç anlatılır.

b) Müdafî seçme hakkının bulunduğu ve onun hukukî yardımından yararlanabileceği, müdafîin ifade sırasında hazır bulunabileceği kendisine bildirilir. Müdafî seçecek durumda olmadığı ve bir müdafî yardımından faydalanmak istediği takdirde, kendisine baro tarafından bir müdafî görevlendirilir.

c) Müdafî sadece hukukî yardımda bulunabilir, şüphelinin ifadesi alınırken şüpheliye sorulan soruya doğrudan cevap veremez, onun yerini aldığı izlenimi veren herhangi bir müdahalede bulunamaz. Hukukî yardım maddî olayı karartabilecek müdahalelerin yapılması anlamına gelmez. Müdafî şüpheliye bütün kanunî haklarını hatırlatabilir ve müdafîin her türlü müdahalesi tutanağa geçirilir.

d) 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 95 inci maddesi hükmü saklı kalmak üzere, yakalanan kişinin yakınlarından istediğine yakalandığı derhal bildirilir.

e) Yüklenen suç hakkında açıklamada bulunmamasının kanunî hakkı olduğu söylenir.

f) Şüpheden kurtulması için somut delillerin toplanmasını isteyebileceği hatırlatılır ve kendisi aleyhine var olan şüphe nedenlerini ortadan kaldırmak ve lehine olan hususları ileri sürmek imkânı tanınır.

g) İfade verenin kişisel ve ekonomik durumu hakkında bilgi alınır.

h) İfade işlemlerinin kaydında, teknik imkânlardan yararlanılabilir.

i) İfade bir tutanağa bağlanır. Bu tutanakta şunlar yer alır:

1) İfade alma işleminin yapıldığı yer ve tarih,

2) İfade alma sırasında hazır bulunan kişilerin isim ve sıfatları ile ifade veren kişinin açık kimliği,

3) İfade alma sırasında, yukarıdaki işlemlerin yerine getirilip getirilmediği, bu işlemler yerine getirilmemiş ise nedenleri,

4) Tutanak içeriğinin ifade veren ile hazır olan müdafî tarafından okunduğu ve imzaları,

5) İmzadan çekinme halinde bunun nedenleri” denilmiştir.

“İfade Almada Yasak Yöntemler” başlıklı 24’üncü maddesi ise;

“İfade veren şüphelinin beyanı, özgür iradesine dayanmalıdır. Bunu engelleyici nitelikte kötü davranma, işkence, ilaç verme, yorma, aldatma, cebir veya tehditte bulunma, bazı araçları kullanma gibi bedensel veya ruhsal müdahaleler yapılamaz.

Kanuna aykırı bir yarar vaat edilemez.

Yasak usullerle elde edilen ifadeler rıza ile verilmiş olsa da delil olarak değerlendirilemez.

Şüphelinin aynı olayla ilgili olarak yeniden ifadesinin alınması ihtiyacı ortaya çıktığında, bu işlem ancak Cumhuriyet savcısı tarafından yapılabilir.

Hiç kimse, kendisini veya kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.” hükmüne amirdir.

4.4 Polis’in yürüttüğü işlemlerdeki önemi

Polis tarafından tanıkların, mağdurların, sanıkların konuya uygun şekilde ifadelerinin alınması ve dokümantasyonun uygulanabilirliği, hazırlık soruşturmasının ana unsurlarını teşkil etmektedirler. Bu özellikle, mağdurların aynı zamanda tek tanık oldukları ve olaya ilişkin kanıtların bulunmadığı suçlar için geçerlidir.

Birçok ülkede yapılan adli yanlışlara ilişkin bilimsel araştırmalar, - 20’inci yüzyılın 70’li yıllarından başlayarak – polis tarafından alınan ifadelerde yapılan hataların ve ihmalkârlıkların sonuçlarının ne olabileceğini göstermişlerdir.

Bu hatalar, adli davaların akışında çok ender düzeltilebilmiştir.

Mağdurlar, polis, adalet ve toplum üzerindeki olumsuz sonuçları geniş kapsamlıdır ve çok yönlü olarak önceden tahmin edilememektedir.

Bu bilgilere dayanarak birçok devlette, polis teşkilatı dahilinde ifade alma çalışmasının geleneksel olarak iletilmesini, yani “Usta & Çırak” sistemini, seminerler yardımıyla tamamlamaya çalışan projeler mevcuttur.

İfade alma sürecinin kolay anlaşılır modelleri, iletişimsel, psikolojik ve analitik bilgi ve de uygulanabilir kalite kriterleri bulunan eğitim deneyimleri sunulmaktadır.

Bu eğitim organizasyonlarının işleme alınması, üzerinde alıştırma yapılmış ifade alma pratiğinin eleştirisinden kaynaklanmıştır. Bu eleştiri aşağıda kısaca tasvir edilmektedir.

4.4.1. İfade alma pratiğinin eleştirisi

Araştırmalarda, (karşılaştırma olarak Weber/Berresheim 2001, 786-788, Sticher-Gil, Polis ve Suç Psikolojisi Bölüm 1, 152), ifade alma eğitimi almayan polislerin, ifadesi alınan şahsın “serbest açıklamasını”, detaylı bilgi elde etmek için soru sormak suretiyle daha 7,5 saniye geçmeden yarıda kestikleri eleştirilmiştir.

Tekrarlanan kesintiler nedeniyle tanıklar pasifleşmiş ve daha kısa cevaplar ve daha az detay içeren cevaplar vermeye başlamışlardır.

Ayrıca kesintiler, değerli bilgilerin kaybolması riskini taşımaktadır.

Çoğu zaman tespit edilen soru sorma tarzı, ifadesi alınan şahsın düşüncelerini toparlamasını ve hafızasındakileri yoğunlaştırmasını engellemiştir.

Genelde “açık” (...”saat 20:00’de neredeydiniz?”...) yerine “kapalı” (...”saat 20:00’de evde miydiniz?”...) sorular sorulmuştur.

Soruları doğal ve olumlu formüle etmek yerine, olumsuz formüle edilmiş soru biçimleri uygulanmıştır. Konsantrasyon, hafıza ve ifade verme performansını teşvik etmek yerine, ifadesi alınan şahsın konuya uygun katılımı, şüpheye düşürülmüştür.

Bu nedenle tanık ifadelerinin yetersiz, kısmen kurgulanmış ve güvenilirmez olduğunun ender olmadığı görülmektedir.

İfadeyi alan şahsın telkinli (Latince: suggestio, suggestionis, ilave etme, telkin) etkileri, birçok olayda ifadeleri etkilemiştir.

Telkinli soru, ifadesi alınan şahsın bir veya birkaç beklenen cevabı yakın olarak, “telkin” etme şeklini tanımlamaktadır. Bu tür bir sorunun özü, bundan sonraki cevabı etkilemektir (“Siz olay yerinde bulunmuyor muydunuz?”).

Alternatiflerin belirgin şekilde işaretlenmiş, örneğin renk, şekil, cinsiyet vs. gibi alternatif sorular da, bunun kapsamında bulunmaktadır. Bir sorunun telkin etkisi bunun yanı sıra ifadesi alınan şahsın kişiliğinin etkisi ve ifade alma şeklinin koşulları vasıtasıyla önemli derecede artar.

Bu nedenden ötürü tanık ifadeleri sayesinde bir olayı çözmek, olası faili mahkemeye çıkarmak veya suçsuz birini temize çıkarmak çok zor mümkündür.

İfade verenle güvene dayalı bir ilişki kurmak ve sorguya çekilenin entelektüel özelliklerindeki farklılıklar da çoğu zaman dikkate alınmamıştır.

Sanıklara çoğu zaman hakları ve görevleri yasalara uygun olarak anlatılmamaktadır. Sanıkların itiraf etmesini sağlamak için, yanlış veya hatalı itiraflara sevk eden, telkin ve manipülasyon yolu ile bir çok taktik gözlemlenmiştir.

Mesleki başarı ve zaman baskısı, tek taraflı bilgi ve eksik psikolojik ve iletişimsel yeteneklerle birleşip, çoğu zaman yasak ifade alma pratiklerinin uygulanmasına yol açmıştır.

4.4.2. Tutanak tutma pratiğinin eleştirisi

İfade alma tutanakları birçok durumda beklentileri, akışı ve ifade verenin verdiği gerçek ifadeleri yerine getirmiyorlardı.

Sık sık meydana gelen kusurlar aşağıdaki şekilde tasvir edilmektedir:

- ^ İfadesi alınan tarafından kullanılmayan kelimelerin kullanılması; özellikle isimlerin anlamlarının değiştirilmesi sayesinde
- ^ İfadesi alınanın tanımladığı ve açıkladığı önemli olayların atlanması
- ^ Yerlere, zamanlara veya insanlara dair ilişki boyutlarının atlanması veya değiştirilmesi
- ^ Tasvir edilen olayın önemli öğelerinin mantıklı akışının atlanması veya değiştirilmesi

Tutanaklarda bir olay akışının anlatımının yansımaları, çoğu zaman ifadeyi verenin anlattığı şekilde değil de, ifadeyi alanın anlayışına göre gerçekleştirilir.

Tutanak birinci tekil şahıs şeklinde olarak tutulmuştur, oysa ifadeyi alan memur tarafından kaleme alınmıştır.

4.4.3. Ana ve meslek geliştirme eğitimlerinde ifade alma alıştırmaları

Her ne kadar birçok devlette kalifiye polis tarafından alınan ifadelerin anlamı vurgulansa da, bunun ana ve meslek geliştirme eğitimleri için neredeyse hiç zaman harcanmaz.

Yalnızca çok az polis memurlarına bir ifade alma eğitimi verilir.

Eskiden birçok ülkede polisler ifade alma işleminin uygulaması için gerekli yetkinliği, tecrübeli meslektaşlarından öğreniyorlardı (“Usta & Çırak “). Gerçekten de polisler, verimli ifade alma işlemlerinin uygulaması için gerekli olan sayısız karışık hüneri benimsemeye çalışırken yalnız bırakılmıştır.

Bununla birlikte sık sık aşağıdaki sorular tartışılır:

- ^ Gerçekten de bütün polislerin ifade alma eğitimi almaları gerekiyor mu?
- ^ İfade alırken yanlış davranan yalnızca birkaç memur değil mi?
- ^ Bazı ihlaller medya tarafından yalnızca abartılıyor mu?
- ^ Polislerin büyük çoğunluğu, zaten yeterli ölçüde deneyimli meslektaşlarını ifade alırken izlerken ve onları ifade alma faaliyetlerine katılarak öğrenmiyorlar mı?

Bütün bu soruları cevaplarken - daha önce de ifade edildiği gibi - ifade alma işleminin, günlük işleri gerçekleştirmek için, polis mesleğinin bir kilit kabiliyeti olduğu düşünülmelidir.

Bunun dışında her zaman dikkate alınması gereken bir konu da, yalnızca sanığın ifadesinin alınmasının ön planda olmadığı, bilakis bir polis memurunun günlük mesleki görev alanında genel ifade alma işlemlerinin de dahil olduğudur.

Bilgi veren kişilerin, tanıkların ve mağdurların, tıpkı tutuklanmış sanıkların gibi aynı uygunlukta ve uzmanlıkta ifadesi alınmalıdır.

Eğitim ve içyüzü bilgisi ve de iletişimsel ve şahsi yetkinlikler bu görevin gerçekleştirilmesinde mutlaka gereklidir - ayrıca eğitim de şarttır.

7. Bölüm

5. Bölüm

5. BÖLÜM

İFADE ALMA İŞLEMLERİNDE
YAZILI ANLATIM ANALİZİ

• r

- 5. Yazılı anlatım analizi
- 5.1 Görüş bildirme soru formu
- 5.2 Yazılı anlatım analizinin ilkeleri

• 00^209
30ei

1 1^* »

5. BÖLÜM: İFADE ALMA İŞLEMLERİNDE YAZILI ANLATIM ANALİZİ

5. Yazılı Anlatım Analizi

Meslekte geçirilen her gün, karşılaşılan her olay polislik tecrübesini artırır. Çalışılan birimin yoğunluğu ve görevlinin mesleği isteyerek ve daima öğrenme merakı içinde olması, poliste tecrübe ve profesyonelliği artırır. Her birimin kendine has çalışma şekli ve suçlu profilleri vardır. Bu nedenle görevlide çalışılan her birimde o birime has bir kabiliyet gelişir. Motosikletli polis timleri, ruhsatsız silah bulunan otoların sanki kokusunu alır. Trafik polisi, yüzlerce araç içerisinden eksik evraklı veya kusurlu aracı aralarından kolaylıkla seçer. Narkotik polisi, uyuşturucu maddenin saklandığı zula yerlerini sanki eliyle koymuş gibi bulur. Ama asayiş polisi iseniz hepsinden anlamanız gerekir. Çünkü yapacağınız operasyonlarda her türlü suç türü ve suçlu profili ile karşılaşabilirsiniz. Yaptığınız bir asayiş uygulamasında silah bulunan aracı, ehliyetsiz sürücüyü, narkotik madde taşıyan kişileri, bir terör örgütü mensubunu, bir katili, bir hırsız veya dolandırıcıyı yakalayabilirsiniz. Hatta yakaladığınız şahıs hem uyuşturucu kullanan, hem adam öldüren hem de kapkaççı olabilir.

Asayiş polisliğine ilk başladığımızda hepimiz imrenmişizdir o eski tecrübeli polis ağabeylerimize. Mülakat odasında hayran kalmışızdır onlara. Çünkü onlar meslekte en az 15-20 sene geçirmişlerdir ve kimse onları kandıramaz. Şüpheliyi dinlerken kaşlarını bazen oynatırlar, arada bir “hımmm” diye mırıldanırlar. Şüphelinin konuşması bittikten sonra ajandalarını koltuklarının altına bastırarak “yalan söylüyor bu adam” veya “tamam doğru diyor” derler. Onların mülakat sonrasında “doğru” veya “yalan” diye verdikleri hükümler asla yanılmaz. Sizde şaşkın bir şekilde kabul edersiniz bu hükmü. Ne de olsa tecrübe konuşuyordur. Siz daha mesleğinin başında, acemi polissinizdir. Size yorum yapmak veya ortamı sorgulama hakkı düşmemektedir. Mülakat sonrasında cesaretinizi toplatıp sorabilirsiniz “abi nerden anladın yalan söylediğini” veya “nerden belli doğruyu söylediği” gibi; sertçe bir bakış atar size “sen şimdi anlamazsın, benim gördüklerimi sen de gör o zaman anlarsın” der savuştururlar sizi. Daha sonra emekli olurlar o mahrem ajandaları gibi tecrübelerini de götürürler beraberlerinde bir daha hiç kullanmayacakları emeklilik mekânlarına.

Aslında eski polisler de doğru söyleyenle yalan söyleyen arasındaki farkı nasıl anladıklarını bilmezler ama hükümleri daima doğrudur.

Peki bu şekilde “doğru söyleyenle, yalan söyleyeni”, başka bir deyişle “al-datanla, samimi itirafçıyı” anlamak için 15-20 yıl çalışmak şart mıdır.

Aslında “nasıl anladın abi” sorusunun cevabını o eski, deneyimli hani kurt polis dediğimiz de bilmemektedir. Daha doğrusu nasıl anladığını ifade edememektedir. Yılların tecrübesi, karşılaşılan şahıslar ve olaylar zihin altına yer-

leşmiştir. Zihin, mülakattan sonra otomatik olarak yalan veya doğruya karar vermektedir. Kısaca bu özellik suç soruşturması yapan birimlerde uzun yıllardır çalışanlarda meleke halini almıştır. Ama doğru veya yalanın anlaşılması için meslekte 15–20 yıl geçirmek çok lüks değil midir? Aldatılmadan doğruyu bulmak, suçluyu tespit etmek için bu kadar uzun zaman meslekte zaman geçirmek mi gerekmektedir. Geçen zaman içinde sırf tecrübesizlik nedeniyle aydınlatılamayan olayların hesabı ağır değil midir?

Bu nedenle daha mesleğin başında soruşturmacının doğru ile yalan söyleyeniyi ayırt etmesini öğrenmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada “bilinmeyen” yeniden keşfedilmeyecektir. O eski tecrübeli polis ağabeylerin, o kandırılmaz karakterlerin, belki kendilerinin bile farkında olmadıkları bilgilerinin ve tecrübelerinin sistematik hale getirilerek sunulması amaçlanmıştır. Kısaca bilinenin sistematik olarak uygulanması sağlanacaktır.

Eğer dikkatlice okunup ve sık sık kullanılırsa “yazılı anlatım analizi tekniği” sayesinde en az 10 yıl soruşturma birimlerinde çalışan tecrübeli bir polis seviyesinde olaylar tahlil edilebilecektir. Evet, inanılması kolay değil ama şimdiye kadarki meslek içi kurslarda almış olduğumuz verim ve geri dönüşler olmasa bu şekilde iddialı bir cümle kurulmazdı.

Yalnızca meslek hayatında değil özel hayatta da, insanlarla ilişkilerde de, bu ilkeler sayesinde birçok faydalar sağlanacaktır. Kandırılmamak, doğru söyleyenle yalan söyleyenin ayırt edilme kabiliyeti, insan için çok faydalı bir kabiliyettir.

Yazılı anlatım analizi yöntemleri, belli bir süre uygulama ve kullanım sıklığına göre soruşturmacıda şahsi meleke halini alacak ve belki sadece bir iki soruyla bu yöntemler sayesinde karşısındakini çözme kabiliyetine sahip olacaktır.

İfade alma tekniklerinden “Yazılı Anlatım Analizi” suç mağdurları, şüpheli ve tanıkları üzerinde yapılan doğruluğu kanıtlanmış bir yöntemdir.

Temelinde yalan söyleyen ile doğru söyleyenlerin ne çeşit tepkiler verdiği araştırılarak yöntem geliştirilmiştir.

Yazılı anlatım analizi temelde yazılı anlatımlara, mektuplara, günlüklere kısaca yazılı dokümanlara vs. uygulanır. Ancak sözlü anlatımlara da yazılı hale çevrilmek suretiyle uygulanabilir. Burada ilk soru çok önemlidir. Genellikle ilk sorunun mülakat yapılan kişinin söylemeyi tercih ettiği konuyu kapsamı faydalı olacaktır. Olayın izahında yönlendirici olmadan olayı nereden anlatmaya başlarsa oradan anlatmasına müsaade edilmesi gerekmektedir. Hatta genellikle “nerden anlatsam, neyi anlatmamı istersiniz” sorusu ile karşılaşıldığında karşı tarafa konunun neresinden anlatmaya başlarsa başlasın veya ne isterse onu anlatması telkin edilmelidir. Hepsinden önemlisi ise yazılı anlatım analizini uygulayan kişinin bu uygulamayı sık sık olaylarda kullanması ve bilgilerin devamlı taze tutulması gerekmektedir.

Şunu belirtmek gerekir ki bu çalışma mesleğe yeni başlayan bir polisin bilgi düzeyi göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Bu nedenle her aşama kolay ya da zor basamak atlamadan anlatılacaktır.

En önemli unsur polisin kendine güvende sorun yaşamamasıdır. Unutulmamalıdır ki maçı kendi sahanızda kendi seyirciniz önünde oynuyorsunuz ve zorda kaldığınızda cebinde bol kırmızı kart olan hakem sizin yanınızda ve karşılaşmaya 1-0 önde başlıyorsunuz.

Başlangıç cümleleriniz daima hazır olsun gerekirse birkaç başlangıç cümlesi ezberinizde bulunsun.

Örnek başlangıç cümleleri:

–Bana olayı anlatmanı istiyorum. Bana söyleyeceğin her şey çok önemli lütfen anlaşılır ve sakın konuş ve en başından anlat.

–Herşeyi baştan anlatmaya başla.

–Olay günü sabahtan itibaren her şeyi anlatmaya başlayabilirsin.

–Ailenle ilişkiden bahset.

–İşinden biraz bahset vb gibi.

Şahıs bize olayı anlatırken bizim için önemli olduğunu düşündüğü bilgiyi ya da kendisinin önemli bulduğu bilgiyi anlatır. Dolayısıyla bizim için önemli görmedikleri veya doğruluğuna inanmadıkları bilgiyi bize aktarmazlar.

Böyle durumlarda şahıslardan hikâyeyi tekrar dinlemek gerekir. Esasında tüm olaylarda anlatımın tekrar edilmesi faydalıdır. Çünkü bazen hakikaten unutulmuş anlatılmayan detaylar ikinci ya da üçüncü anlatımlarda hatırlanmak suretiyle belirtilir. Tekrar hikâye anlatımında sorularla detaylara girilmeli, böylece saklanan ve anlatılmayan bilgiler ortaya çıkartılmalıdır. Özellikle saklanıldığı düşünülen bilgiler üzerinde ısrarla ayrıntılara inilmelidir. Özellikle olay yeri hakkında detaylı bilgiler temin edilmeye çalışılmalıdır. Hatta olay yerinin krokisinin çizilmesi istenebilir. Bu arada şunu hatırlatmak gerekir ki olay yerinin mülakat yapan tarafından bilinmesi çok önemlidir. Bu nedenle mümkünse mülakattan önce olay yerinin görüntüleri ve videoları izlenmelidir. Hatta gecikmede sakınca yoksa bizzat olay yerine gidip olay yeri mülakatçı tarafından mutlaka görülmelidir.

Daha sonra konuyla ilgili olarak soru cevap şeklinde karşılıklı mülakata girilmelidir. Bu mülakat rast gele ve savruk biçimde olmamalıdır. Planlı olarak soruları yöneltmek gerekir. Özellikle şahsın kullanmış olduğu kelimelerle sorular yönelterek ek bilgileri alabiliriz. Sorularımız karşımızdaki şahsın anlayacağı seviyede olmalıdır. Bu nedenle onun kullandığı kelimeleri sorularımızda kullanmak, sorularımızın muhatabımız açısından daha anlaşılır olmasını sağlayacaktır. Hikâyenin belli kısımlarının tekrar anlatımı istenme-

lidir. Böylelikle anlatan kişi da karanlık kalan bölümleri hatırlayabilecektir. Hikâyelerini her seferinde geliştirecek ve bazen de saklamak niyetinde oldukları ayrıntıları anlatacaklardır.

Hikâyede açıklık ve genişlik sağlandıktan sonra bilinen ve devamlı uygulanan sorularla hikâyeyi iyice netleştirmek gerekir. Ancak soruları sorarken sanki sorduğumuz soru zor veya olumsuz mana taşımamalıdır. Bu tür olumsuz ön cümlelerle başlayan sorular muhatabın dikkatini çeker ve aklında “acaba” sorusunu oluşturur ve onu ürkek hale getirir. Bu tür sorulara örnek verirsek “mümkünse anlatır mısınız”, “sizin için kolay olmadığını biliyorum”, “size hassas bir soru sormak zorundayım” gibi cümleleri sıralayabiliriz.

Bir diğer önemli husus ise mülakat yapanın hazır cevap olmasıdır. Her soruya anında ve mantıklı bir cevap vermek gerekir. Bu nedenle bazı basmakalıp cümleleri ezberde bulundurmamak daima faydalı olacaktır.

Olayla ilgili olan kişiyi yazılı anlatıma hazırlama kısmı ayrı bir beceri gerektirmektedir. Burada görevlinin hayal gücünün geniş, inandırıcı ve kendine güvenen bir üslup takınması gerekmektedir. Çünkü önemli olan kişinin yazılı anlatım neticesinde yalan söylüyorsa bunun açığa çıkacağını bilmesi daha doğrusu yalanının açığa çıkacağı endişesi taşınması sağlanmalıdır. Bununla ilgili hayal gücümüzün sınırlarını sonuna kadar zorlamalıyız. Polisin çalışma yöntemlerini ve olayı soruştururken kullandığı teknik ve faydalandığı verileri abartabiliriz. Çünkü sıradan birisi polisin çalışmalarını bu şekilde olduğunu tahmin eder ve böylelikle belki bir polise anlatılsa saçma gelebilecek konulara inanabilir. Tabii ki verilen örnekler hep hayalî olmamalı, arada gerçekten kullanılan yöntemlerden de bahsedilmelidir..

Güvenlik güçleri suç soruşturmasında bazı yöntemler kullanmaktadır. Bu yöntemler ve uygulama şekilleri her olay için farklı şekillerde olabilir. Bütün suçların soruşturulması önemlidir ancak bazı suçların hızlı şekilde soruşturulması ve açığa çıkartılması gerekmektedir. Dolayısıyla güvenlik alanında çalışanlar suçları soruştururken suçun türüne göre değişik yöntemler uyguladılar. Örneğin basit bir otopan hırsızlık olayı soruşturulurken normal prosedürler uygulanırken, bir çocuk kaçırma olayında daha fazla gayret gösterilir. Çünkü bir insanın hayatı söz konusudur. Bu suçun soruşturulması esnasında eldeki tüm imkânlar kullanılır. Tüm işlemler hızlı yapılır. Belki normal bir soruşturmada elde edilebilecek delillerin analizi 2-3 gün alacakken, dakikalarla ifade edilen sürelerde analizlerin ve yazışmaların cevabı istenebilir. Soruşturduğumuz olay küçük olsa dahi çok önemli bir olayda uygulanan yöntemleri uyguluyormuşuz gibi davranabiliriz.

Kullanabileceğimiz veriler;

-Olay yeri incelemesi

^ Parmak izleri

- ^ DNA analizleri
- ^ Lüminal çalışmalar
- ^ Görgü şahitleri
- ^ Polisin kamera görüntüleri
- ^ Uydu görüntüleri
- ^ Olay mahallinde bulunan özel güvenlik kamerası görüntüleri
- ^ Cep telefonu sinyalleri
- ^ E-mail ve internet takipleri
- ^ Cep telefonu kamera kayıtları
- ^ Gizli ihbarcılar
- ^ İhbar mail ve telefonları
- ^ Polis köpekleri koku algıları vb. gibi veriler olabilir.

Bu örnekleri istediğiniz kadar çoğaltabilirsiniz. Ya, buna da inanmazlar demeyin inanın normal bir vatandaşın gözünde siz her türlü eğitimi almış ve kandırılması zor birisiniz.

Yazılı anlatımı alınacak kişiye bazı talimatlar vermelisiniz. Bu talimatları okuduğunda “ben yalan söylersem anlaşılacak” havasına sokmamız gereklidir.

Bu talimatlar;

-Sorulara cevap vermeye başlamadan önce, aşağıda verilen talimatları çok dikkatli bir şekilde okumanızı ve aşağıda belirtilenleri dikkate almanızı istiyoruz:

-Yazdığınız her kelime önemlidir ve daha sonra her biri kontrol edilebilir.

-Bu bir taslak değildir ve cevapları yazmak için yalnızca tek bir şansınız var. Bu nedenle yazmaya başlamadan önce, cevaplarınızı ne şekilde ifade edeceğinizi düşünmenizi istiyoruz.

-Davanızı anlayabilmemizi sağlamak için, lütfen cevaplarınızı mümkün olduğunca detaylı bir şekilde yazın.

-Yazarken yalnızca tükenmez kalem kullanın (kurşun kalem kullanmayın). Daktilo ile yazmaya izin verilmemektedir.

-Rahat okunmasını sağlamak için, okunaklı bir el yazısı ile yazın.

-Soru formu üzerinde herhangi bir düzeltme yapamazsınız. Verdiğiniz cevapları değiştirmek isterseniz bu düzeltmeleri, bu amaçla verilmiş olan boşluğa yazın ya da yanlış cümleyi parantez içerisine alın ve devam edin. Yaptığınız düzeltme dikkate alınacaktır.

Hatta sonuna “bu yazılı anlatım neticesinde yalan beyanda bulunursanız mutlaka anlaşılacaktır. Bu ülkemizde Sayıda vakada uygulanmıştır ve şu ana kadar hepsinde başarılı olunmuştur. Samimi itirafta bulunarak davada

lehinize kazanç sağlamak isterseniz formu doldurmayabilirsiniz.” Şeklinde yazı da yazabiliriz.

Sırf bu yazı sayesinde birçok olayda şüpheli, formu doldurma yerine samimi itirafta bulunmuştur. Bu da gösteriyor ki yazılı anlatıma hazırlama dönemi çok önemlidir. Anlatımda bulunacak kişi ne kadar çok strese girerse o kadar çok hata yapacaktır.

Yazılı anlatımın alınmasından sonra değerlendirilmesi de çok önemlidir. Her harf, kelime, cümle bizim için değerlidir. Çünkü yalan söyleyen çok tereddüt eder her tereddüt sayfada bir iz bırakır. Hatta yazılı anlatım bir gruba yönelik yapılıyorsa sadece yazılı anlatımda bulunanlar izlenerek dahi stresleri gözlemlenebilir. Gözleme göre şüpheliyi tespit etmek bile bazen mümkün olabilmektedir. Terleme, sağa sola bakmalar, sık sık karalama yapmalar, bol soru sormalar vs. hep şüpheli hareketleridir. Ancak şunu da unutmamak gerekir bazı insanlar yaratılış itibarı ile heyecanlı olabilirler. Bu nedenle erkenden karar verilmemelidir.

Yazılı anlatımlar alındıktan sonra sayfalar içeriklerine bakılmadan sadece şekil olarak incelenmelidir. Şekil olarak sayfalar incelendiğinde çoğunluğa göre farklı olanlar hemen fark edilecektir. Genelde de yalan söyleyenler bunlardır.

Hikâyenin baştan sona anlatıldığı metin üzerinde ilk önce yapı testi yapılır. Yapı testinden anlatılmak istenen hikâyenin giriş, gelişme ve sonuç kısımlarıdır. Hikâyenin giriş, gelişme ve sonuç kısımları bir çizgi ile ayrılır. Her bölümdeki satır sayısı tespit edilir. Genelde giriş ve sonuç kısımları aynı orandadır. Esas olayın konusunu oluşturan bölüm uzun ve detaylı olmalıdır. Kabaca bir oranlama verecek olursak giriş ve sonuç bölümü %25’er lik bir oranda iken konunun anlatıldığı gelişme bölümü %50 lik orana sahip olacaktır. Elbette bu oranlarda hafif oynamalar olabilir. Ancak bu sonucu değiştirmeyecektir.

Metni değerlendirirken zaman değişiklikleri, zamir farklılaşmaları, duygusal tepkilerin ifadesi, olayın akışı ve boşluklar tespit edilerek analiz yapılır. Bu çalışmaların neticesinde şüphelinin doğru veya yalan söylediği ya da bilgi sakladığı anlaşılabilir.

Bu yapılan işlemlerin görüş bildirme soru formu olarak tanzim edilmesi sistematik olarak bizim işimizi kolaylaştıracaktır. Bu form şimdiye kadar anlatıklarımızı bir sistem halinde düzenlenerek sunulmasından ibarettir. Böylelikle görevlinin işi kolaylaştırılmıştır. Form hazır olarak bulundurulup sadece olaya göre çeşitli ufak tefek düzenlemeler yapılmak suretiyle her olay için yeniden tanzim edilebilir. Bir nevi sınav sorularının birleştirilmesi olarak düşünülebilir.

5.1. Görüş Bildirme Soru Formu

ÖRNEK GÖRÜŞ BİLDİRME SORU FORMU

İsim: _____

A. TALİMATLAR

Sorulara cevap vermeye başlamadan önce, aşağıda verilen talimatları çok dikkatli bir şekilde okumanızı ve aşağıda belirtilenleri dikkate almanızı istiyoruz:

- ^ - Yazdığınız her kelime önemlidir ve daha sonra her biri kontrol edilebilir.
- ^ - Bu bir taslak değildir ve cevapları yazmak için yalnızca tek bir şansınız var. Bu nedenle yazmaya başlamadan önce, cevaplarınızı ne şekilde ifade edeceğinizi düşünmenizi istiyoruz.
- ^ - Davanızı anlayabilmemizi sağlamak için, lütfen cevaplarınızı mümkün olduğunca detaylı bir şekilde yazın.
- ^ - Yazarken yalnızca tükenmez kalem kullanın (kurşun kalem kullanmayın). Daktilo ile yazmaya izin verilmemektedir.
- ^ - Rahat okunmasını sağlamak için, okunaklı bir el yazısı ile yazın.
- ^ - Soru formu üzerinde herhangi bir düzeltme yapamazsınız. Verdiğiniz cevapları değiştirmek isterseniz bu düzeltmeleri, bu amaçla verilmiş olan boşluğa yazın ya da yanlış cümleyi parantez içerisine alın ve devam edin. Yaptığınız düzeltme dikkate alınacaktır.

B. _____'in yaptığı kanısına vardık. Bu durumu nasıl açıklarsınız?

- ^ Bu konu ile ilgili düşüncelerinizi lütfen detaylı bir şekilde yazın.
- ^ Doğru söyleyen kimseler, bunun nasıl bir polis çalışması olduğunu anlayamadıklarını belirtip sizi eleştireceklerdir.
- ^ Aldatmaya çalışan kişiler ise ince ayrıntılar vererek çalışmayı destekledikleri göstermeye çalışırlar.

C. Soruşturmayı siz yürütüyor olsaydınız, bunu ne şekilde yapardınız?

- ^ Doğru söyleyen kimseler böyle bir çalışmanın saçma ve zaman kaybı olduğunun belirtirler Aldatmaya çalışan kimseler başka kimselerin isimlerini vererek tahkikatı yönlendirmeye çalışırlar
- D. Bu durumun ortaya çıkmasına neden olabilecek olan en önemli beş sebebi sıralayın.
- ^ Bu sorunun amacı şüphelinin içindeki düşünceleri ortaya çıkarmaktır. Doğru söyleyen kişiler 1 veya en fazla 2 seçenek ortaya çıkartırlar
- ^ Yalan söyleyen kişiler 5 sebebin hepsini mutlaka sıralar. 4veya5'inci sıradakinin ise şüphelinin kendi sebebi olması ihtimali yüksektir.

E. tarihinde, işe geldiğiniz saatten günü bitirdiğiniz saate kadar geçen zamanı detaylı bir şekilde yazın.

^ Yazılı anlatım kısmında belirtilen analiz usulleri kullanılır

F. Verdiğiniz bilgilerden herhangi birisini değiştirmek istiyor musunuz?

^ Teyit amaçlı sorulan bir sorudur

G. Aşağıda verilen sorulara cevap vermeden önce, cevabınızda kullanacağınız her bir kelimenin değerlendirileceğini belirtmek isteriz. Cevabınızı vermeden önce, kendinize zaman tanıyıp düşünmenizi istiyoruz.

1. Kimin yaptığını biliyor musunuz?

2. Bunu 'dan mı ettiniz?

3. _____ 'dan, _____ 'da yer aldınız mı?

Bu sorular sorulması şüphelinin Uç defa yalan söylemesi durumunu doğrulduğundan meydana getirdiği strese direncinin kırılmasını sağlayacaktır.

1. Formu doldurdunuz, şu anda nasıl hissediyorsunuz?

^ Doğru söyleyenler: “Çok sinirliyim bu çok saçma” tarzı bir cevap verirler

^ Yalan söyleyenler: “çok iyi hissediyorum eminim bu işi çözeceksiniz” şeklinde cevap verirler.

2. Sorulara verdiğiniz cevaplara inanabilir miyiz?

^ Evet / Hayır

3. Son soruya verdiğiniz cevap evet ise, buna bir neden gösterin.

^ Doğru söyleyenler, çünkü benseize gerçeği söyledim gibi bir ifadeyle kestirip atarlar. Yalan söyleyenler ayrıntı yazarlar, (Ben çok dindarım, dürüstüm, vs.)

4. Bu formda yalan söylediğiniz daha sonra saptanır ise, ne söylersiniz?

^ Doğru söyleyenler, mümkün değil ben size gerçeği söyledim, derler. Yalan söyleyenler, Belki birileri hata yapmıştır derler.

5. Bu formu doldururken duygularınız nelerdi?

^ Doğru söyleyenler, Sinirli, kızgın olduklarını ve bunun zaman kaybı olduğunu söylerler Yalan söyleyenler, Farklı cevaplar verirler.

6. Formu doldururken korktunuz mu?

^ Herkes bu soruya hayır cevabını yazar.

7. _____/_____ ile ilgili olarak herhangi bir olasılığı ya da gerekçeyi tartıştınız mı?

8. _____ için ödeme yapmanız gerekse ne kadar verirsiniz?

Doğru söyleyenler, hiç para vermem, bir salak yüzünden niye para verecekmişim tarzı ifadelerde bulunurlar. Hatta küfür bile edebilirler.

Yalan söyleyenler, Diğerleri ne kadar veriyorsa ben de o kadar veririm derler paylaşılması durumunda para verebileceklerini söylerler.

Tamamıyla yazılı anlatım analizi konusunda görevli tam olarak eğitilebilirse normal birisi tarafından aldatılması neredeyse imkânsızdır. Sorulardan bazılarına bazen masumlar şüpheli gibi cevap verebilirler. Bu insanın o anki ruh yapısı aldığı eğitim ve duygusallığı ile ilgili olabilir. Örneğin ülkemizde bayanlar bazen “..... ödeme yapmanız gerekse ne kadar verirsiniz?” sorusuna “ Kadar yapabilirim” şeklinde cevap vermektedirler. Burada duygusallık ve yardımseverlik duygusu ile yardımda bulunmak isteyenlerin durumunu göz önünde bulundurmak gereklidir. Daha önceden de belirttiğimiz gibi sadece bir iki şüpheli hareketi veya yazılı anlatımı şahsın yalan söylediği veya bilgi sakladığı manasına gelmez. Olayı bir bütün olarak değerlendirip yazılı anlatımı tamamıyla tüm safhaları ile analiz etmek gereklidir

5.2 Yazılı Anlatım Analizin İlkeleri

1 - İnsanlar, bildiklerini söylemek isterler.

İnsanoğlu, tabiatı gereği her zaman bildiklerini başkaları ile paylaşmak ister. Dedikodu yapmak, bildiklerini başkalarına anlatmak insana daima cazip gelir.

2 - İnsan ölü yazılı anlatım canlıdır.

Yazı daima kalıcıdır. Tarihten günümüze milyonlarca insan yaşamıştır. Bu insanlar birçok eser üretmiş, birçok faaliyette bulunmuşlar ancak günümüze yazılı olanlar intikal etmişlerdir.

3 - Soru sormaktan çekinmeyin.

Mülakatçının kendine güveni olması gerekir. Soru sormaktan çekinmemelidir.

4 - Çok sayıda soru sorun.

Bir olay hakkında ne kadar çok soru sorarsak o olay hakkında o kadar çok bilgiye sahip oluruz. Çok soruda bir insanın yalan söyleme direnci daha da zayıflar. Az sayıda sorulan soruya verilen cevaplar şüpheli tarafından akılda

kalabilir. Tekrar sorulması esnasında aynı cevapları verebilir. Fakat çok sayıda sorulan soruların akılda kalması zordur. Olay hakkında ne kadar ayrıntılı bilgiye sahip olursak bizim açımızdan o kadar önemlidir.

5 - Yapanın kendileri mi olduğunu sormalısınız.

Araştırılan olayla ilgili olarak direk soru sormaktan çekinmemek gerekir. Bazen çok basit sorularla alınacak cevaplara sırf dolambaçlı sorular sorulduğu için ulaşılamamaktadır.

6 - Yazılı anlatımda yer alan her harf ve kelime önemlidir.

Yalnızca harf, kelime, cümle değil, yazılı anlatımda daha sonra da görüleceği üzere kalemle kâğıt üzerine bırakılan her iz önemlidir.

7 - Mülakat yapılan kişi soruya cevap veremez ise, sorunun doğru cevabını artık biliyorsunuzdur.

Kısaca ataların dediği sukut ikrardandır sözü burada geçerlidir. Şayet sorulan soruya cevap verilemiyorsa, bunun manası verilecek cevabın kişinin aleyhinde durum doğuracağıdır. Ancak yinede kişinin ruh hali, psikolojisi ve dış tehdit ve yönlendirmeler göz önünde bulundurulmalıdır.

8 - İnsanların çoğu yalan yazılı anlatımda bulunmazlar, bilgiyi saklarlar ya da atlarlar.

Yazılı olanın baki olacağı ve yazılı anlatımdan geri dönülemeyeceği kanaati olduğundan yazılı olarak yalan beyanda bulunmak zordur. Sözlü olarak yalan söylemek yazılı olarak yalan söylemekten daha kolaydır.

9 - Endişe edilecek tek ret cevabı “hayır” ya da “konuşmak istemiyorum”’dur.

Kısa cevaplar her zaman risklidir. Çünkü yorum yapmak ve şahsın yalan söylediği veya sizi aldattığı kanaatine sahip olmak bu cevaplarla imkânsızdır.

10 - En büyük zorluk ya da engel, mülakatı yapan kişidir.

En etkili silah iyi eğitilmiş askerdir mantığıdır. Mülakatı yapan kişinin iyi eğitilmiş ve gerek fiziki ve gerekse bilgi olarak kendinden emin ve uyumlu olması gerekir.

11 - Yazılı anlatımlar her zaman geçmiş zamandadır -birinci kişi ağzından geçmiş zaman kipi - bundan herhangi bir sapma şüpheli bir durumdur.

Yazılı anlatımda hikâyenin zamanı vardır. Önce şöyle yaptım sonra şuraya gittim, şuradaydım, üzerinde şu elbise vardı vs gibi. Bu anlatımdan ayrılması başka zaman kiplerini kullanması kişinin aldatma ihtimalini göstermektedir.

12 - İlk cümle çoğunlukla çok önemlidir.

Hikâye genelde ilk cümle ile şekillenir. Bazen sadece giriş cümlesi bile kişinin doğru söyleyip söylemediğini anlatabilir. Sonraki cümleleri ilk cümleye uydurulması söz konusu olduğu için şekil genelde ilk cümleye göre düzenlenir.

13 -Hiçbir zaman olaya dâhil olan kişinin aptal olduğunu düşünmeyin zorlu hallerde akıllı olurlar.

Mülakatçıların sık sık karşılaştığı hataların başında gelir. Muhatabın aptal olduğunu düşünmek veya kendisinin karşıdakini kolayca itiraf ettirebileceğini düşünmek, uygulanması gereken basamakların atlanmasına neden olmaktadır. Bazen aptal diye düşündüğümüz şahıslar çok zeki ve mülakatçıyı bile yönlendirebilecek kadar kabiliyetli olabilmektedirler.

14 - Hiçbir şey kendiliğinden meydana gelmez doğruyu söyleyen kişiler hafızasına; aldatmaya çalışan kişiler ise, hayal gücüne başvurur.

Yazılanların çok iyi tahlil edilmesi gerekir. Unutulmamalı ki yazılanlarda iki ihtimal vardır. Bunlar doğru ya da yanlış olma ihtimalidir. O nedenle kişi ya doğruyu söylüyor ya da doğruyu gizliyordur. Kişinin her şeyi yanlış ve sitemli olarak anlatması için hayal dünyasının çok güçlü olması gerek.

15 - Aynı cümle içerisinde sen ve yalan kelimelerini kullanmayın tartışmaya girmeyin.

Sen kelimesi kişiyi direk hedef olarak ve olayların tüm sorumlusu gibi hissettirir. Bu nedenle genel ifadeler kullanılmalıdır. “Yalan” kelimesi de yalan söyleyen şahıs için bile soğuk ve ürkütücü bir kelimedir. Kullanılması halinde kişi ile arada engel oluşturabilecek niteliktedir.

6İFADE ALMA SAFHA LARI

- 6.1 Planlama ve hazırlık
- 6.2 Uygulama safhası
- 6.3 Derleme aşaması
- 6.4 Kalite yönetimi

6. BÖLÜM: İFADE ALMA SAFHALARI

6.1. Planlama ve hazırlık

Planlama, yaklaşan ifade alma sürecine “zihinsel” olarak adapte olmaya çalışmak anlamına gelmektedir.

Bir ifade alma işlemine hazırlık ise, bir ifade alma işlemi için, örneğin uygun mekânın seçimi, yardımcı maddelerin hazırlanması, gerekli formların tedarik edilmesi vs. gibi halledilmesi gereken bütün işleri kapsamaktadır.

Planlama da kendi içinde safhalara ayrılır:

- ^ Mevcut evrakların değerlendirilmesi, mevcut verilerin listelenmesi ve analizi, netleştirilecek konuların tespiti
- ^ Başka bilgi kaynaklarının araştırılması (eski dosya, arama verileri, vs.)
- ^ Çalışma hipotezlerinin, tez ve antitez şeklindeki tespiti (şüphenin lehinde ve aleyhinde olanlar, bu nasıl aydınlatılabilir)
- ^ Amaç ve hedefin tespiti, ifade alma işleminin soru bütünlüğünün benimsenmesi
- ^ Beklenen ifade verme davranışının ve olası nedenlerinin değerlendirilmesi
- ^ Önemli hukuki hükümlerin bilinmesi ve uygulanması
- ^ İfade alma (soru sorma) işleminin uygulanması esnasında memur kendisi için “biçimlendirmenin gücü”nden faydalanmalıdır.
- ^ Bu nedenle de ifadeyi alan memur, mevcut hukuki durumun dahilinde aşağıdaki boyutları tespit edebilmelidir:
- ^ Hangi ve kaç kişinin ifade alma işleminde hazır bulunduklarını ve/veya katılabileceklerini (karşılaştırma olarak avukatın davet edilmesi)
- ^ Olasılıklar çerçevesinde mekânın seçimi ve niteliği
- ^ Odanın içinde hazır bulunan ve yardımcı olan şahısların yerleşimi
- ^ Zamana ilişkin akış (tarih verilmesi, ara vermeler...)
- ^ Konuya ilişkin seyir
- ^ İfade alma işleminin bireysel akışı

6.1.1. Olay hakkında bilgi (Dosya’nın incelenmesi)

İfade alma işleminin biçimlendirilmesi için, olay hakkında kapsamlı bilgi sahibi olmak önemlidir. Bu bilgi, hem olayın meydana gelişi ile hem de olayın akışının tekrar yapılandırılması ile bağlantıda bulunan tüm olguları kapsamalıdır.

Ancak bu şekilde, ifadesi alınan şahısları gerçeğe uygun açıklama yapmaya yöneltmek ve de insanların hangi tarihte ve hangi sıraya göre ifadelerinin alınacağına dair bir karar alabilmek için, uygun stratejiler geliştirilebilir.

6.1.2. Hukuki esaslar

Mevcut bilgiler bazında, şüphe ceza hukukuna ilişkin bir suç portresine oturtulmalıdır. Ayrıca, bu suç portresini yerine getirmek için hangi kriterlerin mevcut olması gerektiğini ve hangi faktörlerin bu özelliği sınırlandırmak için esas teşkil ettiği çözülmelidir.

6.1.3. İfadesi alınacak şahıs hakkında bilgi

- ^ Durum (Sanık, tanık, kurban, mağdur)
- ^ Sosyal ve mali çevresi hakkında veriler
- ^ Çalışma durumu
- ^ Olası sabıkası
- ^ Önceden yapılan ifade alma işlemlerinde ifade verirken davranışları - başka bir suça ilişkin olsa da
- ^ Muhtemel mevcut raporlar ve de kendisinin mağdur veya kurban ile arasındaki ilişkinin türü.

Bu bilgiler, ifadesi alınacak şahsın ihtiyaçları, hedefleri ve değer yargıları hakkında açıklayıcı bilgi verirler ve ifade alma işlemine bir başlangıç yapmak için ipucu sunarlar.

6.1.4. Kriminalistik hipotez oluşumu

Kriminalistik hipotezler oluşturmak, polis tarafından yapılan araştırmalarda çözüm bulunamamış sorunlar hakkında yeni bilgilere varmaya yarayan bir yöntemdir.

Hipotezler kriminalistin, - konu hakkında teminat altına alınmış bilgilerden yola çıkarak - yaptığı tahkikatın kendisi ve üçüncü şahıslar için plana uygun ve uygulanabilir şekilde yapılandırmasını sağlayan varsayımlardır.

Araştırmacı bunu yaparken, kendi - esas teşkil eden ve önceden oluşturduğu - varsayımları, aldığı ifade ile onaylatmak zorunda kalkmaya çalışmalıdır.

Orantısız bir şekilde, açık olarak tanımlanan önemli suça ilişkin sorunun çözülüp çözülemediğini veya yaptığı varsayımı reddedip reddetmeyeceğini kontrol etmelidir. Bunun üzerine yeni bir hipotez oluşturulmalı ve tekrar kontrol edilmelidir.

Yöntemsel kontrol işleminin hedefi, yetkinsiz bilgiden eksiksiz, kapsamlı, güvenli bilgiye, bir bilgi konusu üzerinden varmaktır.

Hipotez oluşumu, gerçek kesin olarak tespit edilene kadar bütün araştırma seyrine bilfiil eşlik eder.

Hipotezler örneğin suçun işlenme şekli, hazırlık, örtbas etme, fail ve kurban ilişkileri, vesile, neden ve gerekçe hakkında oluşturulur.

Hipotezler kesin bir biçimde formüle edilmelidir.

Alternatifler tarafından sınırlandırılmalı ve de kolay anlaşılır ve kriminalistik açıdan kontrol edilebilmelidir.

Soru sorma şeklinden yola çıkarak, kriminalistik planlamanın öğelerini teşkil eden görevlere ve tedbirlere yön vermek mümkün olmalıdır.

Oluşturulan hipotezler, ceza muhakemesi hukuku tarafından onaylanmış ve kriminal taktiğine ilişkin amacına uygun araştırmalarla kontrol edilmelidir. Burada, üzerinde çalışılan varsayımın isabetli olup olmadığı araştırılır. Bununla bağlantıda bulunan kriminalistik bilginin artması, her zaman meydana gelir, oluşturulan varsayımın hatalı olduğu ortaya çıksa bile. Hipotezler bu suretle araştırmalarda bir çeşit kontrol fonksiyonuna yol açarlar. Birçok varsayımın aynı anda kontrolü, hızlı ve değişken bir tahkikat idaresini sağlar.

İfadeyi alan memurun kendini önce yalnızca tek bir olasılığa yoğunlaştırması ve diğer ipuçlarını ancak ilk olasılık aydınlatıldıktan sonra veya tahkikatlar “saplanıp kaldıktan” sonra kontrol etmesi ise sakıncalıdır ve yöntemsel açıdan sorumluluk kabul etmez.

Bu tür bir yaklaşım mantığın prensiplerine, yöntem ekonomisine ve tarafsızlığa aykırı düşer.

Tahkikatı yapan, hipotez oluşumunda rutin etkilerin hatalı sonuçlara varıracığının bilincinde olmalıdır.

Yeterli zamanı olmadığı gibi argümanlar, ihmalkârlıkları haklı çıkarmaz. Sonradan çözülen suçlar, çoğu zaman ana sorunların araştırma esnasında teşhis edildiğini ve çözüm için doğru başlangıcın bulunduğunu gösterirler.

Birçok kez doğru varsayımların kontrolü, gerekli tutarlılıkla sonuca kadar götürülmediği için, suçların zamanında çözümleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

6.1.5. Zaman

Belirlenmiş hedefleri bulunan bir zaman planı, çalışma hipotezinden yola çıkılarak kriminal taktiğine ilişkin fikirlerle oluşturulur. Planın içinde, çözüme ulaştırılacak olaylar da dikkate alınarak ne zaman, hangi tahkikat hareketlerinin – delillerin güvence altına alınmasından sanığın ifadesinin alınmasına kadar – gerçekleştirileceği tespit edilir.

6.1.6. Katılanlar

Planlama, tüm olası mecburiyetler, hukuki koşullar (bir avukatın dahil edilmesi), hazır bulunan operasyon güçleri, hukuki müdahale olasılıkları, tahmini operasyon süresi, yedek veya yardımcı kuvvetlerin gerekliliği ve de kriminal taktiğine ilişkin gereksinimler göz önünde tutularak, gerçekleştirilir.

Koşullar uygunsa, ifadeyi almak için suçun işlendiği alanda ve fail tiplerinde, örneğin cinayet, hırsızlık, yangın vs. gibi alanlarda mesleki tecrübe toplamış olan şahıslar davet edilmelidir.

Şayet bazı özellikler önceden görülebiliyorsa, önlem alınmalıdır. Örneğin kadınların veya yabancıların ifadesini alırken, bir tercüman tarafından destek alınması gibi.

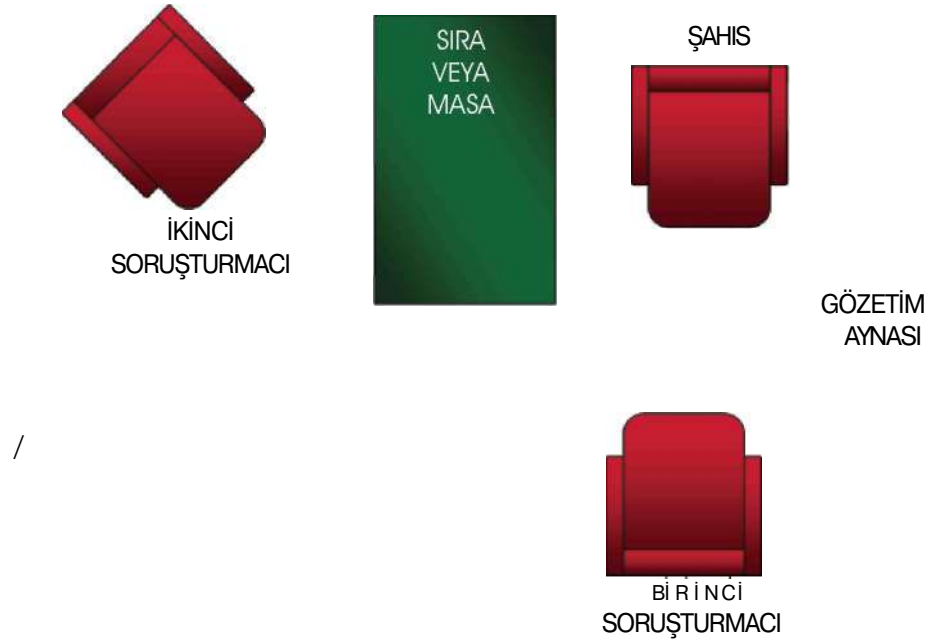
6.1.7. İfadenin alınacağı oda

Sanıkların ve tanıkların ifadeleri esas itibarıyla resmi bir mekânda gerçekleştirilmelidir. Uygun tedbirler alınarak, rahatsızlıklar önlenmelidir.

Kapıya asılacak bir tabela, maksada uygun olabilir.

İfade alınıyor, lütfen rahatsız etmeyin!

İfade almaya başlamadan önce, özellikle esas teşkil eden olay veya ifadesi alınacak şahsın kişiliği, kaçma veya saldırganlık tehlikesi arz ediyorsa, pencereler kapatılmalıdır. İfade alan memura saldırmak için kullanılabilecek nesneler (makaslar, mektup açacakları, vs.), ulaşılamayacak mesafeye konmalıdır.

İfadesi alınacak şahıs, sırtı kapıya ve yüzü ışığa doğru oturtulmalıdır. Işıktaki kişinin yüzü ve mimikleri ve istenmeden yapılan tepkiler daha iyi okunabilir.

Bayanların ifadesi alınırken, şayet ifadeyi alan memur bir bayan değilse, ifade alma işlemi mutlaka iki memur tarafından gerçekleştirilmelidir.

Bunun haricinde bir ifade alma işlemi, ifadesi alınan şahsın kendini iyi hissedeceği, yani kendini “evinde hissedeceği” ve mümkün olduğu kadar rahatsız edilmeyeceği bir mekânda gerçekleştirilmelidir.

6.1.8 . Akış planı

Aynı şekilde, konular, sorular ve uyarılar ile ilgili bir taslak hazırlaması da gereklidir. İfade alma işleminin planı, aşağıdaki gibi oluşturulabilir:

	Bilinenler - Dosyanın yeri, sayfa, paragraf	Buradan ortaya çıkan sorular ve notlar
Açıklanacak hususlar		

Dokümantasyonun önkoşulları yerine getirilmiş.

6.2. Uygulama safhası

6.2.1. Giriş konuşması

Giriş konuşmasında önemli olan, ifadesi alınacak şahsı işbirliğine hazır olmasını sağlamak ve bunu teşvik etmektir.

Bunun için temel koşul, her iki tarafın da kendisinin prensipte bir karşısındaki tarafından bir şahsiyet olarak kabul edildiğini hissettiği, karşılıklı saygı ve güven ilişkisidir.

İfadesi alınan şahıs, bir insan ve bilgi kaynağı olarak ciddiye alındığını ve saygı gördüğünü anlamalıdır. İfadesi alınan şahıs, ifade alan memurun kendisini önyargısız dinlemeye hazır olduğuna güvenmelidir.

İfadesi alınan şahıs ile ifade alan memur arasındaki iletişimin sağlanması için, her bir diğerinin bakış açısı ve durumuna karşı açıklık ve ilgi gereklidir.

Her bir tarafın birbirine gösterdiği bu açıklık ve ilgi, kendi durumu ve gerçekle ilgili daha fazla (kısmen) açıklık ve bilgiye yardımcı olabilecek şekilde, karşılıklı takdire yol açmalıdır. Bu bağlamda takdir, selamlaşırken ona kendinizi isminizle tanıtmak ve karşınızdakine ismi ile hitap etmek anlamına da gelmektedir.

İfadesi alınacak şahsa yaklaşım, kendisine bu ifade alma işleminin amacı ve akışı şeffaf hale getirilecek şekilde yapılandırılmalıdır.

Olası korkuları ve dirençleri yıkmak için de, kendisinden ne tür bir ifade verme davranışı beklendiği açıklanmalıdır.

Bu safhada, ifadesi alınacak şahsın kimlik bilgileri, evrak veya tanıklar tarafından doğrulanmalıdır.

Her ifade alma veya soru sorma işleminin amacı,
tarafsız gerçeği ortaya çıkarmaktır.

6.2.2. Hukuki hak ve görevlerinin anlatılması

İfadesi alınacak şahsın, sanık statüsünde orada bulunması, ifade alınma işleminden önce kendisine hak ve görevlerinin anlatılmasını gerektirmektedir.

Hak ve görevlerinin anlatılma koşulu, şayet

- ^ Bir şahıs, suç duyurusunda bulunan biri tarafından, suç işlediğine dair suçlanıyorsa ve bu suçlamalar gerçek ve doğru gibi görünüyorsa
- ^ Tanıklar veya suça iştirak edenler, belirli bir şahıs aleyhine suçlamalarda bulunuyorlarsa ve bunlar kesinlikle mantıksız görünmüyorsa
- ^ Ceza takip makamları, somut bir şüphe durumunda bir hazırlık soruşturması başlatmak yükümlülüğünü taşıyorlarsa,

mevcuttur.

İfadesi alınacak şahsın haklarına dikkat edilmesi, hukuk devletine ilişkin bir davada, kriminal polis tarafından alınacak ifadenin geniş kapsamlı anlamı için gereklidir.

Sanığa hak ve görevlerinin anlatımında, kendisinin ne ile suçlandığı açıklanmalıdır.

Polis tarafından alınan ifadeler için, cezai hükümlerin tam açıklaması gerekli değildir.

Ancak sanık, kendisinin somut olarak hangi olayla suçlandığını anlayabilmelidir.

Sanık ayrıca, suçlandığı olayın önemli hususları hakkında, savunma stratejisini buna göre oluşturma hakkına sahip olduğu için, bilgilendirilmelidir.

Ve fakat kendisine suçlandığı husus ile ilgili bilgi vermeniz, tahkikatın son durumu hakkında bilgi vermenizi gerektirmez.

Sanığa hak ve görevlerini anlatırken, kendisine itham edilen suç hakkında bir açıklama yapmama veya olay hakkında ifade vermeme özgürlüğüne sahip olduğu da belirtilmelidir.

Sanık, kendini temize çıkarmak için belirli delillerin toplanmasını talep edebileceğine dair bilgilendirilmelidir.

6.2.2.1. Avukat getirtme hakkı

Tutuklanan şahıs, bir avukat getirtme hakkına sahip olduğuna dair bilgilendirilmelidir. Avukat, ifade alma işlemine iştirak edebilir.

Beş yıldan fazla hapis cezasına çarptırılma şüphesi bulunan suçlarda, bir avukatın getirilmesi zorunludur.

Tutuklanan şahıs bundan feragat edemez.

Tutuklama işleminden hemen sonra bir avukatın getirilmesi, her bir ifade alacak olan güvenlik gücü tarafından psikolojik olarak strese yol açabilir, polise karşı olan güvensizlik veya tahkikatın engellenmesi olarak algılanabilir.

Bu olası duyguyu - özellikle biraz sonra gerçekleştirilecek ifade alma işlemi açısından - olumlu olarak kullanmalısınız.

Örneğin bir kötü davrandığınıza dair bir suçlanma olasılığınız, bir avukatın mevcudiyeti sayesinde azalabilir.

Bunun ötesinde avukatı olumlu olarak bu ifade alma sürecine dahil etme şansınız bulunmaktadır. Tutuklanan şahsa hak ve görevlerinin vicdani ve doğru şekilde anlatımının gerçekleştirilmesi ile birlikte, avukat ile ifadeyi alan memur arasında – en azından mesleki açıdan – bir güven ilişkisi oluşturulabilir.

Bu güven ilişkisi bundan sonraki süreçte büyük olasılıkla tutuklanan şahsı da yapılandırılabilir.

Bu güne kadar yapılan tahkikatlarda, ağırlık merkezi genellikle suçlanan şahsın verdiği ifadede yoğunlaşmıştır.

Ta n ıkların ifadelerinin alınması veya suça ilişkin kanıtlarının araştırılması gibi diğer olası kanıtlar, sanığın verdiği ifadenin lehine ihmal edilmiştir.

Bu sebepten dolayı poliste, sanığın ifadesini alırken “başarılı olmak mecburiyeti”ni yaşatan mevcut stres, yasalar gereğince azaltılmıştır (01.04.2005 tarihi itibarıyla yeni hukuki durum)

Polis memuru – tahkikatın ağırlık merkezinin aktarılması vasıtasıyla – sanığın verdiği ifadede eskiden hissetmiş olabileceği kadar yoğun şekilde bağımlı ve böylelikle de “sorumlu” olmayacaktır.

Bu esnada, polis memurunun olaya ve tanıklara ilişkin kanıtların daha az dikkate alınması nedeniyle daha çok tutuklanmış sanığın ifadesine başvurulması nedeniyle mevcut çok yönlü psikolojik stres, yasalar nedeniyle sınırlandırılacaktır – su suretle de “kendi” sorumluluğundan çıkacaktır.

Tahkikatı yapan, bu husus nedeniyle sanığı başka kanıtlar vasıtasıyla (konuya ilişkin kanıt, tanık kanıtları) daha yoğun bir şekilde suçunu ispat etmeye çalışacaktır.

Sanığın verdiği ifade, başka kanıtların mevcudiyetinde, mahkeme karşısında önemini yitirecektir.

Yasal çerçeve koşulları, ifadesi alınan kişinin daha ön hazırlık aşamasında hazır bulunan avukatın taleplerini ve itirazlarını da dikkate almasını gerektirir.

Avukat için, olayın tahkikat aşamasında işbirliği yapma imkânı, mevcut kanıt durumuna göre farklı açılardan değerlendirilmelidir.

Ne kadar suçlayıcı tanık ifadesi veya konuya ilişkin kanıt mevcut ise, avukatın tutuklunun ifadesinin alınma işlemine etki etme imkânı, o kadar azdır.

Bu nedenle avukatın ifade alma işlemine olumlu şekilde dahil edilmesine çaba sarf edilmelidir. Örneğin kesin bir kanıt durumunda hem avukatın hem de tutuklu şahsın, itiraf ettiği takdirde bunun ceza indirimine etki edeceğine dair dikkati çekilebilir. Bu tür bir bilgi büyük ihtimalle tutuklu şahsın ifade vermeye hazırlılığını artıracaktır.

Zayıf bir kanıt durumunda ise tam tersi, avukatın ve tutuklu şahsın dikkati, vereceği ifadenin kendi lehinde olacağına dair çekilebilir.

6.2.3. Şahsa dair ifade alma

Şahsa dair ifade alma, ilk ifade alma işleminde gerçekleştirilmelidir. Hedef, şahsın kesin kimlik tespiti ve de suçun ve olası yasal sonuçlar açısından önem teşkil edebilecek diğer hususların değerlendirmesidir.

Bunlar geçmiş, biyografisi, mesleki eğitimleri ve faaliyetleri, ailevi, ekonomik ve diğer hususlar olabilir.

Şahsi ilişkilerinin aydınlatılması ise ancak, suçlandığı olayın ağırlığına ve şüphenin derecesine göre, kişisel gizlilik alanına uygunsuz bir şekilde girmeyecek şekilde gerçekleştirilmelidir.

Bu nedenden ötürü sabıklar, ancak konu için bir anlamı varsa ele alınmalıdır.

6.2.4. Olaya dair ifade alma

Olaya dair ifade alma, şüpheliye açık bir soru ile serbest anlatım şeklinde başlamalıdır.

Soru şöyle olabilir:

“Sizin bakış açınıza göre, durum ne gösteriyor?”

Bundan sonra verilecek bilgilerde ise, ifadeyi alan memur ifadeyi veren şahsı bölmemeli, yorum yapmamalı, kavram soruları sormamalı veya çelişkilerle dikkat çekmemeli veya onu yalan söylemekle suçlamamalıdır.

İfade veren şahsın açıklamaları, yeni tahkikat veya aram başlangıçları için bilgiler verecektir. Bunlar bilgi kaynağı olarak işlev görürler.

Burada her şeyden önce, ifade veren şahsın ne hakkında bilgi verdiği, hangi alanları hariç tuttuğu ve farklı durumları ve bağlantıları değerlendirdiği ve açıkladığıdır.

Sanık, konuya ilişkin ifade vermeye hazır olmakla, kendini “anlatma baskısına” maruz bırakır. Kendi kendini git gide, bütünlük, detay, ilişkiler ve gerekçeler hakkında bir şeyler anlatmak zorunda bırakır.

Bu şekilde kendi verdiği ifadeyle, anlattıkça kendi kendini içine hapsettiği bir ağın içine dolaşır.

İfadesi alınan şahsın bu iletişim psikolojisine ilişkin zorda kalma durumu, ifade alma safhasında ifade alma taktiğine ilişkin yaklaşımlarla faydalı hale dönüştürülebilir.

İfade veren şahs kendi kendini, kendini suçlayıcı açıklamalar yapmak durumuna düşürür ve kendi isteği dışında, suçunu itiraf etmeye yöneltir.

İfadesi alınan şahsa, söz konusu olayı bağlantılı şekilde ve kendi kelimeleri ile anlatma imkanı tanınır.

İfadeyi alan memur, kısa ara sorularla veya ara notlarla, ancak karşısındakinin konuşma akışını durma noktasına getirmeden ifade alma işlemini yönetir.

(Şayet gerekirse ve rahatsız etmeyecekse, notlar hazırlanabilir!)

Açık sorulara örnekler:

“Ne gördünüz?”

“Sonra ne oldu?”

“Dün ne yaptınız?”

Anlatma aşaması, yalnızca aşırı sapmalar gösterdiğinde “yönlendirme soruları” ile kesilebilir.

Yönlendirme sorularına örnekler:

“Bu kısmı lütfen daha detaylı anlatır mısınız!”

“Bir sonraki güne geçmeden önce, başka ne vardı?”

Bunun haricinde mümkün olduğu kadar bölmekten kaçının, konuşma akışını aynı seviyede tutun.

Tavsiyeler:

İfadeyi alan memur, sözel veya sözcük kullanmadan onaylayıcı ve teşvik edici görünmelidir:

ˆ “Hah”

ˆ “İlginç”

ˆ “Hıhı”

ˆ Baş sallama ve/veya göz teması

ˆ Daktilo / bilgisayar’da yazı yazılmamalıdır

ˆ Dikkatle dinlenmelidir

ˆ Beden diline (hem kendi hem ifade veren şahsın) dikkat edilmelidir

İdeal koşullar altında ifade alan memur, daha önce üzerinde çalışılmış olan soru kataloguna, sunulan anlatımdan türeyen ek soruları not eder.

6.2.4.1. Suskun kalan şahıs

Şayet sanık kendisine hak ve görevlerinin anlatılmasından sonra, ifade vermek istemediğini açıklıyorsa, ifade alan memur aşağıdaki soruları sorabilir:

“Sizi bir şey anlatmaktan ne alıkoyuyor?”

“Şimdi neden olaya dair bir şey söyleme imkânını yakalamıyorsunuz?”

Şayet sanık ifade vermemeye direnirse, ifadeyi alan memur kendisine ifade alma işleminin hedefini, konunun tüm suçlayıcı ve tüm suçu hafifletici açıklamaların su yüzüne çıkarılması olduğunu ileri sürerek, açıklayabilir.

Sanık burada suçunu hafifletmek için önemli sayılabilecek açıklamalar yapabilir.

Bununla birlikte, sanıkta bir şeyleri doğru - veya kendini farklı olarak anlatma ihtiyacını hissettirecek bir veya iki, suça doğrudan veya dolaylı bir şekilde ilişkin soru sorulabilir veya doğru olmayan iddia ileri sürebilirsiniz.

6.2.5. Soru sorma safhası

Serbest anlatımın akabinde ifadesi alınan şahsa, anlatma safhasında ortaya çıkan veya daha önce üzerinde çalışılmış olan sorular sorulacaktır.

Bu sorular, 7 altın değerinde cevabı bulmaya yarayacaktır:

- ^ Kim?
- ^ Ne?
- ^ Ne zaman?
- ^ Nerede?
- ^ Ne için?
- ^ Ne ile?
- ^ Nasıl?

Bunun için ifadeyi alan memur önceden ve anlatma safhasında, farklı hamlelerden kritik noktaları çıkartıp, değişik bağlantılara hitap eden bir soru taslağı oluşturmalıdır.

Ayrıca, denetleme yapabilmek için aynı soru içeriğini farklı kelimelerle tekrar sorulup sorulmayacağını üzerinde de düşünebilir.

İfadesi alınan şahsa istenilmeyen bilgileri iletmemek için, soruların ve iddiaların mümkün olduğu kadar az ilave içerikle bağlantılı olmamasına dikkat edilmelidir.

Başlangıç yapmak için sorulacak açık soru şöyle olabilir:

“Saat 11.00’de arkadaşınızla buluştuğunuzu söylediniz. Tam olarak bu nasıl gerçekleşti?”

Hedef her zamanki gibi, ifadesi alınan şahsın bakış açısından yola çıkarak bilgiye ulaşmaktır.

Burada aynı zamanda önemli kişiler hakkında tanımlamalara ulaşma şansı bulunmaktadır çünkü serbest anlatımda çoğu zaman çok genel veya hiç tanımlamada bulunulmaz.

Sonradan sorulacak sorular ise açık tutulmalıdır, örneğin:

“O kişiyi daha detaylı tarif edebilir misiniz?”

“O kişide dikkat çeken şey neydi?”

“Sizde nasıl bir izlenim bıraktı?”

“Kime benziyor?”

“Kim ona benzer bir kıyafet taşıyor?”

6.2.5.1. Çelişkiler

Serbest anlatım çerçevesinde, çelişkiler dikkatinizi çekebilir.

Bu, sanığın hedefli bir şekilde yalan söylüyor olmasından (inandırıcılık), yanlış hatırlıyor olmasından (güvenirlilik) ama ifade verme durumunda veya

başka bilgi verenlerle bağlantılı olarak yanlış anlaşılıyor olmasından da kaynaklanabilir.

Şayet sanık derhal çelişkilerle yüzleştirilirse, inandırıcılığı şüpheye düşecektir.

Bu açıkça belli edilen şüphe, ister gerçeğe uygun olsun, ister yanlışlıkla hatalı bir bilgi olsun, sanıkta stresli hareketlere yol açabilir.

Bu stresli hareketler, yanıltma sinyali olarak klişelenmiş şekilde yanlış yorumlanır. Bu da ifadesi alınan şahsın gerçekten yaptığı doğru açıklamaların, ifadeyi alan memur tarafından inandırıcılıktan yoksun ifadeler olarak sınıflandırılmasına yol açabilir.

Gerçek bir yalan durumunda, hafıza boşlukları ileri sürülebilir veya yalan söylediği kanıtlanan sanık, ifade vermeyi reddetme hakkından yararlanmak isteyebilir.

Bu şekilde sanık, ifadeyi alan memurdan şüphesini aydınlatmak için bundan sonraki edineceği bilgi kaynaklarını elinden alır.

Bu şekilde çok erken açıklanan güvensizlik, sanığın ifade verebilirliğini ve ifade vermeye kendini hazır hissetmesini azaltabilir ve ifade alma işleminin ve tahkikatın başarısını tehlikeye düşürebilir.

Şayet ifadeyi alan memur çelişkilerle karşı karşıya kaldığını görürse, bunları bu şekilde nitelendirmemeli ve yorumlamalıdır.

Önemli olan, bundan sonraki seyrinde, öğrenilmek istenen bilgilerin kalitesini ve sayısını artırmak için hatırlamaya yardımcı olmayı teklif edebilir. Yanlışlıkla verilen hatalı bilgilerin neticesinde çelişkilerin sayısı, bu şekilde düşürülebilir.

Ancak soru sorma kısmının sonunda, “suç iddiasıyla yüzleştirme” adımından önce, tek tek çelişkiler aşağıdaki sorular şeklinde, tekrar ele alınmalıdır:

“Her şeyi doğru anladığımdan / aklımda tuttuğumdan pek emin değilim.

Başlangıçta ..., sonunda ...”

“Siz diye ifade verdiniz ... ancak şimdi tanık..... iddiasında bulundu ... bu iki bilgiyi nasıl birbirine uyumlu hale getireceğimi bilmiyorum.”

“Şu noktaya tekrar geri dönmek istiyorum. Şunu bana bir kez daha ... tarif etseniz.”

Aynı şahıs tarafından verilen ifadenin iki veya daha fazla kısmında ifadeler göze batacak şekilde çelişiyorsa ve tarafsız olarak güvence altına alınan kanıt bulunmuyor veya üçüncü şahıslar tarafından verilen tarafsızlaştırılabilen ifadeleri mevcut değilse, olaya ilişkin kontrol edilmesi için bunların aydınlatılması gerekmektedir.

Şayet bu mümkün değilse, ifadeyi alan memur kendi deneyimlerine istinaden, tahkikatta çalışmaya devam edebilmesi için bir sonuç çıkarmak durumundadır.

Şayet iki ayrı kişi tarafından verilen ve her birinin kendine göre gerçeğe uygun olarak değerlendirilmesi gereken ifadelerde çelişki ortaya çıkıyorsa, tahkikatı yapan memur kendi deneyim bilgilerinden veya sübjektif izlenimlerinden yararlanarak tek bir yorum üzerinde karara varmak zorundadır.

Hangi kişinin yorumuna karar verdiyse, o kişinin çelişen açıklamalarını tekrar soru sormak suretiyle aydınlatmalıdır.

İlk olarak ifadesi alınan şahıs, kendi yaptığı çarpık açıklamaların iddiası üzerine, bunu tek doğru olarak kabul ettiği için bu açıklamada kalıp kalmayacağına veya daha önce verdiği ifadede hata yaptığını gördüğü için bu ifadeyi düzeltip düzeltmeyeceğine dair bir açıklama yapmak zorundadır.

6.2.5.2. Yalanlar

Bir sanık yalan söyleyebilir mi? Bu soru, çoğu kez bu bağlamda sorulan ilk sorudur.

Buna şu cevap verilebilir:

Sanık, gerçeğe uygun ifade vermek yükümlülüğünü taşımaz.

Ama yalan söyleme hakkı da yoktur.

Bu nedenle sanığı doğru söylemesine ilişkin uyarmak meşrudur.

Şayet doğruyu söylemezse veya çelişkilere sürüklenirse, kendisinin itiraf ettiği takdirde ceza indiriminden faydalanabileceğine dair dikkati çekilebilir.

Sanık, kendi suça iştirakini örtbas etmeye çalışırken başka bir şahsı haksız yere zan altında bırakırsa, suçlu duruma düşer.

Suçun kendisi tarafından tanınmayan “büyük yabancı” tarafından işlendiği bilgisi, cezasızdır.

Belirtilmesi gereken, her ne olursa olsun insanlara açıkça yalan söyleme belirtileri yakıştırılmaması gerektiğidir. Buna göre, gerçekleri bilinçli olarak söylenmiş yalanlardan, belirli belirtiler nedeniyle net olarak birbirinden ayırmak mümkün olmayacaktır.

Ancak gözlemlenebilir dikkat çekici davranışlar, değerlendirilmelidir.

Dikkat çeken bu davranışlar, belirli ifadelerin bağlamında bu konu alanının aydınlatılması yolunda, daha fazla tahkikat yapmak için kullanılmalıdır.

İfadesi alınan şahıs, seçici bilgi toplanişından, bilginin işlenmesinden veya kişiliklerin değerlendirilmesinde yapılan diğer hatalardan ileri gelen ön yargılardan kaçınmalıdır.

Değerlendirme hatalarından kaçınmak için, değiştirme stratejisi yardımcı olabilir.

Değiştirme stratejisi tanımı altında, şu ana kadarki izlenime tezat yaratan tüm bilgilerin hedefli bir şekilde derlenmesi anlaşılabilir.

Bu yaklaşık, ifadesi alınan şahsın kendi kendine soracağı soru şeklinde olabilir:

“Ne ve hangi davranış, bu noktada gerçeğin söylendiğini gösterir?”

“Bu davranışa başka ne tür bir açıklama akla uygun olur?”

6.2.5.3. Bedensel sinyaller

İfade alan memur, anlatma ve sorma safhalarında bilinçli bir şekilde, deneyimlere göre “kritik noktalar” hakkında konuşulduğuna dair işaret eden, bedensel sinyallere dikkat etmelidir.

Dikkat çeken noktalarda, ifade veren şahsın kendi veya başkalarının çıkarlarını korumak amacıyla, bilgileri saklamak, fenayı iyi göstermek veya saptırmak için ne gibi bir nedeni olduğunu kontrol etmesi gerekmektedir.

Neredeyse bütün insanlarda yaşanan deneyimlere göre, ekseri insanların söyledikleri yalanların, her zaman suçu kabul etme riskiyle paralel olduğundan, heyecanla bağlantılı olduğu görülmüştür.

En azından yalan söylemek – iyi bir hafızanın yanı sıra – özellikle dikkat ve konsantrasyon gerektirmektedir. Bu dikkatin ve konsantrasyonun temin edilmesi için, kendi yaşadıklarını gerçeğe uygun şekilde anlatma durumundan daha fazla gerilim oluşur.

Yalan söyleyen veya henüz anlaşılmamış bir nedenden dolayı gerilim altında bulunan sanık, bu gerilimi bastırmaya çalışacaktır.

Bunu yaparken tepkileri mimiklerine, ellerinin ve bütün bedeninin ifade hareketlerine güçlü bir şekilde yansıyacaktır.

Bu gerilim, özellikle ellerin titremesinden / terlemesinden, kızarmasından, sararmasından, yutkunmasından, kalp atışlarından, nefes sıklığından ve de bir şey içme ihtiyacı hissetmesinden algılanabilir hale gelir.

Bunun ötesinde çoğu zaman sakin ve düşünceli anlatımdan, sinirli konuşma şekline dönüşmüş ve de sürekli değişik konudan konuya atlamıştır.

Davranışta bu tür algılanabilir sekmeler, ifade verenin anlatımının kontrol edilmesi gerektiğini gösteren açık sinyallerdir.

Genelde yalancılar ifadelerine mümkün olduğu kadar az detay yerleştirecekler veya olayları farklı bir mekâna veya yaşanmış farklı bir zaman dilimine nakledeceklerdir.

Çoğu kez inkâr, mazeretlerle desteklenmeye çalışılacaktır.

Zaman ve mekân hakkındaki bilgiler ifade veren şahıslar tarafından öyle bir anlatılacaktır ki, kendisinin olay yerinde bulunuyor olması, ortadan kalkacaktır. Burada “ön mazeret” ile “sonradan mazeret”i birbirinden ayırmak gerekir. Ön mazeret olay öncesinden kararlaştırılmıştır.

Sonradan mazeret ise, olaydan sonra oluşturulur.

Bu gibi durumlarda mazeret kontrolleri, tanıklar üzerinden sağlanmalıdır.

Tehdit altında bulunduğu cezanın korkusundan veya buna eşlik edecek olan durumlardan, örneğin işini kaybetmekten, toplumsal mevkiini kaybet-

mekten, işbirlikçileri tarafından tehdit edilmekten vs., yalan söylemesi çoğu zaman kendini koruma olarak değerlendirilmelidir.

6.2.5.4. Yasaklanmış psikolojik etki altına alma

Literatürde, polis tarafından alınan ifadenin stratejik ve taktik bileşenleri, psikolojik baskının yapılandırılması olarak tanımlanmaktadır.

Bunlar çoğu zaman, ifade veren şahısların dirençlerinden vazgeçirmek ve gerçeğe uygun ifade vermeyi veya suçunu itiraf etmeyi sağlamak için etkin stratejiler olarak tasvir edilirler.

Psikolojik baskı ifade verende düzenli olarak stres ve kontrol kaybına yol açar.

Başlarda durumun tehdidi altında kontrolün korunması ve hoş olmayan durumun aşılması için harekete geçirilen direnç, artan süreyle ve yoğunlukla azalır.

Güvensizlik başlar, etkileme olasılıklarının azaldığını fark eder, bilgi alımı ve işlenmesi kısıtlanır ve de yakın hedefler (ifade verme işleminin sona ermesi arzusu, yakınları ile temasa geçme, onurun ve saygının korunması) sınırlanır.

En sonunda bu durum boyun eğmeye, çaresizlik ve teslim olma duygusuna yol açar.

Bunun neticesinde suçunu itiraf edebilir.

Bununla psikolojik baskının, değişik stratejiler yardımı ile hedefe yönelik yapılandırılması, bir sanığın en azından itiraf etmesini sağlamak için uygun bir yöntem gibi görülebilir.

Bu fenomenler hem gerçek hem de gerçek dışı itiraflar için geçerlidir.

Yanlış itirafların meydana gelmesi tehlikesi, - rahatsızlık verici olarak yaşanan - ifade verme durumundan derhal kaçma ihtiyacından meydana gelir. Psikolojik istisna durumu yüzünden, verilmiş olan ifadelerden sonradan meydana gelen dezavantajlar göz ardı edilebilir.

Hatalı edilen bir itiraf, gerçekten haksız yere suçlanan şahsın, olayın seyri ni kapsamlı ve görünüşe göre mantıklı şekilde anlatmasına ve aslında verdiği bilgilerin gerçeğe hiçbir ilgisi olmadığı halde, kendini suçlu duruma düşürmesine sevk edebilir. Bu tür hatalı bir itiraf, ifade verenin psikolojik olarak rahatlamasına yarayacaktır.

Bu olağandışı psikolojik baskı altındaki insanların ifade verirken sergiledikleri davranışlar, bu şahısların bu safhalarda son derece güvensiz ve hassas oldukları şekilde tanımlanmaktadır.

Önerilere ve de sosyal ve diğer dış uyarılara neredeyse hiç direnç göstermezler.

İfade alan memurun, suçlayıcı ifade alma stratejileri konusunda hata kaynaklarını ve bunların akıbetlerini bilmesi, gerçeği araştırma yolunda uygun

yöntemler kullanma ve ifade alma işleminin bütün akşını belgeleme sorumluluğunu artırır.

Her polise ilişkin davranışın esası olarak insan haklarını korumak, bu tür durumlarda önemle dikkate alınmalıdır.

6.2.6. Suçlama ile yüzleşme

Görünüşte tüm bilgiler toplandığında şüpheliye karşı bir suçlama yapılabilir. Stratejik olarak ifade vermeye az istekli olmaya hangi sebeplerin yol açtığını dikkate almak gerekir.

İfade vermeye az istekli olmanın ana sebepleri şunlar olabilir:

^ Kanuni cezalardan korku

Bir olaya karışmış olmayı kabul etmeme, en basit suçlamaları kabul etmeme, ifadeyi alana karşı suçlama, ona karşı iftirada bulunma bu korkunun göstergesidir ve şahsın kendi korkusunu aza indirmeye denemesidir.

^ Sosyal statünün kaybedilmesi

Kendisi için sosyal statüsü çok önemli olan ve suçu işlemesi sonucu ona karşı gösterilen kabul ve tadiri kaybetmesi ile karşı karşıya olan şüpheli, ona karşı yönlendirilen suçlamayı kabul etmemeye çalışacaktır.

Muhtemelen sosyal gücünü kullanmayı deneyecek veya suçu rasyonelleştirecektir. İfadesi alınan sıklıkla saygıdeğer (haysiyetli) sebepler göstererek davranışını haklı gösterecektir.

^ Sosyal dışlamadan korkmak

İşledikleri suçtan utanan sanıklar - özellikle toplum tarafından tabulaşmış suçlar bahis konusu ise - tamamıyla suçu saklamayı veya yalanlamayı deneyeceklerdir.

^ Güce ve hakimiyete (karşı duyulan) ihtiyaç

Bir suçu yalanlamak, uydurma hikâyelerin anlatılması veya polis ile direkt karşı karşıya gelme şüpheliye cezai takibat makamlarına karşı güç veya hakimiyet ihtiyaçlarını gerçekleştirmek için bir araç olabilir.

^ Denkleştirme /Dengeleme

İfade vermeye az eğilimli olmak, daha çok duygusuz, rasyonel gelir-gider düşüncesine dayalı daha çok duygusuz, rasyonel şahsına cezai muamele sonucu gelecek zararın en aza indirgenmesi amacına hizmet edebilir.

^ Suçlama - Sorma stratejisi

Suçlamalar karşısında soru sorulanlar sık sık mantıklı hale getirmeye, projeksiyona ve mesuliyetlerinin an aza indirgenmesi yoluna başvurmaktadırlar. Böylece soru sorulan kişi kendine duyduğu saygı (öz güvenini) daha fazla bir yıpratmamaya karşı korumaya çalışmaktadır.

^ Mantıklı hale getirme

Şahsın kendisine kendi davranışlarını haklı çıkartmak, kendine ve başkalarına açıklama denemesidir.

^ Projeksiyon

Kendi yetersizliğini başka kişilere veya durumlara yansıtmak, onlarda sebebiyet bulma.

^ En aza indirgeme/Basitleştirme

Bu suçu ve suç ortaklığını önemsizleştirmek/basitleştirmek denemesidir.

İfadesi alınanın bu açıklama stratejilerine ayak uydurması konuşma istekliliğinin sürekliliği için önemlidir.

İfade alan için burada önemli olan, ifadeyi verenin kendine saygısına yönelik açıklamalarını kabul etmek ve suçun olası sebeplerini anlayışla karşıladığını sinyalize etmek.

Bu suçu kabul etmeden ve suçluyu affetmeden olmalıdır.

V, \,). İfade vermeye isteğini arttırmak

Gerçek olarak kabul edilen ve doğru olarak görülen genel ifadeler yardımıyla ifade verme isteği artırılabilir, örnek olarak şu ifadeleri verilebilir:

“Sizi anlayabiliyorum, herkesin böyle bir durumda konu hakkında ifade vermeye karar vermesi için önce biraz zamana ihtiyacı vardır”

“Bazıları için olaylardan hemen sonra bunlar hakkında konuşmak rahatsızlık verici olabilir”

“Neden böyle olduğunu açıklamak sizin için büyük ihtimalle durumun anlaşılması açısından önemlidir”

“Genelde insanlar buradaki tek amacımızın bir kişiye bir suçu kabul ettirmek olduğunu düşünmektedir Daha sonra tek niyetin gerçeği bulmak ve anlamak olduğunu, işin aslının nasıl olduğunu ve hangi çerçevede geliştiğini anlıyorlar”

6.2.6.2. Pozitif Refleksiyon

Burada şüphelinin daha önce negatif değerlendirilen davranışlara ve ifadelere pozitif bir bakış açısı getiriliyor.

Hedef şüpheliyi şimdiye kadar baskın motiflerini ve hedeflerini tekrar düşünmesini ve değerlendirmesini sağlamak.

Örnek olarak şüpheli: *“Biliyor musunuz, ifade verdiğim takdirde herkes bana saldıracaktır” diyor*

İfadeyi alan buna karşılık olarak şunu diyebilir: *“Yani insanlar sizin bunu niye yaptığınızla ilgileniyorlar Herşeyi kendi bakış açınızdan anlatırsanız, herkesin olanlar hakkında bir bilgisi olur ve neden böyle davrandığınızı anlayabilir”*

Şayet ifadeyi veren ifadeyi alana şunu karşılık verirse: *“Siz yalnızca suçu benim üzerime atmak istiyorsunuz, itiraf etmemi istiyorsunuz. Bu yüzden beni bütün bunlarla suçluyorsunuz.”*

Buna ifadeyi alan şöyle karşılık verebilir: *“Benim için önemli olan sizin gerçekten neleri yaptıklarınız ve yapmadıklarınızı öğrenmek. Yalnızca olanları anlamak istiyorum. Bu yüzden bu kadar soru soruyorum ve sizi başka ifadelerle karşı karşıya getiriyorum. Neyin gerçek, neyin yalan olduğunu bilmek istiyorum, bunun içinde sizin açıklamalarınıza ihtiyacım var”*

6.2.6.3. Soru tarzının anlamı / amacı

Basit, tarafsız ve kısa açıkça sorulmuş sorularla sorulan kişinin suskunluktan detaylı konuşmaya geçmesini kolaylaştırmak amaçlanmaktadır.

Sorular direkt olarak olayın içeriğine yönelik olmamalıdır.

Burada sorulabilecek sorular:

“Daha öncesinde ne yaptınız?”

“Sonrasında neler oldu?”

“Başka kimler bunu biliyor?”

“Nasıl oldu, nasıl gelişti?”

Olayın içeriğine yönelik detaylar üzerine olan somut sorular şüphelinin kendi açıklamalarını bitirmesinden sonra sorulmalıdır.

6.2.6.4. Suçu kabul etme

Eğer şüpheli açıklanan olay detaylarını inkar etmez ise suçu kabul etmeye yönelik muhakemeye geçilebilir.

Soruyu soran kişi kendi izlemine dayanarak itirafı engelleyen baskın motife döner. O motiften konu açılır ve bir itirafın pozitif getirisinden bahsedilir. Daha sonrasında soruyu soran şüphelinin olayı itiraf etmemesi durumunda oluşabilecekleri ve olacakları açıklar.

Burada örnek olarak sosyal çevrenin tepkileri, gelecek perspektifleri, olayın şahıs tarafından daha kolay işlenmesi ve cezai işlemlerde azalma gibi pozitif argümanlar gösterilebilir.

6.2.6.5. İtiraf ve delil değeri

İtiraf halen - maddi delillerin önemi dahi göz önünde bulundurulursa - delillerin en önemlisi olarak kabul edilir. Ön şart ise bu itirafın hukuk devletine ve hukuki yönden legal yöntemlerle elde edilmiş olmasıdır.

Bir itirafın delil değeri alınmış uygun önlemlere bağlıdır.

Bu önlemlere şunlar dahildir:

^ İtirafın içeriğinin çok dikkatli bir şekilde belgelenmesi

Bu belgeleme yalnızca suçlunun bilebileceği detayları içermeli

Ve ayrıca bunun neden böyle olduğunu açıklayan ibareler içermeli

^ İtiraf olay mahallinin çizimleriyle, ilgili eşyalarla veya olayın aşamaları ile tamamlanmalıdır

^ İtiraf motifi üzerine açıklamalar, hedeflenen amacın, suça bakış açısını içermelidir

^ Bundan öte itirafın neden yapıldığına dair geriye yönelik bir değerlendirme ayrıca sebep ve beklentiler içermelidir

İtirafı denetleme ve garantiye almak için içeriğini olay mahallinde elde edilen bulgular, tanıkların ve mağdurun ifadeleriyle karşılaştırmak gerekmektedir.

Böylece gelebilecek itirazlar tanımlanabilecek ve aydınlatılabilecektir.

Ayrıca olayın nasıl işlendiği tasarlanmalı, teşhiş yapılmalı ve başka kişilerin tamamlayıcı ifadelerinin alınması gereklidir.

6.2.7. İfade almanın sonuçlandırılması - bilanço

Lehe ve aleyhe olan veriler göz önünde bulundurulmalıdır. Yalnızca tek taraflı soruşturma yapmak tarafsız gerçeğe ulaşmayı sağlamaz.

İdeal durumda maddi deliller ve verilen ifadeler birbirini tamamlayacak ve tarafsız gerçeği bulmayı sağlayacaktır.

İfade almanın sonunda aşağıdaki 3 maddeye değinmiş olmak tavsiye edilmektedir:

^ İfade verenin açısından açık sorular

^ Eklemeler ve düzeltmenin yapılmış olması

^ Soru sorulan kişilerin gelecekle ilgili beklentileri

ı,r,vj İfade verme sırasındaki davranışlar üzerine açıklama

Önemli soruşturmalarda ifadeyi verenin davranışları ile ilgili açıklamalar eklenmeli, bunlar ifadenin içeriğine yönelik değerlendirme içermelidir.

Burada önemli olan komplike davranış açıklamalarında bulunmak değil, yalnızca ve yalnızca ifadeyi alan memurun ifade alma sırasında subjektif görüşlerini açıkça ve anlaşılabilir yansıtmaktır.

6.2.8. Kayıt etmek

Hazırlık tahkikatı yazılı bir uygulamadır. Bütün deliller, ilgili gözlemler ve alınan ifadeler dosyalandırılmalıdır.

6.2.8.1. Kayıtların kontrolü ve tashihi

Kayıtların hazırlanmasından sonra ifadesi alınan kişiye yazılanları okumak isteyip istemediği sorulur veya ona okunmasını isteyip istemediği sorulur.

Her halükarda ifadesi alınan kişiye orijinal metin okuyabilmesi için verilir.

Her iki uygulama da aynı değerdedir, bunun kararı ifadesi alınan kişiye bırakılabilir.

Yazılanların okunması ve bu esnada ifadesi alınan kişiye gerekli düzeltmeleri ve değişiklikleri şahsen el yazısı ile yapmasını talep etmek önemli ve esaslı bir kontrol aracıdır.

İfadesi alınanın değişiklik isteğine karşın ifadeyi alan hiç bir halükarda tek tek kaleme alma üzerine pazarlığa girmeyecek veya tartışılan değişiklikleri kendi kaleme almayacaktır.

İfadesi alınan kişi istediği değişiklikleri şahsen el yazısı ile yazmalı veya şayet uzun cümleler olacak ise ayrı bir kâğıda yazmalıdır.

Her düzeltme paraflanmalıdır (ifadesi alınanın imzası).

6.2.8.2. İfade kayıtlarının teslim etmek

İfade kayıtlarının teslim edilmesi yönetmeliklerce düzenlenmiştir.

İfade psikolojisi öğretilerine göre kayıtların şahsa verilmesi bir sorun teşkil etmez.

Karşı tarafa vermenin getireceği bazı avantajlar vardır.

İfadeyi veren kişi soruşturmanın sonraki aşamalarında sözlü olarak tekrar etmesinden daha çok ifadesine bağlı hissedecek ve unuttuğunu da beyan edemeyecektir.

Aynı şekilde ifadesinin kayıtları sürekli yanında olan kişi, ifade verme sırasında yanlış anlaşıldığı veya ifadesinin yanlış belgelendiğini beyan ettiğinde inandırıcılığını kaybedecektir.

Bundan öte sonradan okuma sırasında üçüncü kişilerin hatırlananları eklemeler yaparak değiştirmesi engellenmektedir.

6.2.9. Tanıkların ve mağdurların ifadelerinin alınması

6.2.9.1. Tanıkların ifadesinin alınması

Tanık dava sırasında bir “delil” niteliğindedir ve yaşadığı veya algıladığı gerçekler üzerine ifade vermesi gerekmektedir.

Tanık olmak için tek ön koşul soru sorulan kişi olarak gerçeği bulmaya yönelik yardımcı olması ve karşı tarafa kendini ifade edebilmesidir.

Tanıkların mahkemeye karşı gelme, ifade verme ve yemin etme yükümlülükleri vardır.

Fakat tanıkların polise gelme ve ifade verme yükümlülükleri yoktur.

Mecbur oldukları tek şey, kimlik bilgilerini bildirmektir.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, kişilerin akrabalarını suçlayabilecek ifadeleri vermelerinin gerekmemesi ve yasalara göre de verme yükümlülüklerinin olmamasıdır. Böyle bir durum var mıdır? Bu konuda haklarına dair bilgilendirme gerekliliği oluşmakta mıdır?

Spontane tanıklar da (suç ile ilgili acil bilgi verebilen kişiler) hakları üzerine bilgilendirilmelidirler.

Tanıkların (bilgi veren kişiler) ifadesi alınırken doğru (yanılgısız) ve eksiksiz ifadelerin alınması ön plandadır.

Tanıklar polis tarafından bulunursa (ziyaret edilirse) veya polise celp veya davet edilirse, bu durum kişi için sıklıkla sıkıntı veren bir durum teşkil edebiliyor.

Bu tutum düşünme veya hatırlama engeline yol açabilir.

Mahkemede tanıkların doğruyu söyleme yükümlülüğü

Tanıkların yalan söylemelerine yol açan olası sebepler:

- ^ Tanığın şüpheliyle veya olayla bağlantısı
- ^ Tanık ceza takibi ile ilişkili olmak istemiyor
- ^ Ceza takip organlarına karşı bir antipati
- ^ Kendisi veya sempati duyduğu bir kişi aleyhine olabileceklerden korkma
- ^ Avantaj beklentisi veya maddi çıkar
- ^ Kabul görme ihtiyacı / sansasyon yaratma isteği
- ^ Abartılı adaletçilik
- ^ İncelenen olayda tanık fail (ya da suçun ortaklarından) veya başka bir suçun faili

Tanığın yalan söylediği veya yanlış olduğunu anlamak zordur.

Bir yanlış anlamayı düzeltmek gerekmektedir.

Bir yalan durumunda tanık yasal yükümlülükleri hakkında bilgilendirilmelidir.

Bu bilgilendirme çok yarar olabilir ve genelde amaçlanan başanya götürür.

Tanığın şüpheli konumuna girdiği an, bu durum hakkında bilgilendirilmesi dikkat edilmesi gereken bir husustur.

Hakları üzerine bilgilendirme bu durumda gereklidir.

Ve ayrıca bu noktadan itibaren şüphelinin ifadesi alınmaktadır ve bunun kuralları geçerlidir!

Gerçeği söylemeye hazır tanıkların ifadesi doğal olarak hazır olmayanlara nazaran daha kolay alınmaktadır:

Susma hakkının kullanılmasında veya belli bir soruya yanıt vermeme durumunda:

Bu durumda susma hakkının kullanıldığı kayıtlara geçirilmelidir. Bundan öte hukuki haklar belirtilerek ve uygun sorular (konudan uzaklaştırıcı sorular, karşıt sorular, telkini sorular) yöneltilerek ifade verme isteği tekrar oluşturulmaya çalışılmalıdır.

Tanık belirgin (anlaşılır) bir şekilde yalan beyanda bulunuyorsa:

Yalan kayıtlara geçirilmelidir. Müteakiben soru sorulan kişiye elde olan bulguların bu verdiği ifadeyi mümkün kılmadığını açıklamak ve bununla yüzleştirmek gerekir.

Kabul görme isteği güden tanıklar:

Eksiksiz bir kayıt, bir kişinin inandırıcılığının kalitesini en iyi şekilde ortaya koyar ve durumuna göre önemli inceleme bulguları verir.

Tanıklarda inat ve dik kafalılık:

Bu özellikler inandırıcı karşı yanıt verilse bile, tanığın yanlış bir ifadeyi düzeltmeye engel olabilir.

İnat ve dik kafalılıkla ifadesini tekrar eden tanığın yanlışlığı gerçek olay unsurlarının açıklanması ile ortaya çıkarılabilir.

Örnek:

„...fail sağ elinde büyük siyah bir silah tutuyorsa. Eğer bana failin elinde silah bir bıçak vardı derseler buna karşı çıkarım.

Siyah, büyük silah olduğuna kesinlikle eminim.

Bana tekrar beş başka tanığın failin sağ elinde siyah bir bıçağın olduğunu söyledikleri, benim bulunduğum yerin onlara nazaran daha uzak olduğu söylenirse bile ve ayrıca yakalanan failin üzerinde siyah bir bıçak bulunmuş olsa bile, ben ifademden dönmeyeceğim...”

6.2.9.2. Mağdurun ve etkilenen (zarar gören) kişilerin ifadesinin alınması

Bu durumlarda da tanıkların (mağdur aynı zamanda tanık olacaktır) ifadesinin alınmasının kuralları geçerlidir, ama tanımlanan özellikler göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle bu kişilerin duygularına dikkat edilmelidir (örnek olarak nefret, adalet duyguları, ya da tazminat gibi maddi beklentiler).

6.2.9.2.1. Mağdurun yalanları

Mağdurun yalan söylemesine sebep olarak aşağıdaki nedenleri göz önünde bulundurabiliriz:

- ^ Güçlenmiş bir intikam duygusu
- ^ Aldatma /uydurma (fail mağdur gibi görünüyor)

Suç veya bir sigorta ya da başka bir kişi tarafından ödenecek tazminat miktarı uyduruluyor, daha yüksek gösterilmeye çalışılıyor.

Tanığın şüpheli konumuna girdiği an, bu durum hakkında bilgilendirilmesi dikkat edilmesi gereken bir husustur.

Hakları üzerine bilgilendirme bu durumda gereklidir.

Ve ayrıca bu noktadan itibaren şüphelinin ifadesi alınmaktadır ve bunun kuralları geçerlidir!

Suçlama içeren sorulardan kaçınılmalıdır.

“Neden kendinizi daha fazla savunmadınız?”

“Neden şimdi (bu kadar geç) davacı oluyorsunuz?”

“Herkesin arabasına biner misiniz?”

Bu tür sorular yanlış açıklamalara sebep olabilir, çünkü soru sorulan kişi kendini belki daha iyi göstermek isteyecek veya gizli suçlamalardan kaçmak isteyebilir (özellikle çocuklar bu tür etkileşimler altında kalır).

İtâp edici sorulardan kaçınmak mağdura hiç bir kınama/suçlama yöneltilemeyeceği anlamına gelmez (İtâp etmek ile kınama/suçlama karıştırılmamalıdır!).

6.2.9.2.2. Kurbanın ifadesinin alınmasındaki özellikler

Kurban suç sebebiyle büyük bir şok geçirmiş olabilirler (posttravmatik baskı altında kalmanın getirdiği sorunlar).

İfadeyi alanlar bu tür psikolojik bozuklukları, ifade alma sırasında kişinin bu bozukluklarını daha da arttırmadan uygun bir şekilde davranabilmek için tanıyabilmeli.

Bu tür bozukluklar, insanların psikotravmatik olaylarla karşı karşıya gelmelerinde ortaya çıkabilir.

Olay genelde gerçek ya da ağır yaralama tehdidini, şahsın kendi hayatının tehdit edilmesini, ağır bir yaralamayı veya başka bir insanın ölümünü içerir.

Karakteristik semptomları şunlardır:

- ^ Travmatik olayın tekrar yaşanması (“Flashback”)
- ^ Bu acı veren olayla bağlantılı veya hatırlatan kişilerden, durumlardan, aktivitelerden veya konuşmalardan kaçınmak.
- ^ Şahsi reaksiyon özelliğinin kısıtlanması. Kişi böylece fizyolojik olarak dona kalır, aktiviteye ilgisini kaybeder ve başkaları tarafından izole edilmiş hisseder.
- ^ Yükselmiş heyecan, korku, vicdan azabı, abartılmış korku reaksiyonu, uyku bozukluğu, konsantrasyon ve hatırlama zorluğu. Bazı kurbanlar ağır vicdan azabı çekmektedirler ve kendilerini suçlarlar.

İfadeyi alan için semptomları çok iyi anlamak çok önemlidir ve ifade alma sırasında kişiye yaşadıklarından sonra böyle reaksiyonlar göstermesinin normal olduğunu sinyalle etmesidir. İfade alanın kurbanın durumunu anlayışla karşıladığı karşısına hissettirilmelidir.

Bazı durumlarda “kognitif mülakat” yoluyla hafızada “kaybolmuş” bilgilere ulaşılabilir.

6.2.10. Kognitif Mülakat (soru-cevap)

İşbirliği içindeki tanıkların hatırlama kabiliyetini iyileştirebilmek için 20. yüzyılın 80'li yıllarında Amerika'da kognitif mülakat sistemi geliştirilmiştir.

Basit kognitif mülakat 4 soru sorma aşamasına dayanmaktadır.

6.2.10.1. Algılama bağlamı

İfadesi alınan kişinin somut olaya geri dönmesi istenir: çevre, odalar, hava durumu, ışık (aydınlatma) durumu gibi. Bundan öte kendilerinin o an içinde oldukları ruh halini ve duyarlılığı hatırlamaya çalışmaları istenir.

“Çevreyi hatırlamaya çalışın. Şirket alanını gözünüzün önüne getirin, sizin durduğunuz yeri. Düşünün, karanlık mıydı, gök yüzü bulutlu muydu veya yıldızlı mıydı. Kendinizi o an ki ruh haline geri götürün: heyecanlı mıydınız veya sakin ...”

6.2.10.2. Eksiksiz rapor

Bundan sonraki aşamada kişi her şeyi anlatacaktır, ilk bakışta önemli görünmeyen unsurları bile. Böylece kişinin baştan durum hakkında selektif bir anlatma yapma eğilimine gitmesi engellenecektir.

“Bazı tanıklar her şeyi söylemezler, çünkü her bilginin önemli olup olmadığına emin değillerdir. Lütfen bize anlatacaklarınızda çok önemli olmadığını düşünseniz bile hiç bir şeyi atlamayınız!”

Özellikle önemli olan olay unsurlarıyla veya olaylarla başlanmalı.

Kronolojik anlatım eğilimi burada bilinçli ortadan kaldırılmaktadır ve kişi kendisi için önemli olan olayları önce anlatmaya teşvik edilir, sonra bundan önce ve sonra olmuş olanları. Burada hatırlamada eksik kalan bölümlerin mantıklı ama gerçeğe uymayan detaylarla tamamlanmasını engellemektir (yapıcı algılama ile karşılaştırınız).

“Normali olayın başından başlayıp sonuna kadar anlatmaktır. Bu gerekli değildir. En çok aklınızda kalan ile başlayabilirsiniz mesela. Ondan sonra zaman olarak ondan öncesini ve sonrasını anlatınız lütfen!”

6.2.10.3. Bakış açısının değiştirilmesi

İfadesi alınan kişi – yaşça ve intellektüel açıdan yeterli ise - olayı farklı bakış açılarından anlatması istenir. Kişiden kendisini olayla ilgili başka kişilerin - durumları veya bakış açıları bağlamında - yerine koyması istenir.

Bu yöntemle bilgi edinme artırılmaya çalışılır.

“Olayı farklı perspektiflerden hatırlamaya çalışınız. Diğer iki şüpheli erkeğin yerine (durumları ve bakış açıları) de koyun kendinizi.”

Bu planlı yaklaşımdan sonra daha spesifik detaylar sorulabilir. Soru sorulan kişi sonuca bağlamadan ve eklemeler yapmadan anlamadığı ve bilmediği şeyleri açıklaması beklenir.

Burada açıklamalarının tümünü yapması gerekmemektedir. Burada açıklamaları tamamlanmış bir şekilde yapması gerekmemektedir.

Hafıza araştırmalarından bilindiği gibi, kişiler kaydedilmiş bilgileri hatırlamalarının sebebi, gerekli etkileşimin olmamasındandır.

6.3 Derleme aşaması

6.3.1. İfadesi alınan – ifadenin incelenmesi ve değerlendirilmesi

İfade alınanın bitmesinden sonra soru sorulan kişinin ifade alma sırasındaki davranışları statüsü bağlamında incelenir.

Olayla ilgisi olmayan ve olaya karışmamış tanık ifade almaya yönelik duygularında çok rahatlar. Olayla olan ilgisizliklerini belirginleştirebilirler, dinlerler, cevap verirler veya susarlar.

Yardım etmeye hazır tanık olaydan etkilenmiştir, bu durum şahsın olaya sinirlenmesine yol açabilir veya faili koruma eğilimine de götürebilir. İfadeyi subjektif etkileyebilir veya önemli bilgileri söylememeye, hatta gerçek olmayan bir açıklama yapmaya kadar gidebilir.

Şüpheli tanık, şüpheli kişinininki gibi bir ruh durumundadır.

Suçsuz şüpheli “suçlama” dolayısıyla şoktadır.

Yaradılışa göre ya çok tepkili ya da duygusuz ve olgulara dayanan reaksiyon gösterir ve açıklamalar yapar. Suçsuzluğunun belirginleşmesini umarak, kınama amacıyla susabilir. Bazıları telaşlı oluyor ve aşırı konuşarak şüpheyi üstünden atmak isterler.

Suçta ortak olarak tanımlanan kişi ise, suçu kendine karşı yöneltilen subjektif suçlama sebepleriyle değil, ama yinede suçu işlemiş kişidir. Planlanmış suç ortaklığını kabul eder ama bundan öte suçlamaları kabul etmez.

Fail suçlamalara karşı gelemmez.

Sussa bile çok güçlü ruhi gerginlik altındadır.

Yalanlamak isterse, kendine hakimiyeti dışarıya yansıttığı davranışlarıyla koordineli yapmalıdır, bu sırada sanatsal bir yalan ağı örmeli ve her zaman bunların işe yararlılığını denetlemelidir.

İfadeyi alan kişi bu esnadan partner rolünden ve tarafsız soruşturmacı kişiliğinden çıkar, düşman olarak algılanır. Aynı zamanda bu düşmanlık dışı çok fazla yansıtılmamalıdır.

Suçlu kesintisiz, baskıcı, intellektüel bir efor sarf etmelidir.

Kendisini temize çıkartma çabası baskın çıkabilir ve kendini savunma eğilimleri üste çıkabilir. Bunun sonucunda abartılmış reaksiyonlar gösterilebilir.

O an için belirlenmiş statü bağlamında, ifadeyi verenin spontane mi veya sorulduğu için mi açıklama yaptığı ve bu ifadeye ne kadar gerçeklik değeri verileceği tespit edilmelidir.

- ^ Burada değerlendirilmesi gerekenler:
- ^ İfadeyi veren kişi bilgileri sübjektif bilgisine ve vicdanına uygun olarak mı aktardı (ifade doğruluğu)
- ^ Kişilerin gerçek bildikleri objektif doğrular mıdır (ifade verme kabiliyeti).
- ^ Bundan öte değerlendirilmesi gereken:
- ^ İfade içeriği ile gerçekten var olan veriler arasındaki orantı
- ^ İfade ile ifade verenin gerçekten bildikleri arasındaki orantı

İfadenin içeriği her şeyi açılama ve susma arasındaki bir değerde değişebilir.

Bu değişkenlik aşağıdaki sebeplerden olabilir:

- ^ Gerçekten bir şey bilmemek,
- ^ Bir şeyi bilmek fakat söylemeyi istememek,
- ^ Bir şey söylememek fakat bu bilgileri gerçekten bilip bilmediğini göstermemek

Başka kişileri suçlayıcı ifadelerde dikkat edilmesi gerekenler:

- ^ Bu çevrede hangi ilişki vardı veya var (kavga, intikam veya nefret)?
- ^ Şahsi veya yakınlarından üçüncü bir kişi için bir avantaj elde edilebilir mi?
- ^ Kendi failliğinden sapıtırılabilir mi?
- ^ Suçlama ile kendi onuru korunmuş veya tekrar yerine getirilmiş olabilecek mi?
- ^ Suçlayıcı ifade acaba kabul görme ihtiyacının tatmini için mi verilmektedir?
- ^ Belirgin ortaklılar acaba başka kişilerle konuşularak mı yapılmıştır?

6.3.2. İfade - içeriksel ve metodik değerlendirme

İfade almanın bitmesinden sonra, değerlendirme hangi bilgilerin elde edildiğine yönelik olmalıdır. Burada bu bilgiler bütün araştırmanın odak noktasıdır.

Daha ötesi farklı detaylar birbirine bağdaştırılmalıdır.

Bilgilerin farklı yönleri ve kaynakları geçerliliklerine ve güvenilirliklerine dair incelenmelidir, bu arada çelişkiler göz ardı edilmemelidir.

Değerlendirme, olayın gerekli önemle incelenmesini gerektirir, bu arada anahtar kişilerin ve delillerin göz ardı edilmemesi gerekir.

Böylece dikkatli sonuçlar, ön görüşler, değerlendirmeler ve alternatif tezler geliştirilebilir.

6.4 Kalite yönetimi

İfade alma bağlamında kalite yönetimi ifadenin aşamaları ve bundan doğan gelişmelerle strüktürlü bir yargılama yöntemi olarak anlaşılmalıdır.

Bu yargılama şu formlarda olabilir:

- ^ İfadenin alınmasından sonra kendi kendini yargılama
- ^ İfade alma eğitimin gelişmesi için bir uzmanlarca bir fikir çerçevesinin ortaya çıkarılması

6.4.1. . Yapılan ifade alamadan sonra kendini yargılama

İfade alma bağlamında kendini yargılama şahsi açıdan ve bilgi açısından gelişme için yeni şanslar doğurur, bu değerlendirme için ifade almanın her bir aşaması temel alınmalıdır.

Temelde ifade almanın aşamaların gelişimi aşağıdaki sorular doğrultusunda değerlendirmektir:

- ^ İyi olan neydi?
- ^ Ne iyileştirilebilir?
- ^ Eksik olan neydi?

Bunlar aşağıdaki şekilde uygulanabilir:

Planlama ve hazırlık safhası

- ^ İfadeyi alanın olayla ve dosyayla ilgili bilgisi yeterli miydi?
- ^ Eksik olan neydi, bir dahaki sefer değişik olması gerekenler nedir?

Uygulama safhası

- ^ İfadeyi alan ve ifadeyi veren kişi arasındaki ilişki nasıl değerlendirilebilir, sorunlar var mıydı?
- ^ Bu sorunlar engellenebilir miydi?
- ^ Hukuki bilgilendirme doğru yapıldı mı?
- ^ Orada bulunan avukat ile ilişki nasıl değerlendiriliyor? En azından bir saygı ortamı yaratmak mümkün olmuş mudur, olmamışsa eğer bunun başlıca sebepleri nelerdir?
- ^ İfadeyi verenin ifadesi alınan kişinin serbest açıklamasını nasıl değerlendiriyor?
- ^ Bu açıklamalar aktif dinlenildi mi, sorular sorularak bölündü mü - bu bölünmelerin zamanlaması doğru oldu mu?
- ^ Aralara izin verildi mi ve aralar soru sorulmadan yapılabildi mi?
- ^ İfadeyi alanın soru sorma tarzı nasıl değerlendirildi, ifadeyi verenin açıklamaları yeterince incelendi mi, bunlar üzerine sorular soruldu mu?

Derleme aşaması:

- ^ Olayın sübjektif detayları yeterli derecede toplandı mı? (suçlunun olayın hakikatine karşı ruh durumu nedir, suça karşı tutumu nedir)?
- ^ İfadeyi alanın kriminal taktiğe ilişkin davranışı nasıl değerlendirilmiştir - ifadesi alınana belki “çok fazla” bilgi mi verildi, tanıkların ifadeleriyle ve gerekli tüm delillerle karşı karşıya getirilme doğru zamanda mı olmuştur?

- ^^ İfade alma kendi içinde tutarlı mıdır ve yeterli derecede belgelendirilmiş midir? Önem arz eden bölümler sonradan anlaşılacak şekilde ifade edildi mi?
- ^ İfade alma uygun bir şekilde mi bitirildi - ifadesi alınanla birlikte bir “durum değerlendirmesi” yapıldı mı?
- ^ Kanuni hükümlere bağlı kalındı mı?

6.4.2. Uzman fikir çerçevesi

İfade almadaki kaliteyi garantilemek için bir başka olanak da, bu alanda kurumlaşmış uzman guruplarının fikirlerini kullanmaktır.

Bu uzman kurumların görevi periyodik (yaklaşık her 3 ayda bir) olarak bir moderatörün yönetimi altında planlı olarak ifade alma sırasında elde edilmiş deneyimleri değerlendirmek ve bu alanda çalışan memurun bu bilgilere ulaşmasını sağlamaktır.

Bu uzman guruplarının katılımcıları olaylardan ve tecrübelerini rapor eden uygun pratiğe sahip memurlardan oluşmaktadır.

Uzun vadede bunlar hem hizmet öncesi, hem de hizmet içi ifade alma eğitimi alanında gelişmeler yaratabilecektir.

Bunların oluşturulması, uygulamada olan ifade alma alanındaki eğitimler için ve tradisyonel “usta-çırak” sistemi için tamamlayıcı olabilir.

KAYNAKLAR

- AB-Türkiye 2002 Yılı Mali İşbirliği İfade Alma Teknikleri ve İfade Alma Odalarının Geliştirilmesi Twinning (Eşleştirme) Projesi Proje Fişi.
- ALDERSON J. (1984), İnsan Hakları ve Polis, Çeviren: İhsan KUNTBAY, Strasbourg, TODAİE Enstitüsü Yayınları No: 232.
- BIÇAK, V. (1997) Avrupa Birliği İle İlişkilerin Hazırlık Soruşturmasına Etkisi. Mart 2006 Erişim : (<http://www.bilkent.edu.tr>).
- CERRAH, İ. (1998), “Sosyal Yapı ve Polis Alt Kültürü”, 21.Yüzyılda Polis (Temel Sorunlar - Çağdaş Yaklaşımlar), Der: İ. Cerrah, E.Semiz, Ankara, Emniyet Genel Müdürlüğü Matbaası, s. 181-227.
- CERRAH,İ.; ERYILMAZ, M.B. (2001), Avrupa Polis Etiği Yönetmeliği, Ankara, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Yayını, Yayın No: 1.
- CERRAH, İ. (2000), “Güvenlik Hizmetlerine Sivil Katılım ve Sapma Davranışlarının Analizi: Türkiye Örneği”, Polis Bilimleri Dergisi, Cilt.2, S.7-8, s.111-134
- ÇAĞLAR, A. (2000), “Türk Polisi’nde Sosyalleşme ve Polis Kültürü”, Polis Bilimleri Dergisi, Cilt.2, S.7-8, s.86-110.
- DEMİRBAŞ, T. (1996) Saniğin Hazırlık Soruşturmasında İfadesinin Alınması. (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, Yayın No: 71.
- DÖNMEZER S.; YENİSEY F. (2004) Ceza Hukukunun Güncel Kaynakları. (İstanbul: Kolluk Kanunları ve Yönetmelikleri, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, A11.14.
- ERDOĞAN, R.(2006) “Türkiye’de Polisin İfade Alma Yetkisi ve Güncel Sorunlar” Mart 2006 Erişim : (www.isbpmyo.edu.tr)
- GUJONSSON, G. H. (1992) The Psychology of Interrogations, Confessions and Testimony, John Wiley & Sons Inc.
- İÇLİ, T. G. (2004), Kriminoloji, Ankara, Martı Kitap ve Yayınevi.
- KAPUSUZ, M. (1999) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ve Türk Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu Çerçevesinde Polisin Sorgulama (İfade Alma) Yetkisi. Süleyman Demirel Üniversitesi Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ŞAFAK, A.; BIÇAK, V.; KESKİN, M. (2002) “Ceza Muhakemeleri Usul Hukuku”, Hizmetiçi Eğitim Kaynak Kitabı, Ankara, EGM Yayın Katalog No: 257, Eğitim Serisi: 26.
- ŞENEL, A. Turhan (1973) “Modern Soruşturma Teknikleri”, Ankara Polens Yayınları No:1.
- THOMAS, G.C. (2005), The end of the road for Miranda v. Arizona? On the history and future of rules for police interrogation. : An article from: American Criminal Law Review, Georgetown University Law Center
- Kanun, Tüzük ve Yönetmelikler
- 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Kabul Tarihi: 18.10.1982, Yayımlandığı Resmi Gazete’nin Tarih ve Sayısı: 09.11.1982–17863, Son Değişiklik; 2001 yılı 4709 sayılı.

BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

İşkence ve İnsanlık Dışı Ya da Onur Kırıcı Davranış Yada Cezanın Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi

İşkence ve Başka Zalimane, İnsanlıkdışı veya Onur Kırıcı Davranış Ya da Cezaya Karşı (Birleşmiş Milletler) Sözleşmesi

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, Kabul Tarihi: 26.09.2004, Yayımlandığı Resmi Gazete'nin Tarih ve Sayısı: 12.10.2004–25611

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, Kabul Tarihi: 04.12.2004, Yayımlandığı Resmi Gazete'nin Tarih ve Sayısı: 17.12.2004–25673

2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, Kabul Tarihi: 4.7.1934, Yayımlandığı Resmî Gazetenin Tarih ve Sayısı: 14.07.1934–2751.

3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, Kabul Tarihi: 04.06.1937, Yayımlandığı Resmî Gazetenin Tarih ve Sayısı: 12.06.1937–3629

Avrupa Polis Etiği Yönetmeliği

BM Kanunu Uygulayan Görevliler Davranış Kuralları Normu (17 Aralık 1979)

Polis Vazife ve Salahiyet Tüzüğü, Yayımlandığı Resmi Gazete'nin Tarih ve Sayısı: 25.04.1938–3890

“Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği”, Yayımlandığı Resmi Gazete'nin Tarih ve Sayısı: 01.06.2005–25832

EKLER

EKLER

- EK - 1: İfade alma sayfaları
- EK - 2: İfade alma üzerine küçük grup çalışmaları - genel bilgiler
- EK - 3: Örnek Olay 1
- EK - 4: Örnek Olay 2
- EK - 5: İlişki Üçgeni: Tanık - Mağdur - Fail
- EK - 6: İfade Alan memur - Perspektifler
- EK - 7: Kara Kutu
- EK - 8: Entelektüel Tartışma Olarak İfade Alma
- EK - 9: Koruma ve Direnme Mekanizmaları
- EK - 10: Komünikasyonun Üç Düzlemi
- EK - 11: Altın Sorular
- EK - 12: İfade Alma Planı
- EK - 13: İfade Alma Teknikleri Eğitimi Müfredatı
- EK - 14: Eğitimci Notları

İsmine göre juvenin sinyali juvulacak ve azanılacak ve biçektir olarak saba katmalı	Hakların ve görevlerin anlatılması Tanıya hakların ve görevlerin anlatılması Sahne hakların anlatılması Haklardan dolayı hakların nı gerçekleştirilecek tutanaga	Tek başına ve ekip halinde, sosyal ve tanıya ilişkin mükemmelleşmeye dair yansıma ve de aşığıdaki kriterlere göre işleme köllüğüne karşı korunma :
İsmi zın olmasını kullan ve için, ifade smi dığının nak. Soruların ve vasıl istenmesi xler bekleniler dır. , böylelikle şeffaf	Tespit edilmiş olan tehlike görevlerinin ve tedbirlerini kontrolü Çalışma hipotezlerinin olabilirliklerine göre plana sistemlik kontrolü Önemli açık, netleştirilmemiş sorular için yeni çalışma hipotezlerinin oluşturulması	Temas ve yöntem açıklamasında işinin taşıma kapasitesi ve rahatsız eden etkiler - nedenler Hakların ve görevlerinin
	Soru sorma safhası Hakza güçlerini kullanın, kinamayın, güveninizi geri çekmeyin Soru, ifade, hakların arkasına bağlayın Soru, hareket veya suç dışına veya şüphelerle göre düzenleyin Çalışmaların netleştirilmesi Verilen ifade hazırlama, kanıtlara veya öncülü şüphelerin ifadelerine de açıklama talep edin Sebepleri veya motiveleri netleştirin Suçlama ile yüzleşme Suçu itiraf etmesi için sorular Rasionalizasyon, projeksiyon ve indigeme gibi koruma mekanizmaları	"Usta - Çırak" eğitim modeline ilave olarak, kalite çemberinin oluşturulması vasıtasıyla organizasyona uyatama.

1

-

İfade alma ve tutanak tutma üzerine küçük grup çalışmaları

Genel Bilgiler

Hedef:

Katılımcılar rol oyunlarına katılarak deneyimler kazanacak ve aşama modeline uyarak ifade alma ve kayıt tutma üzerine alıştırma yapacaklardır.

Burada aşama modelinin ve kalite kriterlerinin özellikle eğitime nasıl yansıtılabileceği ve pratikte (iyi olan nedir? rahatsız eden şeyler? eksik olan nedir?) nasıl uygulanabileceği konusunda tartışılacaktır.

Metod:

Oturumda sırasında küçük grupların sunumu ve tecrübe alış verişi yoluyla değerlendirme

Görev:

- 1) Alıştırma konusundan yola çıkarak, polis soruşturmasının örneklerle hedeflerinin ve safhalarının hazırlanması ve nedenleriyle açıklanması.
- 2) Rol oyunlarında ifade almanın esas safhaları gösterilecek, aynı zamanda hedefler ve metodlar geliştirilerek ifadesi alınan ve soru sorulan farklı perspektiflerinden olaya bakılacaktır. Şu safhalar tasvir edilecektir: kontakt safhası; açıklama; bilgilendirme; kişiyle ilgili sorular; serbest açıklama; soru sorma aşaması; suçlama ile karşılaştırma ve ifadenin sonuçlandırılması.
- 3) Kendi kendini sorgulama yoluyla soru soran kişiler, kendi açılarından iyi olan şeyleri ve hangi becerilerinin üzerinde daha fazla çalışmalarının gerektiğini değerlendireceklerdir.
- 4) Diğer katılımcılar gözlemci olacaklardır.
- 5) Son bir derleme safhasında rol oyunundan ortaklaşa elde edilmiş tecrübeler tartışılacaktır. Ayrıca bunların nasıl pratiğe geçirilebileceği tartışılacaktır.

n

EK - 3

İfade alma ve tutanak tutma üzerine küçük grup çalışmaları

ÖRNEK OLAY 1

İyi giyinmiş bir erkek (fail 1), 19.03.2005 tarihinde, saat 08.15'de Ankara'nın canlı bir alış veriş sokağındaki antikacı dükkanına ilgiyle giriyor.

Tezgahtar bayanla birlikte dükkanda olan dükkan sahibine, müşteri maddi açıdan güçlü kişiler için değerli geleneksel altın ve gümüş mücevherler aradığını söylüyor.

Dükkan sahibi kasadan seçkin özel mücevherler getirmeyi teklif ediyor.

Dükkan sahibinin kısa yokluğu sırasında müşteri cebinden araniyor ve telefona "her şey yolunda" diyor.

Dükkan sahibi birkaç kadife kaplı tepsiyi gösterme amaçlı dükkana getirdiği anda, dükkana iki erkek giriyor.

Her biri bir siyah deri pilot çantası taşıyor.

1 numaralı fail dükkan sahibine ve tezgahtar bayana şunu söylüyor:

"Sakin olun! Kimseye bir zarar gelmeyecek. Sadece bizim talimatlarımıza uyun ve direnç göstermeyin!"

2 numaralı fail öncelikle birisinin girmesini önlemek amacıyla kapıda kalır.

3 numaralı fail tezgahtar kıza doğru aceleyle gider ve onu ne kendini kurtarabileceği, ne de yardım çağırabileceği bir konumda tutar. Onu büroya itekler, onun ellerini ve ağzını yanında getirdiği bant ile bağlar.

1 numaralı fail dükkan sahibini bir tabanca ile tehdit eder ve dükkan ve kasa anahtarını vermesini ister.

2 numaralı fail dükkan anahtarını alır, giriş kapısını kilitler ve kapıya asılı tabelayı dışa doğru çevirir: *"Biraz sonra dönerim!"*

1 numaralı fail dükkan sahibini büroya itekler ve kasayı açtırır.

2 numaralı fail yanında getirdiği bant ile dükkan sahibini bir koltuğun üzerine bağlar ve ağzını da bağlar.

3 numaralı fail iki mağduru denetler, bu arada 1 ve 2 numaralı failer dükkan yazar kasasından ve kasadan nakit paraları ve değerli mücevherleri toplarlar.

Ganimetlerini beraberlerinde getirdikleri siyah deri bavullara ve dükkan sahibinin olan bir kahverengi deri bavula saklıyorlar.

Dükkanı terk ederken failer dükkanın kapısını kilitlerler.

Bu durum karşı tarafta olan bir dükkanın sahibinin dikkatini çeker.

Bu tanık, bu üç kişinin dükkanın fazla uzağında olmayan, sürücüsünün arabada beklediği, kırmızı bir araba aceleyle bindiklerini gözlemler.

Arabayı park yerinden çıkartmaya çalışırken, arabanın sürücüsü yandan akan trafik sebebiyle fren yapmak ve direksiyonu hızla sağa kırmak zorunda kalır.

Bu arada batıya doğru uzaklaşmadan önce sağ ön çamurluğu bir tarfik işareti direğine çarpar.

Tanık hızla arkadaşının dükkan kapısına gelir ve başarısız bir şekilde dükkanın kapısını açmaya çalışır.

Telefon yoluyla da arkadaşına ulaşmayı başaramadıktan sonra polise haber verir ve bir suç işlendiğine dair şüphesini beyan eder.

Polis, tanığın yaptığı vasıta tanımından yola çıkarak, vasıtanın sahibinin mahkumiyet almamış, 29 yaşında bir erkeğin olduğunu ortaya çıkarır.

Görev:

İfade almanın planlaması ve hazırlığını yapınız.

Alacağınız genel talimatlara göre ifade almanın her bir safhasına göre rol oyunlarını oynayınız.

Gurup içinde olmayan aktörler gözlemci olarak görev alacaklardır.

Gözlemcilerin görevi oynanan rolleri dikkatlice izlemek ve bu arada aşağıdaki sorulara cevap vermektir:

- ^ Neler pozitif yaşandı?
- ^ Uygulama için hangi alternatif olanaklar düşünülebilir?
- ^ Nerede değişiklik olması gerektiğini düşünüyorsunuz?

Aktörlerin oyunun aşamalarında yaşadıklarına dikkat etmeleri ve bunlardan ne tür deneyimler elde edebileceklerini anlamaları gerekmektedir. Birlikte pratiğe neyin geçirilebileceği değerlendirilecek ve nelerin zaten pratikte uygulanmakta olduğu tartışılacaktır.

ÖRNEK OLAY 2

18.03.2005 tarihinde saat 10.30'da boş bir evin arka bahçesinde 28 yaşında bir kadın, evin sahibi olan emlak şirketinin bir çalışanı tarafından ölü bulunmuştur.

Kurbanın yüzünde darp izlerine rastlanılmıştır (büyük ihtimalle yumruk darbelerinin yol açtığı). Boynunda boğma izleri görülebiliyordu. Kadının kıyafetleri yırtılmıştı. Adli tıbbın geçici raporunda ölüm zamanı olarak 17.03.2005 günü ve saat 22.00 civarı olarak belirtilmiştir.

Objektif olay bulgusu:

- ^ Ölenin eteğinde ve külotlu çorabında sperm izleri,
- ^ Kurbanın el çantasında daktiloskopik bir iz
- ^ Cesedin yanında ve evde aynı ayakkabı izleri (ayakkabı numarası 45)
- ^ Ölünün tırnaklarının altında kumaş parçaları

Olay mahalinde faile ait olması mümkün bir çakmak bulunmuştur.

Kahverengi üstü yıpranış bir deri kılıfın içindedir.

Sübjektif olay bulgusu:

Kurbanın adı N.N. dir.

Olay mahallinden yaklaşık üç yüz metre uzaktaki Anacadde 16 nolu adreste, kiralık bir dairede yalnız başına yaşıyordu.

Komşuların verdiği bilgiye göre bir erkekle arkadaşlık ediyordu fakat o kişiden ayrılmıştı. Komşular tarafından en son 17.03.2005 tarihinde saat 18.00 civarında görülmüştü.

Alıştırma 2nin devamı:

19.03.2005 tarihinde yapılan bir şikayette, saat 21.30 sıralarında olay mahallinden uzak olmayan bir yerde otuz yaşlarında bir kadının bilinmeyen bir fail tarafından yumruklanarak saldırıya uğradığı beyan edilmiştir.

Fail kendini savunan kadını bir park alanına çekmeye çalışıyordu.

Kadın sesli bir şekilde imdat diye bağıırıyordu. Bu sayede oradan geçenlerin dikkatini çekmiş ve onlarda yardımına koşmuşlardır.

Fail mağduru bırakmış ve parktan geçerek kaçmıştır.

Polis telefon yoluyla haberdar edilmiş, mağdurun ve tanıkların ifadesini alabilmiştir.

Bundan sonraki aşamada bir soruşturma açıldı ve saat 22.00 civarında olay mahallinden fazla uzak olmayan bir yerde, devriye polis ona yaklaşırken saklanmaya çalışan genç bir erkeği kontrol etti.

Failin tanımı bu erkeğe uyuyordu, bu yüzden kişisel bilgilerinin kontrolü ve şüpheli olduğu için göz altına alındı.

Görev:

EK . 4

İfade almanın planlamasını ve hazırlığını yapınız.

Genel açıklamalar doğrultusunda ifade almanın safhaları üzerine rol oyunlarını oynayınız.

Gurup içinde olmayan aktörler gözlemci olarak görev alacaklardır.

Gözlemcilerin görevi, oynanan rolleri dikkatlice izlemek ve bu arada aşağıdaki sorulara cevap vermektir:

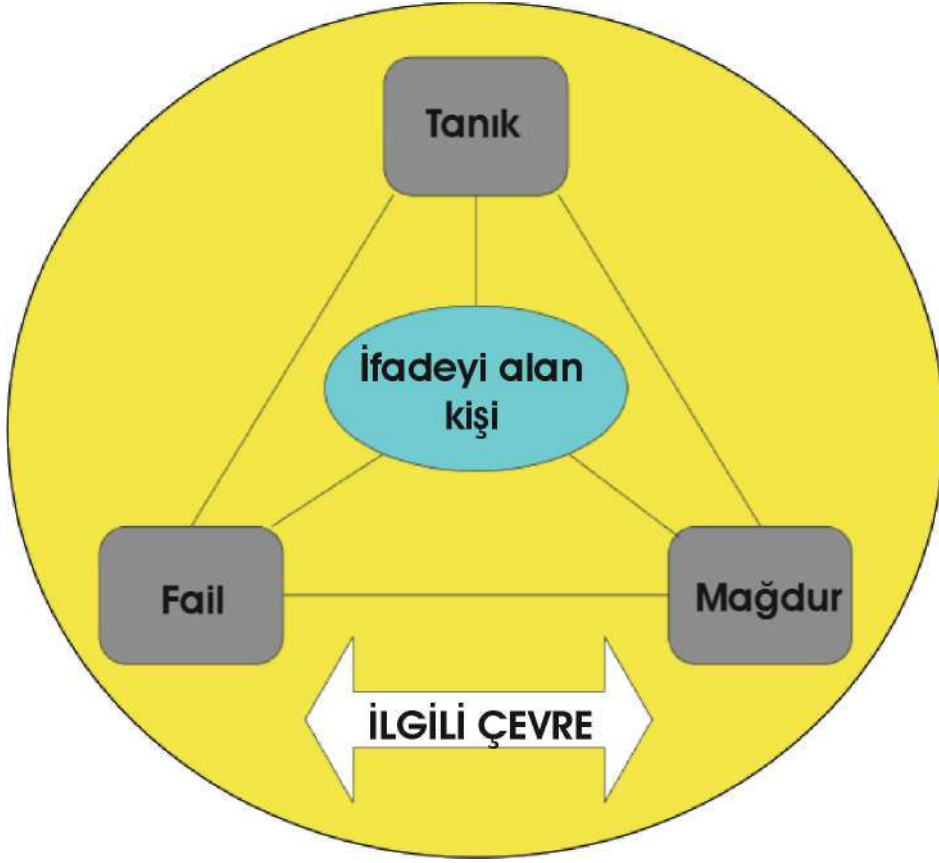
- ^ Neler pozitif yaşandı?
- ^ Uygulama için hangi alternatif olanaklar düşünülebilir?
- ^ Nerede değişiklik olması gerektiğini düşünüyorsunuz?

Aktörlerin oyunun aşamalarında yaşadıklarına dikkat etmeleri ve bunlardan ne tür deneyimler elde edebileceklerini anlamaları gerekmektedir. Birlikte pratiğe neyin geçirilebileceği değerlendirilecek ve nelerin zaten pratikte uygulanmakta olduğu tartışılacaktır.

İLİŞKİ ÜÇGENİ: TANIK – MAĞDUR – FAİL

EK-5

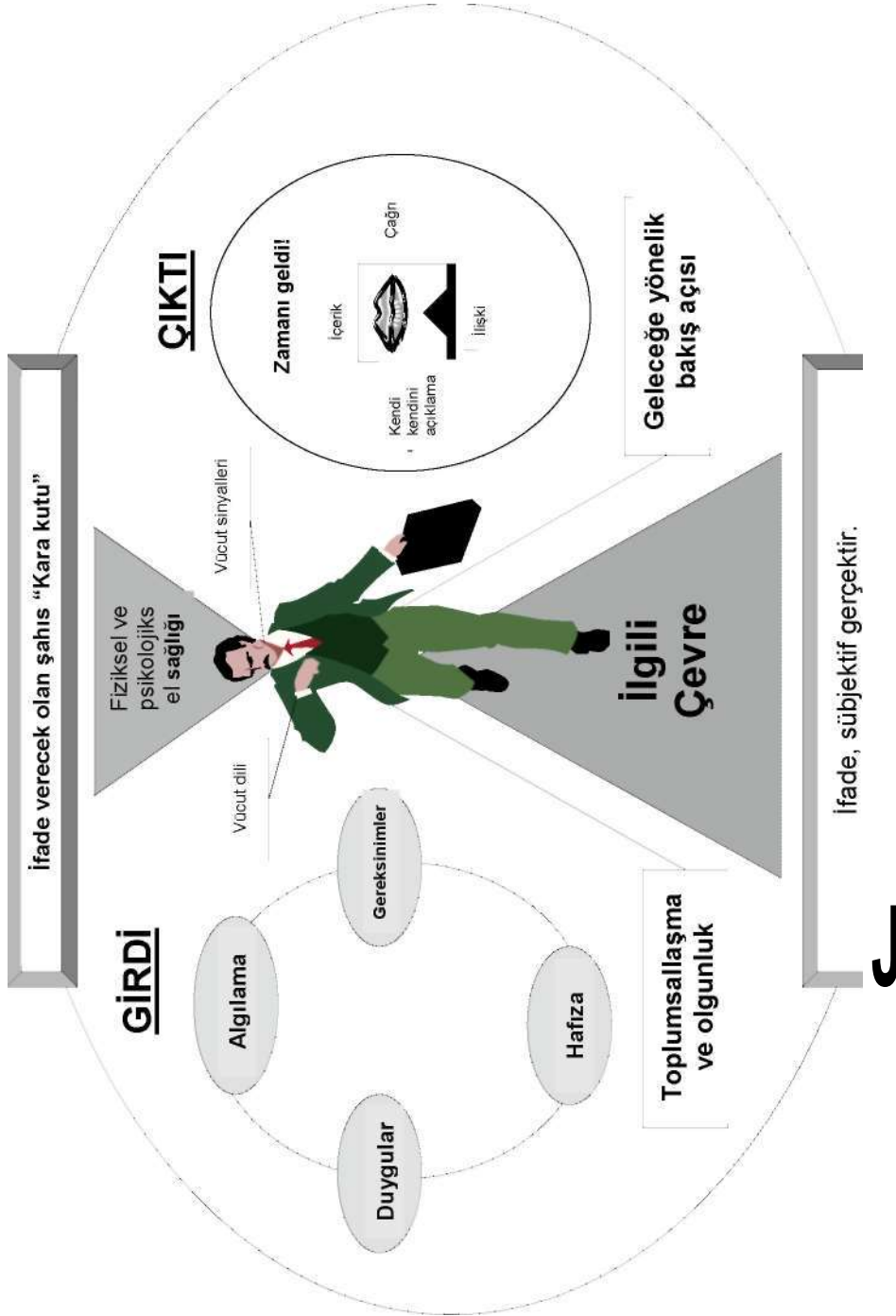

İFADE ALAN MEMUR - PERSPEKTİFLER

EK - 6

KARA KUTU

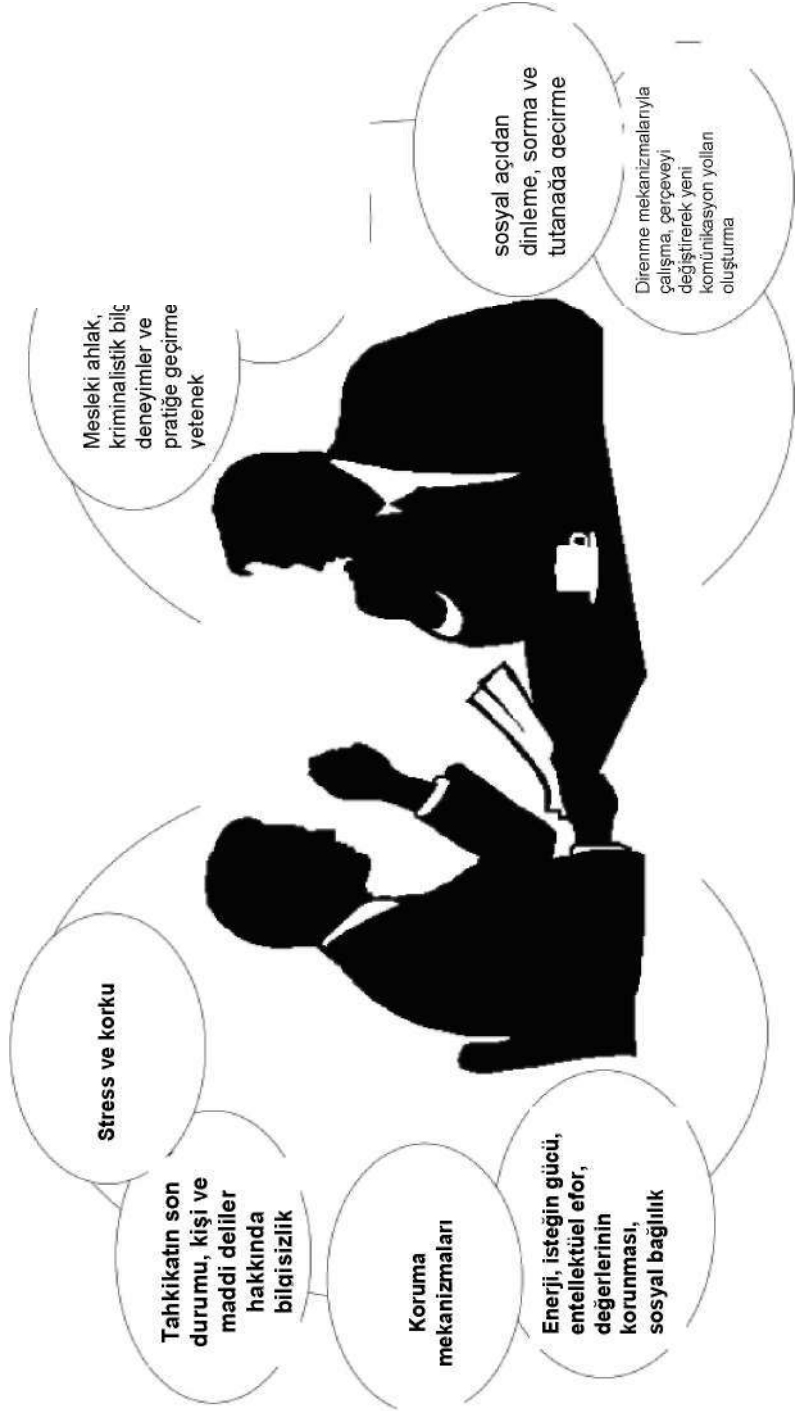
ri

EK-8

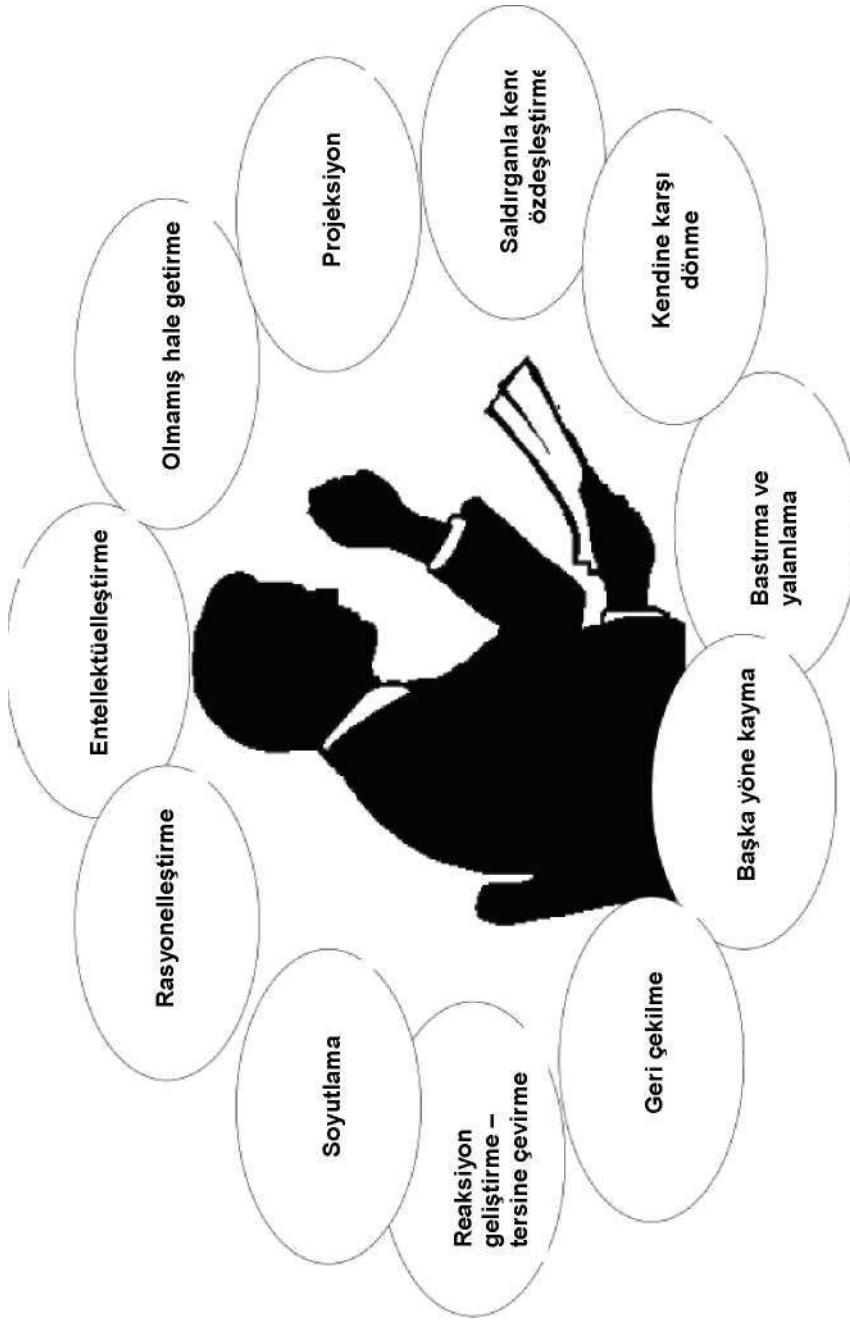
ENTELEKTÜEL TARTIŞMA OLARAK İFADE ALMA

Entellektüel

KORUMA VE DİRENME MEKANİZMALARI

Koruma direnme mekanizmaları

n
EK-9

ÜÇ BENLİK DÜZLEMİNİN İLİŞKİ VE İLETİŞİM BAĞLAMINA TERCÜMESİ

EK A9

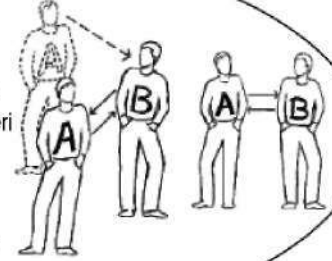
Ebeveyn benliği

- eleştirel yargılayan - moralize eden
- düşünceli, yardımcı, koruyucu
- hayat bilgeliği, emir ve yasaklarla uyarıcı.

Yetişkin benliği

- Akılsallıkla yönetilen, partneri ile aynı düzlemde konuşan,
- Realitelerin olaylarını değerlendiriyor ve ebeveyn ve çocukluk benliğindeki içtepileri duruma uygun olup olmadığına dair kontrol ediyor.
- Kendini nesnel ve tespit edici ifade ediyor, bilgi rica ediyor, birliktelik yaratıyor.

Çocukluk benliği

- doğal: rahat, oyuncu ve spontane
- uyumlu: terbiyeli ve uysal
- asi: inatçı, kibirli ve ağlamaklı

ALTIN SORULAR

5. Soru sormanın hedefi /İfade alma

7 altın soru yardımıyla gerçeği bulmak.

Kim?
Ne?
Ne zaman?
Nerede?
Neden?
Ne ile?
Nasıl?

İFADE ALMA PLANI

İfade alma planı Sayfa:

Açıklık
getirilmesi
gereken konular

Bilinen -
Dosyada yeri, Sayfa,
Paragraf

Sorular
Notlar

İFADE ALMA TEKNİKLERİ EĞİTİMİ MÜFREDATI

Hedef:

Katılımcılar kanun, psikoloji ve suçla mücadele çerçevesinde ve özellikle insan hakları bağlamında ifade alma eğitiminin temellerini bilecek ve uygulayabileceklerdir.

Pratiğe yönelik ve interaktif metotlarla sadece bu konular üzerine bilgi değil, ikna yeteneği ve bilincin geliştirilmesi de hedefleniyor.

Seminer Yapısı:

Konu	İçerik	Süre / Saat
Açılış ve Giriş	^ Açılış	3
	^ Tanışma, ifade alma eğitimi üzerine bilgi	
	^ Beklentiler	
İfade Alma Kavramı ve İfade Almanın Amacı	^ İfade Alma Kavramı	1
	^ İfade Almanın Amacı	
Algılama	^ Seçici/yapıcı algılama	2
	^ Algılama çarpıklıkları	
	^ Kişinin algılanması	
	^ Yalanlar	
İletişim	^ Geleneksel ifade alma yönteminde iletişim	2
	^ Çağdaş ifade alma yönteminde iletişim	
	^ İletişim modelleri	
	^ İfade alan memurdan talepler	
Polisin Toplumdaki rolü		1
Polisin İfade Alma İşlemlerinin Yasal Boyutu	^ İfade alma işlemlerinin uluslararası boyutu	3
	^ Türkiye’de polisin ifade alma işlemlerinin yasal boyutu	
	^ Polisin yürüttüğü işlemlerdeki önemi	
Yazılı Anlatım Analizi	^ Görüş bildirme soru formu	6
	^ Yazılı anlatım analizinin ilkeleri	

	<ul style="list-style-type: none"> ^^ Planlama ve hazırlık ^^ Olay hakkında bilgi ^^ Hukuki esaslar ^^ İfadesi alınacak şahıs hakkında bilgi ^^ Kriminalistik hipotez oluşumu ^^ Zaman ^^ Katılanlar ^^ İfadenin alınacağı oda ^^ Akış planı ^^ Uygulama safhası ^^ Giriş konuşması ^^ Hukuki hak ve görevlerinin anlatılması ^^ Avukat getirtme hakkı ^^ Şahsa dair ifade alma ^^ Ölaya dair ifade alma ^^ Suskun kalan şahıs ^^ Soru sorma safhası ^^ Çelişkiler ^^ Yalanlar ^^ Bedensel sinyaller ^^ Yasaklanmış psikolojik etki altına alma ^^ Suçlama ile yüzleşme ^^ İfade vermeye isteğini artırmak ^^ Pozitif refleksiyon ^^ Soru tarzının anlamı / amacı ^^ Suçu kabul etme ^^ İtiraf ve delil değeri ^^ İfade almanın sonuçlandırılması-bilanço ^^ İfade verme sırasındaki davranışlar üzerine açıklama ^^ Kayıt etmek ^^ Kayıtların kontrolü ve tashihi ^^ İfade kayıtlarını teslim etmek ^^ Tanıkların ve mağdurların ifadelerinin alınması ^^ Tanıkların ifadesinin alınması ^^ Mağdurun ve etkilenen (zarar gören) kişilerin ifadesinin alınması ^^ Mağdurun yalanları ^^ Kurbanın ifadesinin alınmasındaki özellikler ^^ Kognitif mülakat (soru-cevap) ^^ Algılama bağlamı ^^ Eksiksiz rapor ^^ Bakış açısının değiştirilmesi ^^ Derleme aşaması ^^ İfdesi alınan-ifadenin incelenmesi ve değerlendirilmesi ^^ İfade-içeriksel ve metodik değerlendirme ^^ Kalite Yönetimi ^^ Yapılan ifade almadan sonra kendini yargılama ^^ Uzman fikir çerçevesi 	15
İfade Alma Safhaları		
Uygulama	^^ Örnek ifade alma uygulaması	6
Genel Değerlendirme ve Kapanış	<ul style="list-style-type: none"> ^^ Genel Değerlendirme ^^ Kapanış 	3
	TOPLAM	42

E K - ^ ^

EĞİTİMEN NOTLARI

Eğitim yöntemi olarak “Sosyal Öğrenme”

Algılamadaki “nasıl” geleneksel olarak uygulamada bir “usta-çırak ilişkisi” çerçevesinde öğretilmekte ve öğrenilmektedir. Eğitim yöntemi olarak “sosyal öğrenme”, bu “ikili ilişkinin” (yani usta-çırak ilişkisinin) tüm seminer grubuna uyarlanması imkân sağlamaktadır. Bu yöntem iletişim ilişkisini bir öğretmen-öğrenci ilişkisinden, “birlikteliğin” seminer kültürüne değiştirmektedir.

“Sosyal öğrenme” doğrultusunda gerçekleştirilen seminerlerde, ortak olarak yaşanan deneyimler elde edilmesi için ortak deneyim ve yansıma bilgisi kullanılmaktadır. Bu geleneksel ve alternatif davranış ve iletişim üzerinde deneyler gerçekleştirilerek başarılmaktadır.

Bireysel olarak edinilen deneyimler müşterek olarak dile getirilmektedir. Böylece ortak bir davranış ve deneyim bilgisi sağlanmaktadır. Ek teknik ve sosyal yetkinlikler kazanılmakta ve öz sorumluluk konusunda bilinçlilik yaratılır. Nelerin uygun, yardımcı, etik açıdan uygun ve uygulamayla ilişkili olduğu test edilmektedir.

Seminerde herkes “hata” yapma hakkına sahiptir. Herkesin “eğitim süreçlerini” “aptal sorularla” bölme hakkı olmalıdır çünkü ancak bu şekilde herkes birlikte ve birbirinden bir şeyler öğrenebilir. Teneffüsler deneyim alışverişi için kullanıldığında bu evreler kalıcı bir müşterek anlayışın geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Günlük yaşam ve işte görme, duyma, hissetme ve sorular sorma birçok sefer unutulmaktadır. Birey bazında “unutulan şeyler” bu şekilde tekrar canlandırılabilir ve geliştirilebilir. Görmek, duymak, sormak ve hissetmek: başkalarını ve kendi kendini.

Bu destekleyici ve iyi niyetli geri beslemeyle (feedback) gerçekleşmektedir.

Bu özgüven ve güven ilişkisi yaratmaktadır.

Seminerde deneyimler müşterek olarak bir “koruyucu bölge” dahilinde edinilebilmektedir. Burada herkes söz konusu teklifi kendisi için ve çalışma ortamında faydalı kılmak için yer, zaman ve destekçi bulmaktadır.

Seminer Ön Hazırlıkları

Organizasyonel Ön Hazırlık

Oturma düzeni

^ Işık koşulları

^ Boyut

- ^ Masa düzeni
- ^ Seminerin yapılacağı yere giden yolun işaretlenmesi

Araçlar

- ^ Hangileri kullanılacak (tepegöz, Flip-Chart, Pin-Wand ...)
- ^ Eksiksiz olması ve çalışması
- ^ Tepegöz için yedek lamba
- ^ Flip-Chart için kâğıt

Seminer malzemeleri

- ^ Katılımcılar için dokümanlar
- ^ Kendi çalışma belgeleri
- ^ Yazma malzemeleri (kendisine ait ve katılımcı)
- ^ İsim kartçıkları
- ^ Boş asetatlar
- ^ Sunum kartçıkları

Seminer başlangıcı

- ^ Dakik
- ^ Selamlama
- ^ Seminerin hedefi
- ^ Seminerin seyri
- ^ Seminer beklentileri
- ^ Katılımcıların ön bilgileri

Takdim

- ^ İlk izlenim

Giriş

- ^ Sorunun güncelleştirilmesi
- ^ Kişisel ilginin sağlanması
- ^ Bilinen hususlara bağlanması
- ^ Hareket şeklinin planlanması
- ^ Beklenmedik giriş
- ^ Katılımcıları çalıştırmak
- ^ Sorunların grup tarafından çözümlenmesi

Sunuculuk

- ^ Söylemek yerine soru sormak
- ^ Grubun görüşü

- ^ Bozuklukların önceliği vardır
- ^ Değerlendirme ve yorumlamalarda dikkat
- ^ “Geniş zaman” yerine “ben”
- ^ Sözsüz işaretlere dikkat edilmeli
- ^ Bilgilendirici dokümanları doğru zamanda verilmeli.

Flip-Chart

- ^ Tüm katılımcılar görebilmeli
- ^ Büyük ve okunaklı yazılmalı
- ^ Anlaşılır ve basit
- ^ Kısa ve kesin

Tepegöz

- ^ Projeksiyon alanı
- ^ Katılımcıların görüşünü önlemeyecek şekilde yerleşim

Tepegöz asetatları

- ^ Harf büyüklüğü asgari 5 mm, bir fikir = bir asetat
- ^ Maksimum 6-7 satır, maksimum 3 renk

Seminerdeki sosyal formlar

- ^ Sunum
- ^ Eğitici konuşma
- ^ Grup çalışması
- ^ Eşleşmeli çalışma
- ^ Bireysel çalışma

Sunum

- ^ Biri konuşur - herkes dinler
- ^ Tek yönlü bilgi akışı
- ^ Tehlike: “Ne kadar uzun olursa dikkat o denli azalır”

Kullanım imkanı

- ^ Temellerin iletilmesi
- ^ Ortak bir başlangıç durumu oluşturulması

Avantajları

- ^ Daha büyük katılımcı çevreleri için uygun
- ^ Makul bilgi aktarımı

- ^ Kontrol etmesi daha kolay
- ^ Konudan sapmalar önlenebilir

Dezavantajları

- ^ Katılımcılar aktif değil
- ^ Konsantrasyon sorunları
- ^ Verimlilik düşük (pasif dinleyiciler ancak çok az şeyi fark etmekte)
- ^ Sunumu yapan kişinin retorik becerisi önem taşıyor
- ^ Dinleyiciler çabuk yorulur
- ^ Katılımcı düzeyinin ayarlanması sorunlu

Davranış kuralları

- ^ Katılımcıların bilgi düzeyi dikkate alınmalı
- ^ Anahtar sözcük listesi dikkatli bir şekilde hazırlanmalı
- ^ Bölümleme yok
- ^ Her bir ünitenin süresi azami 45 dakikayı aşmamalı
- ^ Katılımcıların motive edilmesi için afişler aranmalı
- ^ Görsel yardımcı araçlar kullanılmalı
- ^ Uygulamaya yakın olmalı (örnekler, deneyim raporları)
- ^ Kısa cümleler - aralar/esler
- ^ Yavaş konuşma, vurgulama, melodik konuşma
- ^ Göz teması
- ^ Sözsüz katılımcı tepkilerine dikkat edilmeli
- ^ Katılımcıların konuşma seviyesine uygun davranılmalı
- ^ Soru sorma ve gerekirse tartışma için fırsat tanınmalı

Eğitici konuşma

- ^ Sunumu yapan kişi ve katılımcı içerikleri (müfredatı) birlikte hazırlayacak
- ^ Müfredat serbest bir şekilde aktarılacak
- ^ Sunumu yapan kişi belirli yönlerde uyarılarda bulunacak

Hedefli sorular kullanılarak idare

Tüm katılımcılar “AHA-deneyimi” yaşamalı!

Kullanım

- ^ Yeni müfredatların aktif olarak işlenmesi

- ^ Mevcut bilgilerin tekrarlanması ve genişletilmesi
- ^ Ek teknik bilgilerin iletilmesi
- ^ Katılımcıların bilgi düzeyi eşit değilse veya bilinmiyorsa

Avantajları

- ^ Düşünce süreçleri uyanılır
- ^ Aktifleştirme ve ardından güçlendirme
- ^ Anında başarı kontrolü
- ^ Daha az yorulma belirtisi
- ^ Kişisel temas
- ^ Katılımcıların bilgi düzeyi daha kolay dikkate alınabilir
- ^ Kalıcılık değeri yüksek
- ^ Dezavantajları
- ^ Eğitim hedefinden sapma tehlikesi
- ^ Hazırlama ve yürütme için çok vakit gerekli
- ^ Sunumu yapan kişiye yönelik yüksek pedagojik yetkinlik gerekliliği
- ^ Katılımcıların ön bilgi sahibi olması gerekiyor

Davranış kuralları

- ^ Kendi uyarılarınızla düşünmeye teşvik ediniz
- ^ Sorular anlaşılır bir şekilde sorulmalı
- ^ Ağırıklı olarak açık uçlu sorular sorulmalı
- ^ Katılımcı inisiyatifi teşvik edilmeli
- ^ Katılımcıların üzerinde kalıcı bir şekilde yoğunlaştırılmalı
- ^ Sabırlı olunmalı, hemen hatalı yollara sapılmamalı
- ^ Flip-Chart ve/veya tepegöz kullanılmalı
- ^ Kontrol soruları sorulmalı
- ^ Kapanışta açık görüş belirtilmeli

Grup çalışması

Burada söz konusu olan, bir sorunun daha küçük gruplarda bağımsız bir şekilde işlenmesidir. Bunu takiben sonuçların sunumları ve bunların tüm grup dahilinde işlenmesi yapılacaktır.

Grup çalışması, karmaşık sorunların işlenmesi için uygundur. İdeal grup büyüklüğü 4-6 katılımcıdır.

Göreve göre bölünmüş (her gruba ayrı bir görev verilir) ve rekabetsel (tüm gruplara aynı görevler verilir) grup çalışmaları uygulanabilir.

Kullanım

- ^ Çözüm önerilerinin işlenmesi
- ^ Konsept (kavram) ve stratejilerin irdelenmesi
- ^ Tekliflerin hazırlanması

Avantajları

- ^ Herkesin aktif katılımı
- ^ Çözümlerin filtreden geçirilmesi (ö zamandan tasarruf)
- ^ Güçlendirilmiş tartışma imkânı
- ^ Karmaşık sorunlar (yüksek başarı şansıyla) işlenebilirler

Dezavantajları

- ^ Görüşlerin baskılanması tehlikesi
- ^ Katılımcılar arasında eşitsiz faaliyet
- ^ Zaman gereksinimi

Davranış kuralları

- ^ Görevlendirme iyi hazırlanmalı (göreve göre veya rekabetsel)
- ^ Anlaşılır hedefler verilmeli
- ^ Grup büyüklüğü ve bileşimine dikkat edilmeli
- ^ Süre yaklaşık 30-40 dakika
- ^ Tüm katılımcıların katılımı sağlanmalı
- ^ Rol dağılımına dikkat edilmeli (herkes eşit değerde)
- ^ Grup organizasyonu kendileri tarafından yapılmalı
- ^ Gruplar sürekli olarak izlenmeli
- ^ Baskın kişiler frenlenmeli, katılmayanlar canlandırılmalı
- ^ Sorunlar/güçlükler durumunda uyarılar verilmeli
- ^ Sonuçların görselleştirilmesi sağlanmalı (Flip-Chart, asetat)
- ^ Grup elde ettiği sonucu sunmalı
- ^ Değerlendirme ve son görüşme için yeterli vakit

Eşleşmeli çalışma

Amaca (ve görevlendirmenin içeriğine) göre, eş seçimi serbest bırakılabilir, tesadüf prensibine göre oluşturulabilir (saydırılarak) veya homojen gruplar oluşturulabilir (genç, yaşlı, erkek, kadın).

Bireysel çalışma

Bu form özellikle derinleşme, kontrol (anketler), kapanış niteliğindeki ve gerçek hayatta tek başına karar verilmesi gereken çalışmalar için uygundur.

Seminerin seyri

Bir bilgilendirme bölümünün veya bir işleme bölümünün ardından – en iyisi uzun sayılabilecek bir arayı takiben - sonuçlar ve içerikler kısaca özetlenmelidir

Semineri monoton olmayacak şekilde düzenleyin

- ^ Olabildiğince yüksek bağımsız çalışma sağlamaya çalışın - motivasyon ve özdeşleşme de aynı derecede yüksek olacaktır
- ^ İşlenen gerçekleri yapılandırın. Katılımcılar mümkün mertebe sonuçları (bitirilen bölümleri) “göz önünde tutmalı”
- ^ Daha seminer devam ederken olası zayıf noktaları belirleyin ve bunları yazarak not edin.
- ^ Semineri yoğun bir çalışma temposu içinde, ancak gevşek bir atmosferle gerçekleştirin. Hedefe yönelik sorular sorarak boşlukları önleyin.
- ^ Molalarda katılımcılarla yeterli ölçüde temas kurmaya çalışın ve tek bir kişinin sizi “meşgul etmesine” izin vermeyin
- ^ Akşam hep birlikte bir şeyler yapma konusunda düşünün
- ^ Uygun yerlerde övgü dağıtın
- ^ Huzuru bozan kişileri “uyarmaktan” çekinmeyin
- ^ Seminerin yorumlama ve kontrol bölümlerini ayrıntılı bir şekilde planlayın (başarı garantisi)

Kontrol ve feedback (geri besleme)

Kontrol: Kontrol abartılmadan yapılmalıdır:

- ^ Uygulama süresi kısa sürmeli
- ^ Az miktarda malzeme gerektirmeli
- ^ İşlenmesi basit olmalı
- ^ Hızlı ve fazla iş yükü gerektirmeden değerlendirilebilmeli
- ^ Faydalı olmalı (kendi başına amaç olmamalı)

Feedback: Başkalarından, kendileri üzerinde nasıl bir etkimiz olduğunu öğreniyoruz.

Dolaylı Feed-back (sözsüz sinyaller)

Doğrudan Feed-back (yapıcı olmalı, açıklamalı - yaralayıcı değil, şikâyetçi değil, kimseye haksızlık edilmemeli, “ben böyle olduğunu hissettim”)

Feedback için kuralları belirtin

- ^ Feedback isteyip istemediklerini sorun
- ^ Algılanabilmeli ve işlenmesi mümkün olmalı
- ^ Anında yapılmalı
- ^ Ayrıntılı ve somut olmalı
- ^ Algılamalar bu nitelikleriyle ifade edilmeli
- ^ Tahminler ve hisler, ne oldukları belirtilerek isimlendirilmeli
- ^ Feedback katlanılabilir olmalı
- ^ Aynı zamanda pozitif olmalı
- ^ Alıcı yanıt hakkına sahip olmalı

Feedback almaya yönelik kurallar

- ^ Sakin dinlenmeli
- ^ Hemen tepki verilmemeli
- ^ Feedback işlenmeli
- ^ Ancak sonra yanıt verilmeli
- ^ Gerekçelendirme yok

Seminer katılımcılarının tipolojisi

Sürekli konuşanlar:

Sürekli ve çok fazla uzun konuşuyor

Öneri: beceriyle araya girilmeli, süre kısıtlanmalı, katılım daha sonraya “aktarılmalı”

Çok bilenler:

Her konuda şikâyetçi, her şeyin cevabını biliyor, sizi sürekli bölüyor, kibirli davranıyor

Öneri: gülünç duruma düşürmeyin, grubun yorum yapmasına izin verin, karşı sorular sorun

Kavgacılar.

Kavga arıyor, disiplinsiz ve terbiyesiz ifadeler ve kelimeler kullanıyor, inatçı (dogmatik)

Öneri: sakın ve gerçekçi kalın, grubun “frenlemesini” sağlayın

Sıkılanlar.

Tepki vermiyor, asla gülmüyor, konuşurken gözlerinize bakmıyor

Öneri: Kendi kişisel uzmanlık alanına hitap edin, örnekler vermesini isteyin

Masal anlatanlar:

Sürekli konudan uzaklaşıyor, karışık konuşuyor, kesin değil, “masallar” anlatıyor

Öneri: konuya geri döndürün (kırmızı ip), sürenin kısıtlı olduğunu belirtin

Kendini kanıtlamaya çalışanlar ve ukalalar:

Sürekli ön planda olmaya çalışıyor, kapasitesinin gerçek sınırlarını bilmiyor, “proliferasyon/gelişim nevrozundan” muzdarip

Öneri: komik hale düşürmeyin, karşı sorular sorun, grubun görüş beyan etmesini sağlayın (“daha zor” vakaların karşısına çözümsüz veya çözümü güç görevler de çıkartılabilir)

Tuzakçılar:

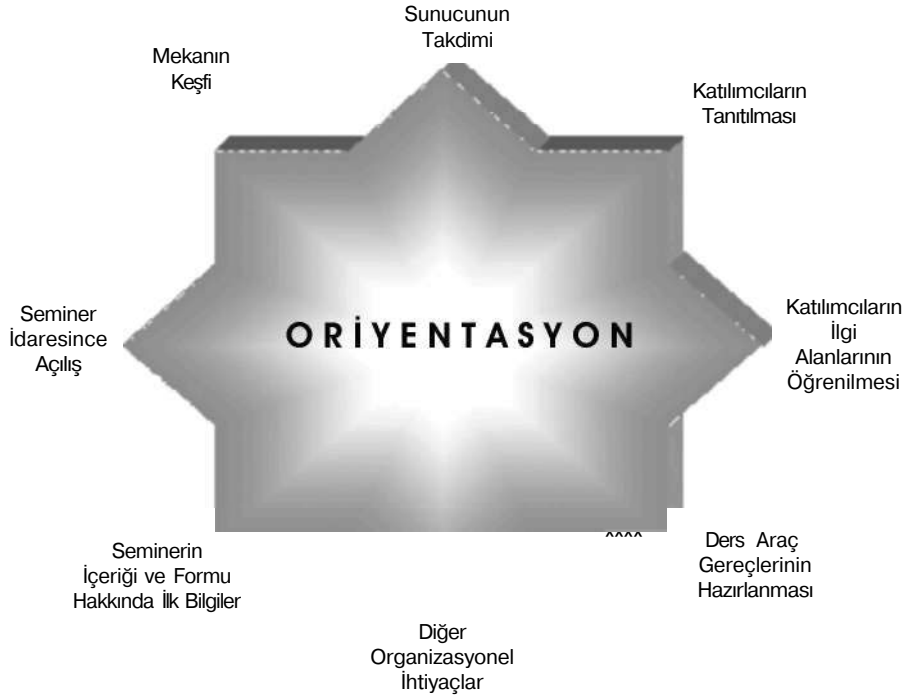
Seminer idarecisini tuzak sorularla güç duruma düşürmeye çalışıyor

Öneri: Tuzak soruları gruba aktarın, karşı sorular sorun

Seminerin başlangıcı

Dakiklik önemli bir faktördür. Ancak abartılı ölçüde “saate dikkat etmekten” kaçınin.

Her seminerin başlangıcında, mümkün olduğunca zorlamasız bir ortak öğrenme sağlanması için katılımcılara yeterli ölçüde oriyantasyon verilmesi önem taşımaktadır.

Giriş

Öngörülen seminer içeriği mümkün mertebe bütünsel olarak tasvir edilmelidir; yani değişik yönlerden açıklanmalıdır. Her zaman ilginç, şaşırtıcı bir giriş yapmaya çalışın. İyi ve yüksek bir motivasyon etkisi sağlanabilirse, “günün kalan kısmında” neredeyse hiçbir şey ters gitmeyecektir. Bunun için birkaç örnek:

- ^ Kişisel bir referans oluşturun
- ^ Tanıdık konularla ilişkilendirin
- ^ Yapılacakları müştereken planlayın
- ^ İçeriksel bir kıskırtmayla başlayın
- ^ Beklenmedik bir girişle başlayın

Sunum tekniği

Sunum/Präsentation Latince’deki “prae sensus dare” ifadesinden gelmektedir ve anlamı “duyuların önüne sermek; takdim etmektir”.

Sunumda

- ^ Kişiler
- ^ Nesneler veya
- ^ Durumlar

farklı bakış açılarıyla (örneğin satış yapmak amacıyla) takdim edilebilir.

Seminerin açılışını yaptığınızda sağlam, kararlı bir sesle konuşmalısınız:

- ^^ Tüm katılımcıları selamlayın - önünüzdeki ortak çalışma konusundaki mutluluğunuzu ifade edin.
- ^^ Seminerin hedefini belirtin. Kısa ve öz olun, bu hedefin tüm seminer ve tüm katılımcılar için bağlayıcı olduğu konusunda şüpheye yer bırakmayın ve bu bağlamda “disiplin” gösterilmesini talep edin.
- ^^ Seminerin seyrinin genel hatları bilinmektedir. Duruma göre müşterek planlama ve/veya hareket şekli alanlarını tanıtır.
- ^^ Henüz tanışma aşamasında somut referans noktalarını örnek olarak ortaya koyun.
- ^^ Yaşanmış örnek deneyimlerle, komik anekdotlarla kendinizi tanıtır; samimi, rahat ve gerçekçi davranır. İyi bir hazırlık yapar - ancak içinden geldiği gibi davranır.
- ^^ Başlangıç korkusunu aşmak için çeşitli imkanlardan birini uygulayın (kendini tanıtır, partner merkezli görüşme, aranyor ilanı).
- ^^ Programın değişik noktaları için zaman sınırları koy ve bunları uygula.
- ^^ Sigara sorununa kısa bir şekilde değin.

Sunum hazırlanması

- ^ Benim rolüm nedir?
- ^ Elimde ne kadar süre var?
- ^ Hangi hedef grup için konuşuyorum?
- ^ Hangi hedefe ulaşmak istiyorum?
- ^ Hangi içeriği aktarmak istiyorum?
- ^ Konuyla ilgili kişisel görüşüm nedir?
- ^ Hangi noktada hangi yardımcı araçları kullanacağım?
- ^ Tüm sunum boyunca hangi biçimlendirme unsurlarını kullanacağım?
- ^ Dinleyicilere hangi genel görüntüyü vermek istiyorum?
- ^ Dinleyicilere karşı ne tür bir “dil” kullanacağım?
- ^ Gerekli tartışmayı nasıl şekillendireceğim?

Sunumun hazırlanmasıyla ilgili olası sorular

- ^ Rol
- ^ Sunumu ben mi yapıyorum?
- ^ Bağımsız olarak mı yoksa bir kurumun temsilcisi olarak mı buradayım?
- ^ İdareci miyim?
- ^ Ben etkileniyor muyum?

^ Bir çalışan mıyım?

Zaman çizelgesi

^ Kim karar veriyor?

^ Değiştirme imkânı var mı?

^ Zaman çizelgesini ilan edecek miyim?

Hedef grup

^ Ne tür bir beklenti bilançosu mevcut (açıklık sağlayın, ön konuşma yapın)?

Hedef

^ Uygulamalarımda anlaşılır olmalı mıyım veya buna izin var mı?

^ Açık, kesin olmayan bilgiler veya hatalı bilgiler verecek miyim veya vermeli miyim?

^ Sorunlu noktalarını ve sunumun hedeflerini kesin bir şekilde tanımlamalı mıyım?

^ Etkileri açıklayacak mıyım?

^ Alternatifler konusunda bilgi verecek miyim?

^ Hedefleri katılımcılar için daha anlaşılır kılacak mıyım?

İçerik

^ Konuşmamı bölümlere ayıracak mıyım?

^ Bir özet yapacak mıyım?

Görüş

^ Konuya yaklaşımım olumlu mu, olumsuz mu yoksa tarafsız mı?

^ Resmi görüşüm nedir?

^ Kişisel görüşüm nedir?

^ Herhangi bir ayrım yapacak mıyım?

Yardımcı araçlar

^ Bir sunumun etkisi, sözel ifadenin ve beden dilinin yanı sıra ek medyalar da kullanıldığında artmaktadır.

^ Örneğin tepegöz asetatları, videolar, ses bantları, tahta veya diğer eşyalar gibi çeşitli yardımcı araçlar kullanılarak dinleyicilerin dikkat düzeyi yükseltilebilir.

^ Yardımcı araçların kullanımına ilişkin kesin bir plan oluşturulmalıdır.

^ İçeriğin anlaşılabilirliği, eşzamanlı olarak yardımcı araçlar kullanılarak desteklenebilir.

Şekillendirme unsurları

- ^ Ön sunum
- ^ Tartışma
- ^ Temel noktaların birlikte hazırlanması/işlenmesi
- ^ Sorulara verilen tepkiler (hemen değinme, daha sonraki bir zamana erteleme, kapanış tartışmasını işaret etme)

Genel görüntü

- ^ Görünüm
- ^ Kıyafet seçimi

Dil

- ^ Bilgi aktarmak istiyorsanız anlaşılır olmaya gayret etmelisiniz!
- ^ Ön bilgi durumunu ve şekillendirme durumunu dinleyicilere göre uyarlayın.
- ^ Teknik terminoloji (“termini technici”), yabancı kelimeler, kısaltmalar ve alıntılar kullanırken dikkat!
- ^ Şive kullanılması ancak konu ve dinleyici kitlesine bağlı olarak uygun olabilir!